

С В Я Т И Й Р І К — р і к м и р у й б р а т е р с т в а

Святіший Отець, проголошуючи Святий Рік, у своїй промові на Колегії Кардиналів, 2 червня минулого року, сказав такі слова: «Чим більше сучасний світ являє собою безпросвітне видовище в своїх суперечках і противенствах, тим більше католики є зобов'язані дати світлий приклад єдності й злуки, без різниці мови, народності чи племені. У світлі цього ідеалу згоди, Ми, з вдякою для Господа й з вірою в Його поміч, зустрічаємо наближення Святого Року...». І далі: «Після сумних минулих часів, ущерть повних страждань й тривоги, нехай же цей Рік справді Святий, з ласки Всемогутнього, за вставленням Преславної Богоматері, Верховних Апостолів і всіх святих, стане для людської спільноти благовісником нової доби миру, добробуту й поступу. Таке є Наше найпалкіше бажання, предмет наших найгорливіших молитов». Також у молитві, уложеній Святішим Отцем для Святого Року, знаходиться та сама думка, те саме прагнення: «Подай, Господи, мир нашому часові, мир душам, мир родинам, мир Батьківщині, мир між народами».

Призначений жити й виконувати Свою апостольську місію в щораз більше бурхливому й занепокоєному світі, Святіший Отець мав незчисленну кількість разів на своїх устах слово миру й Він його вживав на всі способи й у всіх розуміннях. Отже, говорячи про Святий Рік, Його дух знову вертається до поняття миру та запроваджує це виявлення в свою програму. Святий Рік є частиною лінії поведінки теперішнього Понтифікату; Святий Рік має бути продовженням, застосуванням накресленого плану, — сказати б загальнополітики, — Апостольської Столиці.

Чому Святий Рік входить у миролюбну й миротворчу програму Папи, це — відразу зрозуміле. Тому, що Католицька Церква в цілому, це — тіло, установа, спрямована до миру; тому, що існує, з доручення й заснування Божого, людська родина, що працює, страждає, навчає, проповідує, мучиться, вмирає, якщо це є потрібне, щоб об'єднатися у великій, єдиній родині: родині католицькій, родині християнській, у Церкві, установі Божій, ство-

реній, щоб люди браталися в єдиному батьківському домі, зібралися в єдину велику спільноту, де незвичайно шануватимуться своєрідності, різниці, права, що їх члени цієї спільноти носять у собі і що їх вони можуть справедливо домагатися. Всі люди, що звуться католиками, є тільки слугами миру, є тільки апостолами миру, є тільки робітниками, що працюють на те, щоб люди стали друзями й були в згоді між собою.

Отже, одною з найбільших несправедливостей і обмов є та заява, зроблена перед нами, яка мала на меті примусити повірити (легковірність людей, особливо протестантів, є часто така велика, що уможливає ці нісенітниці), що Папа є прихильником війни, спричинником суперечок і протиріччя між народами, і ця образа доходила аж до обвинувачення, що Він має руки, залиті кров'ю. Як гарно й легко було б натомість оборонити наставлення Святішого Отця і довести, що кожна Його діяльність, кожне Його слово були пропагандою, працею, безперервним зусиллям для миру.

Це була освідомлювальна діяльність: пригадайте собі хоч би тільки слова, виголошені напередодні трагічної війни, 24 серпня 1939 року, в Кастельгандольфо. Це було одне з перших радіопослать, з якими звертався Святіший Отець, і коли ще малося надію, що Його голос міг перемогти весь той оглушливий галас, що розлягався по цілому світу й передував вибухові воєнного конфлікту.

Діяльність навчальна: цілі книжки зібрали цей вияв папської Думки та виразно з'ясували теорію і вчення Папи про мир. І тут, також, не бракує документів: Різдвяні радіопослання 1940, 1941 і 1943 років, аж до останнього, на Різдво 1948 року, коли ціле його вчення про мир було подане до відома людям доброї волі.

За цією освідомлювальною й навчальною діяльністю йшла ще інша, диплома-

тична. Папа не занедбував нагоди звертатися, і то слушної хвилини, зі своїм словом заохоти, зі своїм словом поради, попередження, заклику до роздуми, іноді пройнятим смутком, доходючи аж до благання, іншим разом суворим аж до перестороги, іншим знову разом лагідним, щоб зробити легким те, що здавалося неможливим, і завжди з тією думкою, щоб тим способом люди намагалися, за допомогою обговорень, розсудливості, а так само й за допомогою дипломатії, знайти шляхи мирні, розсудливі й законні, що вели б до розв'язок, а не до конфліктів, переворотів і воєн.

І нарешті діяльність добродійна: про це непохитне, недвозначне й повсякчасне прагнення миру свідчать факти: не було такої біди, такої скорботи, такого убогства, такого страждання, що з ними хтось вдавався б до Нього, що до Нього звертався б із своїм закликом і своїм благанням — і не дістав би відповіді.

Отже, Святий Рік — ознака ледве відновленого миру й провісник миру іншого, повнішого й тривкішого — був проголошений тому, що він являє собою подію, з усіх поглядів відповідну тим найвищим релігійним і людським цілям, до яких сміливо й безперервно прямує Голова Церкви.

Усе це є просте й очевидне. Важче зрозуміти, в якій саме спосіб Святий Рік може бути чинником миру.

У цю мить перед моїми духовними очима встає смиренне й побожне видиво. Я бачу спокійні й скромні лави прочан, добрих юнаків, побожних жінок, людей, що прийшли із сіл, з далеких, загублених країв, і, з хрестом на чолі походу, ступають стопами Св. Петра, співаючи солодких молитов. Вони співають релігійних і миролюбних пісень, на серці в них і на вустах молитви їхніх парохій. Це є цілий маленький світ, побожний і замріяний під чарам, так би мовити, ліризму й поезії віри,

який здійснюється до вочиствої Базиліки, б'ючи себе в груди і прохаючи в Бога прощення за свої гріхи. Чи не буде це та юрба, що сприяє мирові? Чи не буде це те військо, що його захищатиме?

Є величезна нерівномірність між отак зображеним Святим Роком і миром, цією великою і важкою справою.

Я ніколи не можу, без глибокого захоплення й без того, щоб у душі не порівнювати мій церковний світ з навколишнім світом сучасним, дивитися на питомі вияви цього останнього: скажімо, леговище, залізничний двірцець, парламент, університет, вулицю великого міста, географічну або політичну мапу. Який великий цей світ! Як він упорядковується! Який він могутній! І хто може хоч би перелічити всі ті міжнародні організми, які творять цілу мережу установ, інтересів, метод, протоколів, канцелярій: усе це для того, щоб дати світові устрій на основі порядку, цивілізації й миру. Це порівняння — величезного й дуже складного світу і скромної Церкви Божої — викликає роздумування й збентеження.

Чи є між цими двома речами принаймні якась симпатія, якась відповідність? Так; відповідність і симпатія випливають з того факту, що сучасний світ, суспільство, в якому ми живемо, мають також велику спрагу миру, глибоке бажання спокою і миру.

Ця справа є особливо делікатна й важлива. З одного боку, ми бачимо як зростають і міцніють засоби, що ведуть до миру (шляхи сполучення, міжнародні установи, поширення права, конференції тощо), але мир самий у собі не став через те ані більш сталим, ані більш добродійним...

Чому це так, що, з одного боку, люди роблять чималі зусилля, щоб знайти спільні й узгоджені засоби створити мир для всього світу, а, з другого боку, в якомусь менті, ці люди подивляються один одному

в вічі і відчують, що їх розділяє прірва. Вони досліджували питання, писали, говорили, запрошували один одного для обговорення, збиралися навколо одного стола, складали програми, посилалися на принципи, а в певному менті помітили, що вони тут є на те, щоб боротися, міряться силами, обманювати й зраджувати один одного...

Що ж це таке? Це та драма, яку ми переживаємо. Ми могли б назвати її кризою миру, що приховує одну з моральних трудностей, найзагальніших і найгубніших, нашого часу: **д в о з н а ч н і с т ь м и р у**.

Є люди, що шукають миру, бо є малодушні, боязкі: миру можна добитися, — кажуть вони, — поступками. Досить буде не опиратися, не надавати ваги жодному законіві, примиритися з пануванням сили, ніколи не здійснювати питання про справедливість, і ви матимете мир.

Є й інші, що прямують до миру з якоюсь дивною, витонченою, я сказав би навіть, отруйною зневірою: щоб мати мир, досить не мати принципів; саме принципи, ідеї, вірування породжують війни. Якщо ми припустимо, що все це є не що інше, як марне зусилля людського інтелектуалізму і що вистачить бути переконаним, що одна якась релігія варта іншої, якесь одне вчення варте іншого, щоб бути в згоді з усіма, щоб стати ступнево людянішими, — вистачить цілковито відкинути всяку непримиренність, щоб бути в мирі з усіма.

Є ще інше розуміння миру, поширеніше, приступніше, розуміння міщанське й буденне: мир полягає, зрештою, в насолоді користування чимнебудь. Бажання миру, хіба воно основане на власній вигоді, на матеріальній і безпосередній насолоді життям? Отаке теж кінець-кінцем призводить до того, що засади, для яких ми повинні жити й про них думати, і, якщо знайде потреба, то й служити їм, ба навіть

вмерти за них, відсувається, а на перше місце ставиться власне себелюбство, власна вигода, власна хата, власна родина, власні дрібні інтереси.

Ось ще одне розуміння миру, цілком сумнівне: мир силою, мир з наказу. Вистачить, мовляв, запровадити мир рішучими засобами, і він буде негайно встановлений. Мир зовнішнього порядку: якщо вони не хочуть, то ми встановимо його примусом. Він повинен бути встановлений примусом, а кожна спроба порушити його повинна бути придушена. І мир негайно пошириться на маси, на суспільства; мир поліційний, зовнішній, тоталітарний, свавільний, той мир, що вирізняє серед людей широкі маси, які не можуть захищатися, і купку можновладців, суддів над долею народів, які застосовують свої програми до цих самих народів, так, ніби справа йде про досліди над кріликами.

І, нарешті, ще більше й ще тяжче зловживання цим найсвятішим словом «мир», це те, якому ми є свідками, — коли з пропаганди миру роблять обман і машкару, щоб прикрити інші наміри та інші цілі. За цією методою, мир має стати знаряддям класової боротьби, громадянського поділу, згубного заколоту в суспільстві.

У зв'язку з таким різноманітним уживанням слова мир, яке ж становище займає Церква, як вона поводить, як діє? Можна сказати, що мир, якого прагне Церква та який вона проповідує, є мир відчуження: Церква, пропонуючи засади й цілі духовного й вищого порядку, намагається відчужити людей від тих суперечок, що їх ділять і роз'єднують. Церква своєю природою лишається, далека й пасивна, «понад сутичками», вона прагне піднести духа вгору, понад ці безладні людські заворушення; такою є її діяльність на користь миру.

Почасти це так: зусилля Церкви є надати життю й духові різного напрямку, надати людському духові того бентежного

прагнення, що дозволяє йому розірвати кайдани суто матеріальних і скороминущих інтересів, і піднятися; а піднятися — це означає дихати іншим повітрям, у вільнішій і спокійнішій атмосфері.

Це ще не все. Судити Церкву тільки з цього її зусилля відчужити людей від тих сутичок, що вибухають серед них, це значило б неповно характеризувати її діяння. Діяння Церкви не тільки неутральне й пасивне; вона хоче також бути активною. Папа, визначаючи цілі Святого Року, говорив не тільки про молитви за мир чи про звичайне прагнення до миру; Він говорив про дію.

Чи це слово містить у собі обіцянку? Чи є воно програмою? Мені здається, що так.

Яка програма? Ми можемо скласти таке рівняння: що більше є миру, то більший той дух, що створює цей мир, захищає його, живить. Там, де цього духу немає, виникне якийсь компроміс, якась тимчасова рівновага, буде, можливо, обман, пастка, створиться становище, близьке до сутички, але миру не буде.

Отже, підноситься мудре й остережене старовинне слово Святої Літургії, що каже: «*quam mundus dare non potest pacem*». Світ сам по собі, своїми силами, своєю цивілізацією, своїми зусиллями, нездатний створити справжній, щирий і міцний мир, бо він не хоче й не може створити справжній, міцний, щирий дух миру.

Ось чому акція миру не може бути суто політична або дипломатична, не зменшуючи при тому вартости і не знецінюючи Провидінням зісланої ідеї цієї акції. Акцію за мир можна провадити також і в інший спосіб та іншими засобами, і, головним чином, — так, головним чином, — засобом, що породжує дух миру. Це — Релігія. Тільки Релігія здатна породити в людях той дух, що зробить їх справді братами.

Я пригадую, яке велике враження справили на мене, кілька років тому, останні слова політичного діяча, Болдвіна, коли він відходив від парламентського життя. Він звернувся до юнацтва Англії з промовою, яку могла б також виголосити і якась духовна особа, і сказав: «Якщо ви маєте працювати для того, щоб принести світові згоду й братерство, пам'ятайте, що люди не можуть відчувати себе справді братами, без усвідомлення й певності, що вони є сини єдиного, спільного для всіх, Батька».

Справжнє джерело людського братерства є божественне Батьківство; той, хто не вірить у божественне Батьківство, не може твердо вірити у людське братерство. Ті самі доводи, які говорять — з погляду натуралістичного — за те, щоб зробити людей братами, говорять також за те, щоб протиставити їх один одному. «Людина для людини є вовк» можна доводити, з погляду природничої філософії, з такою ж певністю й такими ж доказами, як і можна доводити, що люди повинні брататися й бути взаємно зобов'язаними.

Треба, щоб люди будували мир у розумінні «доземному», якщо можна так висловитися, тобто, щоб вони виразно встановили свої взаємини з Богом; тоді вони будуть здатні збудувати мир «поземний», тобто виразно встановити взаємини між собою.

Отже, Святий Рік є зусилля, спроба, запрошення, релігійний заклик, що лунає над світом і над сумлінням. Папа дзвонить на збір і проголошує світові таку найвищу засаду: «Люди, поверніться до Бога, вірте в Його добрість і Його милосердя, покайтеся, заглибіться в самих себе перед Його лицем, і ви всі відчуєте потребу бути обмитими Його прощенням. Підведіть голову, і ви побачите, що всі ми однаково грішні й нещасні, що ми щільно зв'язані єдністю, яка не має собі рівної, єдністю зла...

«Ми всі є сини первородного гріха; ми всі є нащадки спільного виродження; ми всі є нещасні, ми всі є грішники; ми потребуємо, щоб нас осипали з Небес усмішки Батьківської любови, прощення, потіхи, що дають у житті почуття гідности, що дають у житті надію, що дають у житті згоду...»

Такий є зміст заклику Папи, коли Він каже людям: «*Levate capita vestra*», — підведіть ваші голови, схилені над ланами, зрошеними вашим потом, піднесіть їх вище понад вашу втому, вашу боротьбу, ваші шанці; підведіть очі, і побачите там, у Небесах, сяючу й усміхнену, повну безмежної ніжности, добрість Бога, що любить вас і закликає бути глибоко щирими, морально чистими, жадібними дістати прощення й правосуддя, що їх єдино може дати тільки Бог.

Святий Рік є це зусилля й цей голос, що лунає над світом. Отже, це вже не тільки незначне видиво купки людей, які з лементом простують до римських базилік, щоб просити прощення; це вже рух збудженого сумління, що визначається в світі.

Видиво Святого Року стає великим і величним, і Рим бачить славні ознаки цього. Він бачить, як сходяться зі Сходу і з Заходу сини Царства, він бачить, як то співається у свято Богоявлення: «Встань, заясній, Єрусалиме, бо світло твоє зійшло над тобою». (Ісаїя, 60, 1.). Існує світ, вкритий темрявою й туманом, і над ним загорілося світло, і це світло є дороговказом для всіх людей. І ось людський рід вирушає в дорогу, і хвилюється і пливе до єдиного осередку. В людстві відроджується почуття єдности, почуття всевітности.

Питаю себе, а чи явище такого роду, — навіть не беручи до уваги цього сердечного й щирого сполучення, що ним є Віра, — не може й не повинно справляти величезне враження на всіх щирих людей?

Чи можливо, щоб тоді, коли католицька єдність сама собою дасть для всього сві-

ту такий блискучий приклад, такий яскравий доказ того, чим вона є, чим хоче бути, то чи можливо тоді, щоб ті, які віддалилися від неї, не відчували, що є відкритий для них дім, що є простягнені до них руки, що на них ще чекають та що готові сьогодні прийняти їх, зробити їх поворот легким, зробити його сердечним і почесним?

Чи можливо, щоб усі ті, які займаються будівництвом — з труднощами — нового суспільства, щоб зробити його більш узгодженим, щоб усунути соціальні питання, щоб ліпше влаштувати найбільш упослідженим класам їх існування, піднести життєвий рівень, чи можливо ж, щоб вони не відчували, що в Католицькій Церкві почуття родинності, спільності таке жваве, таке питоме, і, може, також (будемо сподіватися, що ми зробимо це!) таке чинне, що погляд, який спиняється на цьому ще дуже новому й сучасному явищі, залишається вражений ним.

Чи можливо також, щоб безвірники або ворожі до нас люди, якщо вони чесні й щиросерді, не визнали, що є тут щось таке прекрасне й таке величне, що воно заслуговує принаймні на те, щоб його поважали, а не ставилися до нього в той самий спосіб, як і до найпідліших або найогидливіших речей, як це часто робить супротивна преса.

Хай кожен з нас, хто розуміє цю велику подію і хто має таку високу думку про її загальність та її єдність, несе по всіх усюдах, несе в далечінь вістку про це. Бути католиком, це не тільки звання, не тільки властивість, не тільки честь, привілей, але також зобов'язання, чеснота, зобов'язання й чеснота вміти любити всіх людей!..

Монсеньйор МОНТІНІ,

Заступник

Державного Секретаря Його Святости.

(Переклад з французької О. ГОРДОН)

П О В І Д О М Л Е Н Н Я в справі української прощі до Риму

(18—26 вересня 1950)

Подається до загального відома, що поїзд з прочанами від'їде з Парижу в понеділок, 18 вересня о 20 год. 45 хв., з Ліонського двірця.

Українці, що виїжджають з Парижу, збираються перед 7 год. вечора в приміщенні Місії (186, Bd St-Germain, Paris (VIe), метро: St-Germain-des-Prés, Sèvres-Babylone, Rue du Bac).

О 7 год. вечора, в храмі св. Володимира Великого відправиться молебень у наміренні прочан.

По молебні від'їзд на Ліонський двірець, розміщення прочан у вагоні, поладження особистих справ з провідником прощі.

Прочани з південної Франції: з Діжону, Ліону, і Модану долучаться до паризького поїзду по дорозі.

Поїзд переїжджатиме:

Діжон ... о год.	0.40 хв.	Вівторок 19 вересня
Бург	2.38 ,, ,,	
Екс-ле-Бен .. ,,	4.24 ,, ,,	
Модан ,,	7.03 ,, ,,	

(французько-італійський кордон)

РИМ 23.15 ,, ,,

Провідник української прощі

о. Іван ЛЕСЬКОВИЧ.

Єдина свята правда

«Бог є Дух, — сказав Христос до жінки Самарянки, — і ті, що поклоняються Йому, повинні в душі і правді поклонятися». (Іван, 4, 24).

Цього чарівного, милозвучного слова «правда», що вийшло з уст Месії, світ перед Христом не знав. Ясне поняття правди не могло зродитися в поганському, мстивому, жорстокому житті давнього людства.

Воно, те людство, не було ще зрілим, щоб само могло витворити в собі і поширити ідею правди в такому розумінні, в якому одержало її з приходом Христа, через Його божественну науку.

Великі зусилля стародавніх мислителів знайти щось, виразно ще не означене, а таке конечне до життя, щось, що цілком заспокоювало б людського духа, давало б ясну мету життя, — не увінчалися бажаними успіхами. Грецький філософ Сократ, розгублений у своїх міркуваннях над неясним, зближеним до правди поняттям, сказав таки одверто: «Хіба з неба мусить хтось прийти і навчити нас правди».

І в тому нема нічого дивного, що навіть найбільші уми старовини не в силі були збагнути цього поняття, бо джерелом правди є сам Бог, а поганські релігії правдивого Бога не знали, вони були збудовані на облуді й брехні. Релігія поган, — це був мрійливий світ, опертий на віруваннях у всякого роду вигаданих божків та героїв, і у грізні природні явища, що падали під змисли людини і мали вплив на її життя.

В стародавньому Єгипті, — як оповідає легенда, — вірили, що праматір'ю всіх богів, людей і цілого життя на землі була богиня Ізіс, чию статую з великою пошаною зберігали в храмі міста Саїс. Для людського ока та статуя богині не була ніколи доступною, бо місце, призначене для неї, було завжди щільно відділене від іншої частини храму густим, оксамитно-золотим серпанком. Загально люди собі оповідали, що хто підніс би ту заслону, то довідався

б про найглибші релігійні тайни. Але під карою смерти нікому не вільно було підносити тієї заслони, тільки жерці мали право заходити до заслоненої частини храму.

Та один молодець за всяку ціну, хоч би й за ціну свого життя, захотів побачити, що там, за тією таємничою заслоною, знаходиться. Вночі закрався він до святині і тремтячими руками підніс заслону... На другий день жерці знайшли його на долівці напівмертвого і божевільного. Що ж відібрало йому розум? — Те, що він пізнав в одну мить усю глибину облуди поганської релігії; він зрозумів, що все те була одна велика брехня, бо за тією заслоною побачив порожнечу, там ні чого не було.

Аж в Євангелії Христа Спасителя заблисло поняття правди, наче ясносяйний промінь серед темряви наук, голошених жерцями поганського культу. Як у самій особі Богочоловіка, так і в розсвіаних Ним золотистих зернах небесної науки є все правдиве, без ніяких крутість, фалшу, двозначностей, удавань, або якихось штучних форм. Що Спаситель раз сказав, того не відкликував ніколи і те все лишилося назавжди, як тривкий фундамент чистої, святої правди, проголошеної для всіх народів, правди Божої, що навітлює людині мету її життя, заспокоює духові прагнення, подає розв'язку причиновості і кінця людського буття на землі. Про всі правди вічності навчав Христос ясно, приступно і певно, як такий, що не тільки про все те добре знає, але й що саме в Ньому всі ті правди містяться, як у безмежному просторі вічності. З кожного слова Небесного Вчителя витрескало джерело цілющої води для зболілих, спрагнених правди і справедливості людських душ. А кожна сторінка Його св. Євангелії, перекладеної на всі мови світу, промовляє вже впродовж двох тисяч літ такими переконливими, повними любови і милосердя аргументами до людських сердець, що хіба вже скрайньо байдужа або зовсім закам'яніла людина може остатися й на далі заскорузлою в своїх

упереджених поглядах і шукати собі ще якоїсь іншої, уроєної правди.

Сучасний неопоганізм, що в оскажені-лому наступі змагає залити цілий світ потопом своїх отруйних наук, є збудований також на облуді і насильстві; і в нашому столітті він став найбільшим ворогом правди і справедливості, а тим самим ворогом Бога, що є джерелом правди, а тим самим віддалився далеко, далеко від проголошеної Христом заповіді Богошанування: в душі і правді. Цей дух руїни, батько брехні і злоби створив з наелектризованих, колючих дротяних засік залізну заслону, за якою під золототканим серпанком хитроплетеної пропаганди приховує своє кровожерне божество «щастя на землі». Та що ж... коли нікому з цікавих не вільно підняти, ані переступити цієї заслони, бо бачні жерці того жорстокого божка пильнують, щоб наївні, які таким привабливо-підступним наукам вірять, не довідалися сумної правди, що там, за тією заслonoю, нема в дійсності ніякого щастя, а тільки пекло на землі, з катуваннями, жахом, рабством, неволею і гнобленням людського духа, — а довідавшись, щоб вони болючо не розчарувалися, як колись той цікавий молодець з Саїсу.

А таких розчарувань було вже дуже багато. От ще недавно голосною була справа, що виринула була в наслідок умови поміж альянтами по закінченні другої світової війни. Силою того договору, італійська військова фльота мала бути розділена поміж чотирьох великодержав: Америку, Англію, Францію і Радянський Союз. — Америка, Англія і Франція зреклися своїх приділів на користь Італії, а Радянський Союз зажадав доставити приналежні йому кораблі до Одеси. Відставили їх італійські моряки, члени комуністичної партії, що радо хотіли побачити щасливу країну дружби народів. По залагодженні всяких урядових формальностей, зв'язаних з передачею кораблів, вони залізницею повернули до Італії. І найпершим зовнішнім проявом їх вражіннь перебування в гостині — було

знищення своїх посвідок приналежності до комуністичної партії. Чому вони так зробили? Що їх зразило до ідеї так рожево змальованого всесвітнього комунізму, який вони досі служили? — Бо ті моряки підняли були краєчок заслони, що ділить культурний справжньо-демократичний світ від тюрми народів і побачили, що ніде, на цілій земній кулі не топчуть і не зневажають так Божої правди і людської гідності, як саме в країні того божка «щастя», що в ім'я своєї облудної і брехливої правди виповів війну всьому, що чесне, моральне і святе.

Не диво, що всі ті новостворені ідеології, які хотіли з'єднати собі якнайбільше легковірних визнавців, як ідеологія гітлерівсько-німецька, сталінсько-московська, фашистівська, псевдodemократична і всякі інші їх відміни, мусять щільно огортатися густим серпанком заслони, щоб ніхто не доглянув тієї порожнечі, яку всі ті ніби «правди» в собі приховують.

Єдина тільки християнська релігія, збудована на незмінній, святій Божій правді, не боїться, щоб підняти її заслону і вглибитися в її таємниці. Навпаки, вона навіть запрошує всіх, щоб зблизилися до Бога, щоб Його в серця свої приймали, пізнавали Його, роздумували над ділами рук Його і щораз то більше старалися в рамках спроможности слабкого людського розуму зглибити суть Його милосердя, доброти й любови, — і напевно не стріне нікого доля того нещасливого молодця з Саїсу.

Кожний, хто поводить у житті своєму згідно зі святою правдою, опертою на Божому законі, старається ту правду, проголошену Небесним Вчителем, зробити світилом на шляху днів своїх, не тільки буде мати спокійне сумління, що не змарнував свого життя, але й буде відчувати внутрішню щасливість, що його життя було безперервним актом правдивого Богошанування, якого вимагає від людей Христос у своїй евагельській розмові з жінкою Самаряною.

о. Іван Яцків.

Прославлена й увічнена чеснота

Чудового історичного пополудня 25. червня 1950 року, непроглядні маси народу щільно заповнили майдан перед базилікою св. Петра в Римі і всі прилягаючі до неї вулиці.

хмаринки, а від них і цілий майдан св. Петра і всі прилягаючі до нього Ватиканські будинки зачервонілися також, немов нагадуючи про пролиту колись кров.

Тому, що зібралося над сподівання ве-

Загальний вигляд майдану св. Петра під час канонізації святої Марії Горетті.

Якийсь незвичайний настрій овіяв величне Вічне Місто, столицю християнського світу; — в очікуванні чогось великого, небуденного, в піднесеному настрої зібралися там сотки тисяч вірних з цілого світу... Всі чекають нетерпляче 6-ої години, коли Христовий Намісник на землі, владою йому від Бога даною, має проголосити урядово цілому католицькому світові, що замучена тому 48 літ, 6. липня 1902 року, невинна селянська 12-літня дівчинка Марія Горетті, Божа вибранка і мучениця за чесноту дівництва, — виноситься на престіл шанування і зачисляється в почет святих Христової Церкви.

Сонце на ясному італійському небі схиляється до заходу, забарвлюючи червонястим блиском своїх променів сніжнобілі

лике число вірних, Святіший Отець порішив цілу урочистість канонізації відбуту таки на майдані перед базилікою. Для Президента держави і високих церковних і світських достойників, для дипломатичного корпусу і вирізнених осіб були збудовані трибуни, а для Святішого Отця перед головним входом до церкви св. Петра, усталено папський трон. І ті урядові трибуни почали також вже заповнятися призначеними для них особами, а довкола папського трону усталилися в пурпур одягнені кардинали, 150 єпископів і представники влади Ватиканської Держави.

Несподівано через гучномовці оповіщено, що в тій урочистості бере участь також старенька мати Марії враз із своїми дітьми. І на бальконі одної з ватиканських па-

лат глядачі побачили громадку людей, а між ними 90-літню знеможену стареньку Ассунту Горетті, що за особливою Божою ласкою стала учасницею, — як жодна мати досі, — канонізації своєї улюбленої доні Марії.

Точно о 5. годині 20 хвилин, у дверях Базиліки появився папський почет. Сикстинський хор повітав Святішого Отця папським славнем. Папа Пій XII, оточений почесною вартою з ватиканських гвардійців, сидів у лектиці, з тіярою на голові, у шарлатовому плащі, в супроводі десяткох кардиналів і сотки єпископів. Перед лектикою несено великий гобелен з портретом блаженної Марії Горетті. Похід посувається вперед повільно, велично через цілий майдан св. Петра, під невгаваючі вигуки присутніх на честь Вселенського Архирея.

Лектика зближається до трону. Святіший Отець висідає і ступає на трон, щоб цілому світові проголосити свою волю як Голови Всесвітньої Церкви. Серед непорушної тиші, що нагло запанувала між півмільйоновою масою народу, дався чути сильний, але тремтячий зі зворушення голос Вселенського Архирея Пія XII: «Поручаємо вписати блаженну Марію Горетті, Дівицю і Мученицю, в почет Святих, наказуючи при цьому, щоб кожного року день 6. липня, як день її смерті, був днем її свята. В ім'я Отця, і Сина і Святого Духа є вона Свята».

По закінченні урядової канонізаційної формули, проголошеної Святішим Отцем, зворушений нарід підніс оклики на честь малої мучениці і Голови Христової Церкви. Цю канонізацію повітав з великим піднесенням в першу чергу італійський нарід, а відтак і християни цілого світу, бо вже віддавна плекали ніжну любов, подив і вдячність для тієї геройської дівчинки, що не тільки дала нам зразок християнської відваги і безстрашності в обороні чесноти, але і від хвилі своєї мученичої смерті вже багато допомогла людям в їх біді і нещасті.

Ця нова свята мучениця Марія, канонізована саме тепер, у часах загального мо-

рального зіссуття, повинна стати заохочуючим прикладом для християнських юнаків і дівчат узагалі, а зокрема для української молоді, якої одна частина під впливом безбожного комуністичного матеріалізму Сходу, а інша «поєступових» кличів вільнодумного Заходу, сходить легкодушно на манівці, не прив'язуючи жодної вартости до високих чеснот чистоти і невинности, які ще не так давно, були для неї вельми цінними і шанованими. Спільне життя по таборах УНРР-и і ІРО, гуртова праця по фабриках і більших господарствах, пуста великоманія викликати в інших подив до своїх любовних подвигів і уміння «здобувати», бажання передчасно зробитися всебічно «зрілими», — все це ширить серед рядів наших молодих громадян зіссуття, моральний занепад та духове і фізичне звиродніння. Марія Горетті також була людиною, була вже фізично дозрівалою прегарною дівчиною; може, навіть і не зовсім байдужим був для неї дещо старший, завзятий і забавний хлопець Олександр, що мешкав у сусідстві з нею. Але, запримітивши його погані і грішні заміри, вона почала зі страхом уникати його. Коли ж той хотів таки здійснити свій огидний замір, аж до утрати пам'яті, вже під ударами ножа озвірілого хлопця, вона старалася схаменути його, напоминаючи грізно: «Це гріх Олександре, за це підеш до пекла!». З боязні перед гріхом Марія далася різати ножем і останками сил завзято боронилася, щоб не стати співучасницею гріха і не образити Христа Спасителя, якому вона жертвувала своє невинне серце. Отже, умираючи, Марія могла спокійно запевнити свою зболілу матір: «Мамусю! Олександр хотів зробити поганій гріх, але я не згодилася». А молодь наших часів, на превеликий жаль і смуток, уважає, що без гріха не може бути між ними правдивої любови... Як багато тепер безсоромних Олександрів, а як мало чесних Марій!

А ставлення тієї неписьменної, простої селянської дівчини Марії до свого убійника Олександра Серенеллі, в годині її ко-

нання, — то прямо завстиджує нас, що маємо відвагу називати себе х р и с т и я н а м и. Коли її вмираючу вже, прошиту чотирнадцять разів ножем у груди, запитав приявний біля неї священик, чи про-

ши про свої пекучі рани, про покалічене ножем серце, уболіває і тремтить за душу свого убійника: «Нещасний Олександр! Ти підеш до пекла!»

А як часто ми не маємо в собі настіль-

Образ нашої Святої Марії Гореті.

щає вона своєму убійникові, Марія відповіла, ось які слова, повні любові і християнського всепрощення: «Так, отче, задля любові Христа я йому прощаю, — хай Господь Бог простить йому його гріх». Здавалося б, що на таке геройське милосердя здобувся якийсь великий богослов або святець-аскет, які ціле своє життя роздумували над словами Христа, конаючого на хресті: «Отче, прости їм, бо не знають, що творять», — а тим часом, ці подивугідні слова вийшли з уст і чистого серця слабкої тілом молоденької дівчини, що, забув-

ки сильної волі й християнської любові, щоб простити один одному якусь навіть малозначну провину або викинути зі серця особисту чи партійну уразу.

Та навіть і мученича смерть не в силі була знищити благородних чеснот чистого серця тієї святої дівчини. З дитинною простодушністю і услужністю вона не заперестала творити добро поміж людьми, випрошувати у Небесного Отця ласки навернення для грішних душ і здоровля для знемоцільох і звихнених недугою.

Першим, хто повинен завдячувати їй

своє навернення, це таки її убійник Серенеллі, бо вона розбудила в його закамянілому серці щирий жаль, конечний до виправдання і поєднання з Богом. Відсиджуючи довголітню кару у в'язниці, він одного разу, серед ночі, розбудив криком в'язничну сторожу і почав оповідати: «Я бачив її, вбрану в блискучу одіж; вона подала мені китицю білих лілей... Закличте мені священника! А відтак, дня 10. листопада 1910 року, написав на поданій йому картці ось такі слова скрухи і упокорення»: ... Я відобрав життя невинній дівчині, яка радше пролила свою кров, ніж піддалася моїм грішним пожадливістям. Я прилюдно жалую за це і прошу прощення від Бога і від скривдженої родини. Моя єдина надія, — це одержати від Бога прощення моїх гріхів...» 1937 року, відсидівши кару у в'язниці, Олександр повернувся по 35 літах додому, в сам день Святого Вечора, і припав навколішки перед старенькою Ассунтою Горетті, просячи у неї прощення. А другого дня, на Празник Христового Різдва, по щирій сповіді перед священником і прилюдно перед людьми в церкві, разом з матір'ю Марії приступили до св. Причастя. Молоденька мучениця поєднала серця тих двох людей, своєї улюбленої матері і свого убійника, в святій жертовній любові Евхаристійного Ісуса. Жаль, що його розбудила колись у в'язниці Свята, не покидає Олександра й до сьогодні. Як оповідають самовидці, — він змінився зовсім, з жорстокого і бруталного, зробився чутливим і ніжним. Той сам, що не завагався колись у похитливій люті колоти ножем груди малої Горетті, — тепер працює як робітник у монастирському саді і плекає квіти, з них найкращими видаються йому лілей...

В дні канонізації блаженної Марії, розкаяний убійник не смів показатися людям на очі; він клячав тоді перед престолом у каплиці монастиря Отців Капуцинів; його тіло здригалося з корчіного плачу. Важко було заспокоїти його запевненнями, що Марія вже йому простила і що свою провину він вже відпокутував у в'язниці.

Про велику ласку, уділену Марії від Бога, для несення помочі потребуючим, свідчать і ті численні чудесні uzдоровлення, які за той короткий час діялися при її гробі, або за її посередництвом. От для прикладу можна б навести імена тих осіб, що чудесно uzдоровлені ще й досі живуть, а навіть деякі з них брали участь у канонізаційній урочистості, а саме: Марія Гроссі Мусамарра і колишній завзятий комуніст Йосиф Купо, що по чудесному вилікуванні виписався з комуністичної партії і тепер є ревним католиком та шанувальником малої мучениці, вони стояли 25 червня ц. р. разом з матір'ю Святої на балконі ватиканської палати. Слід тут згадати також і про Ідор Мацанті, Онуфрію Сціфо та інших, що в церкві Отців Пасіоністів, де лежало тіло Марії, відзискали здоровля і життєві сили.

Цікаво, що ім'я тої дівчинки Марії стало голосним в Італії навіть в справах суто державного характеру. При останніх виборах до італійського парламенту, комуністи в питомих собі спосіб торлали скрізь у своїй передвиборчій кампанії, що Святий Отець заповів проголосити блаженною просту селянську дівчину, щоб цим самим придбати серед широких селянських мас більше голосів для італійської християнсько-демократичної партії. (Цікаво, які «політичні» міркування мав Голова Христової Церкви, коли проголошував святою пастушку Бернадетту Субіру з Люрду?).

Однак, тими нікчемними комуністичними виступами не далися збаламутити італійські віруючі громадяни, і не тільки виграли при виборах, але ще численніше почали відвідувати гріб Марії і нетерпляче очікували закінчення канонізаційного процесу малої мучениці.

Отже, не диво, що в теперішніх міжвоєнних часах, повних моральної гнилі, духового збочення, насильства людської волі, католицький світ так радо повітав канонізацію чистої дівиці і мучениці Марії Горетті, нову сходячу зірку на небозводі Христової Церкви, чи, як її загально називають, зіркою понтифікату Папи Пія XII.

Родина святої Марії Горетті на прийнятті у Святішого Отця в тронній залі.

Зліва на право: Черниця Марія Горетті, сестра Святої; Анджельо Горетті, брат Святої, що прибув з Нью Джерзі (ЗДА); її другий брат Маріяно; мати Святої Ассунта Горетті (сидить у кріслі); Святіший Отець; Ерсілія Горетті, друга сестра Святої; навколішках трое онуків Ассунти Горетті.

Розголоє про цю радісну подію у Вічному Місті рознесли по цілому світу гучним звоном дзвони всіх римських церков, полинув він по хвилях етеру з усіх католицьких радіовисилень до найдальших закутин землі... Це черговий, один з тих незліченних доказів, що не багатство і високе походження чи становище робить людину славною, але її вдача і чесноти жит-

тя, якими людина в Бозі багатіє. Багаті, славні і могутні одиниці нашого століття, що панують над мільйонами, згодом забудуться, буде про них згадка хіба на сторінках історії, а про вбогу, але чесну селянську дівчину і про її героїство будуть згадувати вірні Христової Церкви кожного року в день її свята аж до кінця світу.

о. І. Я.

До земляків!

Нехай ми, земляче, сьогодні
В біді чужиною ідем,
Нехай ми без даху, голодні,
Надію на краше несем;

Хай важче, ніж іншим, іти нам,
Бо кров'ю окроплена путь,
І, мов безпритульним, під тином
Доводиться інколи бути, —

Ти цим не журися, земляче,
З бідою, як з другом, жартуй.
Хай вітер у лісі десь плаче, —
Ти ж серце в недолі жартуй!

Жартуй, загартовуй міцніше
В життєвій тяжкій боротьбі,
Щоб правда була найцінніше
До самої смерти тобі!

Д І М А.

В охопленій війною Кореї

(НОВА ЗАГРОЗА ХРИСТИАНСТВУ В АЗІЇ)

Нагло, немов би передирючи постанови ославленої стокгольмської конференції, совіти руками свого сателіта, північної Кореї зачали нову війну, заатакувавши південну Корею великими військовими з'єднаннями. На поміч південній Кореї виступила Америка, що призначила генерала Мак Артура командантом усіх збройних сил ЗДА в Кореї. Президент Труман дав наказ флоту й авіації увійти в акцію, і, як повідомляє преса, всі береги Кореї є заблоковані флотою, а американська авіація почала завдавати дошкульних втрат червоним військам. Рада Безпеки ООН. визвала СССР припинити війну. На ту ногу більшовики відповіли відмовно й погрозиливо. Тоді то майже всі інші нації, що є членами ООН, дали свою згоду на поміч Південній Кореї. Кипить червоний Китай, і над кордонами Югославії й Ірану збираються червоні дивізії. Чи те все буде тільки бурєю в скляній воді, чи доведе до справжнього все-світнього воєнного конфлікту, ще не відомо. Можливо, що рішучі протизаходи Америки й Англії охолодять гарячі воєнні пляни більшовиків і їх сателітів.

При цій нагоді не зайвим буде застановитися дещо над релігійним становищем у Кореї.

По підписанні перемир'я по другій світовій війні Корею окупували Совіти й Американці. Згідно із постановами ООН одні й другі мали покинути той край, по переведенні там вільних і демократичних виборів. Так і сталося, але тільки по американській стороні. Совіти ж зробили з північної Кореї сильну військову базу, а утворений уряд «народно-демократичної» Республіки є слухняне й сліпе знаряддя в руках кремлівських верховодів. Південна Корея (кордон творить 38 рівнолежників на північ від рівника) оголосила свою повну незалежність, а на чолі держави став Др Шигман Ре, що довгі роки боровся за волю свого краю. Відбудова краю пішла повним темпом. Настала така ситуація, що по упадку націоналістичного Китаю і до вибуху теперішнього воєнного конфлікту згаданий вище 38 рівнолежник був границею між комунізмом і антикомунізмом на Далекому Сході. Північна Корея числила 8 мільйонів населення, а південна 21. Тоді, як у північній Кореї все християнське життя було владою знищене, в південній Кореї християнські Місії гарно розвивалися. Першим католицьким тубільним єпископом Кореї став Павло Марія Ро, як Апостольський Вікарій Сеулю. Щоб зрозуміти дещо психіку корейців, застановімся над однією приповідкою, що влучно характеризує

азійські народи: індус є філософом, китаєць — матеріалістом, японець — сантиментальним, а кореець — ідеалістом.

Це либонь тому і наступив такий швидкий зріст християнства в Кореї, що її мешканці є ідеалістами. Поборюючи анімізм та різні забобони, католицькі місіонарі швидко на вернули тисячі корейців на Христову віру. При численних нових парафіях поставали католицькі школи, шпиталі, захоронки й притулки для старих. Південна Корея ділилась на 2 Апостольські Вікаріати та на 4 Апостольські Префектури. Два Вікаріати й 1 Префектура були обсажені тубільним клиром. До такого зросту християнства в Кореї причинилися місіонарі майже з усіх країн світу, а головню американці та французи, Мала й Велика Духовні Семінарії забезпечували Кореї доріст нового священничого нарібку (числили ті інституції разом 250 вихованців).

Крім того існували три вищі школи для дівчат, тисячі народніх шкіл та захоронки. Недавно постав теж новий чин із тубільців, так званої Святої Сім'ї, що піклувався старими й хворими. Багаті осяги мали теж і протестанти з Америки, що посідали немалі фонди. Протестантські місії є головню по містах, тоді як католицькі — по селах. Щоб здати собі справу із труднощів, що їх стрічають місіонарі в їх праці в Кореї, мусимо собі уявити, що той край страшенно консервативний і герметично замкнений, зокрема на чужі європейські впливи, є дуже відсталий під культурним оглядом та стоїть далеко позаду такої навіть Етіопії. Брак доріг, численні пошесті, голод, нужда, в минулому імператор, як влада від богів, підкупні мандарини, селянство темне й бідне, виставлене на визиск та невільництво, — ось перепони в місійній праці.

Дикі і жорстокі кари, що їх історик Далль ділить на законні й незаконні, тобто звичаєві, кидають жажливе світло на справжню азіатичну того краю. Король Ян-Тсун, що вмер 1776 року, скасував багато з тих кар-тортур, між іншим, ломання колін, припалювання розпеченим залізом, биття найбільш вразливих частин тіла, вивихання рук, виривання костей з ребер, хребта й ніг, випікання зlodіям на чолі тавра, тощо. В часі релігійних переслідувань роз'юшені юрби стосували ті кари дуже часто для самих християн. Тому то тисячі мучеників від часу св. Франца Ксаверія зросили своєю кров'ю корейську землю. Для ілюстрації подаємо опис головних кар законних. Дошка, цинійка, різки

й кий; викручування і ломання костей; підвішування; обтинання ніг, різання тіла та ін.

Кров холоде в жилах на такий варварський спосіб застосування справедливості.

Пресвященний Ферреоль оповідає в своїх

лишати свою прислугу й дорадників на березі моря і тільки самі могли їхати в глибину краю. Їх самих там держали корейці, як в'язнів у палатах, і дозволяли під ескортою тільки те бачити, на що вони дозволяли. Навіть у ви-

Корейські сироти в захоронці під опікою тубільної католицької черниці.

споминах, що в часі 1839 року, погани не давали дозволу поховати убитих мучеників, лишавши трупи впродовж 3 днів. Відтак жебраки волочили ті тіла перед домами мешканців, жадаючи окупу, який очевидно вони мали негайно, бо кожен хотів збутися якнайскорше такого моторошного видовища. Перші християни в Кореї, то були вояки японського експедиційного корпусу, охрещені св. Францом Ксаверієм. Багато з них поширили тут християнство, з якого однак слідів не лишилося. Аж у 1784 році, завдяки деяким амбасадорам західніх держав, удалося християнству продертися в Корею. Висланий сюди китаець місіонар о. Тсію на вернувшись біля 10.000 корейців. Мимо переслідувань, християнство вдержалось тут до 1886 р. В тому році по военній експедиції адмірала Розе на Корею, вимордувано там усіх християн.

Недовір'я до Заходу, консерватизм і обскурантизм замкнули там аж до новітніх часів вступ для християнства. Які обережні були корейці щодо чужинців, свідчить хоча б такий факт: китайські амбасадори мусіли

падку морських катастроф, корейці врятованих при їх берегах розбитків уважали за в'язнів і негайно відставляли до країв їх походження. Місіонарям доводилося вживати прерізних хитрощів, щоб дістатися до того краю. Прокрадалися туди ночами на малих човнах, у корейському вбранні; маскуючись якомога, перед задрим оком тубільців.

В 1872 р. панував там такий великий голод, що корейці продавали навіть свої доньки, щоб прокормитися у багатих китайців. Справжню західню культуру принесла в Корею тільки християнська релігія, як релігія справнього братерства й взаємної любови.

Чи нова війна не змете знову того великого чину християнських місіонарів у Кореї, покаже найближча майбутність. Під знаком запитання стоїть доля мільйонів католиків у Кореї, Манджурії, Китаю та в інших азійських країнах. Тому молімо Господа, щоб урятував те зерно, що так гарно там прийнялося й росте на Божу Славу.

(За «Екклезією»). о. І. Т.

о. СЕВЕРИН САПРУН

У неділю, 6 серпня ц. р., після довготривалої й важкої недуги, в 53 році життя й 29 році священства, відійшов від нас навіки, упокоївшись у Бозі, Душпастир українців католиків Паризької округи, Декан українського католицького духовенства у Франції й Радник Апостольського Візитатора для українців у Західній Європі о. Северин Сапрун.

Тіло покійного о. Северина, прибране, згідно з церковним приписом, у священничі ризи, лежало до похорону в його приватному мешканні, де від дня смерті відправляли заупокійні Богослуження: Всев. Генеральний Вікарій о. Мітрат Я. Перрідон, о. Й. Бачинський, о. М. Марків, о. Ст. Хабурський, о. Ю. Прокопів та о. І. Ячків. Останні, приписані обрядом відправи завершено урочистою Службою Божою, що її відслужив, у середу перед полуднем, у Буа-Кольомбському храмі, Всев. Генеральний Вікарій о. Мітрат Я. Перрідон, у співслуженні українських священників та у приявності Високопреподобного о. Крилошанина Ж. Рюппа, відпоручника Високопресвященного Архієпископа Боссара. Прощальною проповіддю о. М. Маркова була закінчена та урочиста заупокійна Служба Божа.

По похоронних обрядах, поховано о. Сапру-

на на кладовищі в Кольомбі, в тому самому гробівці, де поховано, 4 роки тому, його трагічно загинулого наймолодшого сина Романа (Див. «Вісник» ч. 9-10 (20-21), за 1946 р., стор. 147).

Останнє прощальне слово над домовиною сказали: о. Прокопів, як колишній гімназійний учень покійного, Мітрофорний Протоерей о. Вишневський — від Паризької парафії Української Автокефальної Православної Церкви, п. Цвікула — від організації «Українська Національна Єдність у Франції», та від парохіян Паризької округи — п. Скрипій.

ПОДЯКА

Складаю ширю подяку всім тим, які віддали останню прислугу моєму мужеві бл. п. о. Северинові в дні 9 серпня б. р. Дякую Всев. о. Мітратові Якову Перрідонсві і Впр. Духовенству за відправлення Служби Божої і похоронів; дякую добрим і жертвеним Парохіям за поміч і численну участь у похоронах, дякую учасникам хору, представникам українських установ, Сестрам Службеницям і членам Братств. Хай Всевишній стократно винагородить усім Вам за віддану останню прислугу Покійному.

Анна Сапрун.

До наших читачів

З різних, не від нас залежних причин, оце тільки тепер ми спромоглися видати наше перше в цьому році число "Вісника". Але, на жаль, перешкоди, що їх ми маємо з видаванням нашого часопису, залишаються покищо непереборними. Отже, тому Редакція не може обіцяти читачам, що "Вісник" надалі вже виходитиме точно. Проте будемо робити все, що в наших силах, щоб змінити це становище й виконати наш обов'язок супроти читачів — випускати наш часопис щомісяця.

Для тих, хто особливо цікавиться українською релігійною пресою, подаємо назви й адреси українських католицьких часописів, що появляються в Європі:

1. "Християнський Голос", тижневик християнсько-суспільного руху: «Christliche Stimme», Adelgundentstrasse 38/III. München 22, Allemagne.

2. "Голос Христа Чоловіколюбця", духовний місячник: «La voix du Christ ami des hommes», Brabançonnestraat 97, Leuven, Belgique.

3. "Слідами Малої Святої", релігійний кварталник на пошану св. Терези з Лізь: «Sur les traces de la Petite Sainte», 15, Square Côte St.-Thibault, Bois-Colombes (Seine).

Крім того, можна набувати в нашій Редакції релігійно-культурний кварталник "Життя і Слово".

РЕДАКЦІЯ

M E N S U E L

Адреса Редакції і Адміністрації: 186, Boulevard Saint-Germain, Paris (6e). Tél.: LITtré 48-65.

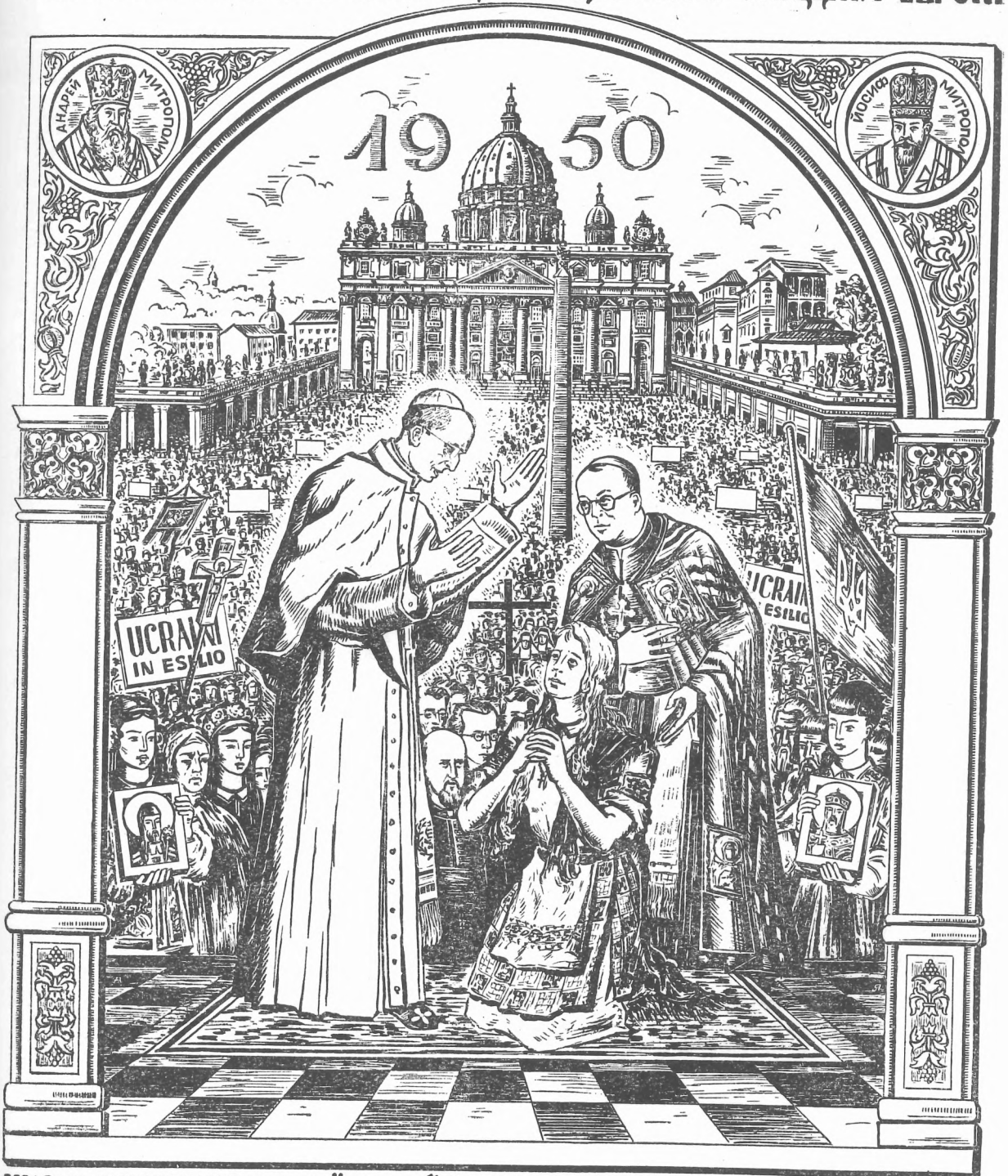
Directeur : A. Savtchenko-Belsky.

Redacteur responsable : Abbé J. Leskovycz.

Impr. de Navarre, 11, rue des Cordelières, Paris.

ЖВІСНИК

УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ У ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ

ЧИСЛО ПРИСВЯЧЕНЕ УКРАЇНСЬКІЙ ПРОЩІ ДО РИМУ З НАГОДИ СВЯТОГО РОКУ

З М І С Т

	Стор.		Стор.
УКРАЇНА В РИМІ СВЯТОГО, 1950, РОКУ	17	День несподівано зворушливих переживань	47
I. — Зазіхання на українців «чужого» Ватикану	19	У церкві о.о. Редемптористів	47
II. — «Ватикан завжди був проти українців»	21	Вияви влячності за любов і прихильність	47
III. — «Єзуїтські інтриги» Ватикану ..	23	У ватиканських музеях	53
IV. — «Треба всюди, добрі люди, приятеля мати»	24	У милій гостині	54
V. — Ватикан «потребує» українців ..	24	Відвідини українських осередків	54
VI. — «Ми, галичани, бігме, теж добрі українці»	26	У Колегії ім. св. Йосафата	54
VII. — Без московських окулярів	27	У Кастель Гандольфо	56
o. I. ЯЦКІВ. — П'ЯТЬ НЕЗАБУТНІХ ДНІВ У СТОЛИЦІ ХРИСТІАНСТВА	28	У Гроттаферратському монастирі ..	57
Від'їзд	29	Від'їзд з Риму	57
В дорозі	29	Л. ПОЛТАВА. — З «РИМСЬКИХ СОНЕТІВ»	
Приїзд і сердечна зустріч	30	У базиліці св. Петра	58
Вікопомний день	30	Невмируще	58
Підготовка до відпусту	30	<i>Владика Кири ІВАН. — МИ НЕ САМІ</i>	59
На площі св. Петра	30	o. Мітра Я. ПЕРРІДОН. — ОЖИВЛЕНІ ЛАСКАМИ	60
У базиліці св. Петра	32	o. ВАН де МАЛЕ. — ЄДИНА РУКА, ЩО ПІДТРИМУЄ НАС	61
Зворушлива зустріч Батька з дітьми ..	32	o. П. ГОЛИНСЬКИЙ. — БЛАГОСЛОВЕННА ПРОЩА	62
День осягнення відпусту	38	o. Х. МИСЬКІВ. — БРАТНЯ ЗУСТРІЧ У РИМІ	64
У базиліці Пресвятої Богородиці ..	38	I. САПІГА. — ПРАВОСЛАВНИЙ У ВІЧНОМУ МІСТІ	65
Похід слідами перших мучеників	40	ПРОЧАННЯ. — МОЛИТВА З РИМУ	66
У базиліці св. Івана Лятеранського ..	41	O. БЕРЕЗЯК. — ЙОГО НЕ ЗАПЕРЕЧИШ ..	67
Перед образом Жировицької Богоматері	42	I. ВИННИКІВ. — ПАМ'ЯТКИ ДВОХ СВІТІВ ..	68
У колізеї	42	РИМСЬКА ПРЕСА ПРО УКРАЇНСЬКУ ПРОЩУ	69
У катакомбах	42	Одна єдина віра запалює душі	70
У базиліці св. Павла	43	А. Г. В. — Рим і Україна	72
День оглядин різних пам'яток	44	Маріо Россі. — Звернути увагу на Україну	76
Найбільший храм світу	44	СПИСОК УЧАСНИКІВ ЗБІРНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОЩІ ДО РИМУ	79
Св. Сходи	45	ROME ET L'UKRAINE	80
Поклін кайданам св. Петра	46		
Дивовижне кладовище	47		
На ювілейній виставці	47		
Високий гість	47		
Радіопромова Владика Кири Івана ..	47		

У В А Г А

На 80-ій сторінці нашого "Вісника" вміщено статтю "Рим і Україна" у французькому перекладі. Було б побажаним, щоб Шановні Читачі, показуючи цей "Вісник" своїм приятелям чужинцям, звернули їх увагу на цю статтю, що оповідає про зв'язок України з Римом ще з давніх княжих часів, висвітлює перейдений тернистий шлях нашої Церкви від початку аж до сьогодні та відзначає глибоку релігійність і щире прив'язання до Христової Церкви українського народу. В обставинах, коли переважна більшість чужинців ще й досі плутає нас то з поляками, то з росіянами, таке бодай коротке ознайомлення їх з правдивою нашою історією, гадаємо, буде корисним.

РЕДАКЦІЯ.

У К Р А Ї Н А В Р И М І

Святого, 1950, Року

ЦЬОМУ числі «Вісника» читачі знайдуть докладний опис збірної української прощі до Риму, з нагоди Святого Року. Але вже наперед можна ствердити, що той, хто

сам не був у Римі вересневих днів 1950 року, прочитавши цю, хоч як талановито написану, хроніку прощі, матиме лише, так би мовити, зовнішню схему подій, що сталися за тих вікопомних днів. Сумніваємося, зрештою, чи сам Шато-бріян, який так знаменито оспівав католицький Рим, міг би віддати на папері ті почуття й думки, що полонили українських прочан у Римі. Є речі, що їх треба самому пережити, або принаймні бачити на власні очі, а саме таких речей було в Римі багато. З них згадаймо тут бодай найголовніші:

Урочиста авдієнція у Святішого Отця, в базиліці св. Петра, де багатовікова історія Христової Церкви промовляє до тебе на кожному кроці;

Особливо теплі батьківські слова Святішого Отця до українських скитальників, що, слідами основоположників Берестейської Унії, Терлецького й Потія, прийшли шукати розради й підтримки у Христового Намісника на землі;

Похід по Вічному Місту «українців на вигнанні», на чолі з мужнім і невтомним Владикою Кир Іваном, що, з високопіднесеним хрестом у руках, був не тільки речником українців католиків на скитальщині, як Апостольський Візитатор для них, а уособлював цілу гноблену, але не скорену, Соборну Україну;

Святочна Архиєрейська Служба Божа в історичній базиліці Пресвятої Богородиці (Санта Марія Маджоре), що її так надхненно відправляв Кир Іван;

Незабутні відвідини Священної Конгрегації для Східньої Церкви, де Владика Кир Іван виголосив таку гідну промову і де заступник Його Еміненції Кардинала Євгена Тіссерана, Секретаря цієї Конгрегації, Високопресвященний Кир Валеріо промовив такі далекосяжні слова...

Так!, у вересні 1950 року, в Римі справді була Україна.

Здивований і не звиклий до таких речей на чужині, український прочанин бачив цю Україну в Українській Папській Колегії ім. св. Йосафата, де їх вітав о. Ректор Йосиф Заячківський, що належить до славного українського Чину Василіян; на вихованцях цієї Колегії, що носять на синіх рясках жовті пояси; в монастирі о.о. Василіян і в будинку Сестер Служебниць, що їх жорстокий ворог вигнав з рідної Батьківщини; в друкарні Гроттаферратського монастиря, де українські монахи друкують різні богослужбові книги церковнослов'янською мовою і де вони видрукували великий українсько-італійський словник Є. Онацького; в прихильних словах Святішого Отця на адресу українських прочан; в сердечній промові Голови Центрального Комітету Святого Року, що, — о, нечувана річ! — цілував український національний прапор, який під час проці маяв у Римі скрізь, навіть і в базиліці св. Петра; в «Оссерваторе Романо», в часописі, що його обережність і розважливість знані в дипломатичному світі, що його кожний рядок, кожна світлина з'являються тільки після всебічного зважування... Ніколи за часів довгої вже нашої еміграції ми ніде не мали такого враження, як тут, у Римі, що Україна таки існує.

Отже, нема нічого дивного, що в одного прочанина, — до речі, православного, — вихопилося: «От, якби наші українські провідники були розумніші, якби вони, мимо їх різних політичних поглядів, віруючі, ба навіть невіруючі, прибули сюди! Цим вони найкраще показали б, що коли треба говорити перед цілим світом від імені уярмленої і катованої України, тоді різні партійні розходження відходять на задній плян, а виступає єдина національна суцільність — моноліт! Яка це була б велика річ для нашої української справи!»...

Між іншим, несвідомо цей прочанин висловив те, про що писав ще минулого року у «Віснику» (ч. 11-12 за 1949 рік), у статті «Пакс Хрісті», учасник Міжнародної проці до Лурду, православний українець, журналіст, Ф. Крушинський: «Не забуваймо, що культурні стосунки з іншими народами є основою політичних, а політичні — основою дипломатичних; вони здадуться нашому народові в слухний час. Майбутнього року, що його Голова Католицької Церкви оголосив Святим Роком, маніфестація «Христового Миру» відбудеться в Римі, куди з'їдуться, певно, не десятки, а сотні тисяч християн з усього світу. Гріх важкий упаде на нашу душу, якщо ми тієї нагоди не використаємо відповідно. Але той виступ повинен бути гідний нас і нашого народу, навіть рік підготовки не є забагато, не забудьмо про це»...

У всякому разі, як би там не було, цих наших українських провідників ми в Римі не бачили!

Вперше, здається, в цілій нашій історії, незважаючи на численні партійні й релігійні різниці, всі вони виявили в цій справі подивугідну однаковість. Українські часописи також, якщо не числити католицьких, не приділили цій проці того місця, на яке вона заслуговує своїм всеукраїнським значенням.

Чому?

Спробуємо відповісти на це питання увагами, як то кажуть, на холодний розум, залишаючи по боці журналістичну традицію, за якою кожна вступна стаття має бути насамперед бойовим і чуттєвим актом.

Це питання щільно пов'язане зі ставленням переважної частини українського громадянства не тільки до Української Католицької Церкви, а й до католицизму взагалі. Очевидячки, ми тут маємо на увазі,

так звану, українську православну інтелігенцію, бо погляди пересічного православного українця на католицизм де в чому відмінні, і не про них ми тут говоримо. Ця українська інтелігенція (не тільки молодша, з-під Советів, а й старша) з різних причин, що їх ми тут розглядати не будемо, хоч як ця тема й цікава, є загалом безрелігійна і дивиться вона на Католицьку Церкву (в розмовах — просто Рим, або Ватикан) з суто політичних поглядів. Отже, спробуємо розглянути спокійно ті погляди, що їх ця інтелігенція висловлює в пресі, в бесідах, в розмові.

I. — Зазіхання на українців «чужого» Ватикану

«Все, що робить Ватикан, це — щоб узяти нас у шори», — можна почути не раз від людей, що, переважно, самі себе поставили на сторожі української волі й добра.

Те, що Католицька Церква, вважаючи себе справжньою Христовою Церквою, завжди пам'ятає слова свого Небесного Засновника, Який сказав: «Та й інші вівці маю, що не з цієї кошари; і тих мушу привести: і вони почують голос Мій, і буде одне стадо й один Пастир» (Іван, 10, 16), і прагне до того, щоб повернути до себе, наприклад, нез'єдинених українців, що тисячу років тому відпали від неї, — це річ цілком ясна. Інакше вона не була б Христовою Церквою. Проте прагне вона до цього не примусом, не насильством, а любов'ю й миром. Щось ми не чули ані про папське НКВД, ані Гестапо, ані будь-яку іншу Службу Безпеки, що послуговуються тільки терором, коли хочуть примусити підвладних їм людей виконувати чужу волю. Як відомо, навіть військову силу Ватикану взяв на глум «наймиролюбніший» державний муж нашої сучасности, генералісимус Сталін, коли на Тегранській нараді, під час недавньої війни, глузливо

запитав президента ЗДА Рузвелта: «А скільки Папа може виставити дивізій?».

«Так то воно так, — відповідають наші діячі, — але не випадає нам іти під чуже панування».

На перший погляд, ця відповідь вражає своєю національною гідністю. Але тільки на перший погляд. Адже про цю самостійність говорять якраз люди, що все здебільша покладають надії на чужу допомогу, що шукали й шукають її дослівно в усіх державах: у Москві, у Варшаві, у Берліні, у Лондоні, у Вашингтоні...

Ми не беремося засуджувати наших політиків, що задля вищого інтересу української справи звертаються по таку допомогу до чужих. Але чому вони такі лагідні, як не сказати більше, коли справа йде про чужу світську допомогу, що її, річ ясна, ніхто за дурно не дає, наразі робляться незломними і на диво чеснотливими, коли цю допомогу хтось хоче дістати від Ватикану? Того Ватикану, що за це не буде вимагати ні української плодючої землі, ні нафти, ні економічних концесій, ані навіть розвідчої служби, що так цікавлять різні інші держави; того Ватикану, що його остаточна мета — небесне, а не земне царство.

Та чи не дике взагалі твердження, що Святіший Отець є чужий для нас, українців християн? З якого, власне, боку «чужий»? Як Голова Церкви, що має понад 300.000.000 вірних, також християн, які вважають Його не тільки своїм Архипастирем, а й Христовим Намісником на землі? Але навіть якщо таке уособлення Наступника св. Петра наші православні брати вважають «незаконним» вивищенням, то, як то кажуть, у найгіршому разі, Папа Римський є для них, не більше й не менше, як один з небагатьох, хай рівнорядних, Патріархів, кому в такому разі належить бодай та сама любов і пошана, як і іншим Патріархам!

А може, Він «чужий» нам кривно, бо походження є італієць? Але, як усім відомо, поки що нема ні одного Патріярха українця. Між іншим, так можна легко добалакатися, що саме Московський Патріярх кривно нам «ближчий». Правда, деякі українські православні кола в Канаді обіцяють, що колись і ми матимемо свого власного, українського Патріярха. Але якщо таке справді колись буде, можемо вже тепер, заздалегідь, висловити цьому бідоласі-мученикові наше сердечне співчуття в його важкій і невдячній діяльності. На превеликий жаль, бажаючи залишитися вірними давній козацькій традиції, ми не вміємо взагалі шанувати своїх провідників, серед них так само й церковних. Щоб не бути голословним, подамо тут бодай кілька прикладів:

Був у нас вчений, професор і доктор, Іван Огієнко, що мав загальне визнання й пошану, а відколи зробився Митрополитом Іларіоном став він «притчею во язицях», і кожний, навіть неук, має тепер право брати його на глум.

Ще зовсім недавно вірні Канадійської Української Греко-Православної Церкви «вибрали» собі Владика Мстислава за Архипастиря (отже, вівці самі собі вибирали чабана!), а за досить короткий час, незадоволені з цього чабанування, ці самі вівці обкидали свого чабана болотом і примусили його покинути їх отару.

Але, може, така неприваблива картина лише за океаном? На жаль, ні! Тут, у Парижі, також можна спостерігати, як православні українці «шанують» свого, українського Владика. Не раз Архиперейська Служба Божя починалася в цілком порожній церкві. Можна собі уявити, як болючо мусів переживати таке до себе ставлення, з боку своїх вірних, заслужених, похилого віку, Архипастир Української Автокефальної Православної Церкви, що ціле своє життя посвятив на

службу рідній Україні й рідному народові. Цікаво, що зовсім інакше повелися українці православні, коли до Парижу завітав новообраний Царгородський Патріярх. Ось як писав про це журнал, що виходив у Парижі («Громада», ч. 3-4, лютий, 1949, видавець інж. С. Созонтів):

«Можливість побачити Патріярха не є звичайною можливістю, і тому вже з 3 г. 30 хв. ранку у грецькій церкві було багатолюдно: греки, росіяни, українці склали переважну наявність присутніх. Рівно о 11-ій год. головні церковні двері відчинились, і повільно, спокійно, з почотом увійшов Вселенський Патріярх».

Отже, щоб лише глянути на чужого, не українського Архипастиря, американського громадянина, православні українці вже з ночі (7½ годин!) залюбки чекали на цікаву для них церемонію, а на Архиперейське Богослуження, що його править свій, український, Найвищий Єрарх і що починається о 10 год. ранку, українці, «ревні православні» і «великі патріоти» не вважають за потрібне прийти, вже коли не з релігійного, то бодай з національного чи морального обов'язку.

Хіба не є ці жалюгідні факти незаперечним свідоцтвом, що всі оті, ніби патріотичні розмови про «своїх» Патріярхів, це є ніщо інше, як свідома демагогія, спекуляція на патріотичному почутті легковірних українців, або, в кращому разі, щира засліпленість, породжувана ненавистю, що її прищепила нашим православним братам українцям Москва, та Москва, що цілі століття прагне стати для цілого світу III Римом.

Ні, це неправда, що Святіший Отець «чужий» для нас. Він не може бути «чужий» ні для українців, ні для будь-кого іншого, так само, як ніхто не є «чужий» для Нього, а геть усі: з'єдинені й нез'єдинені, християни й нехристияни, —

всі однаково любі Його батьківському сердцю. Властиво кажучи, оця загальність Католицької Церкви є якраз тим, що найбільш драгує наших братів нез'єдинених, а декого навіть з українців католиків, що хотіли б, щоб Ватикан був суто «український», тобто, москов- або полоно-фобський. Навіть більше! Такий «український» Ватикан, може, навіть міг би бути милий сердцю кожного нашого політика, якби тільки він, цей Ватикан, підтримував би політичну лінію того партійного середовища, що його цей політик очолює. Але жадати такого, це значить виявляти цілковите нерозуміння суті Католицької Церкви, яка не може бути ні «бандерівська», ні «мельниківська», ні «гетьманська», ні «багрянівська»... і для якої нема ні москалів, ні поляків, ні українців, ні німців, ні французів... Єдино, на що мають право українці, це на те, щоб Ватикан розглядав їх нарівні з іншими народами. Але чи цього нема?

II. — «Ватикан завжди був проти українців»...

«Ватикан завжди був проти нас. Він усе піддержував поляків. Нас, православних, люто переслідували уніяти».

Як бачимо, тут ми входимо в царину далекої історії, на яку в нас залюбки покликаються всі, хоч здебільшого цієї історії й не знають. Колись Драгоманов глузливо твердив: «*Rutheni sunt genus gentium quod de patria sua minime sapit*» («Русини, це такий нарід, що найменше знає про свою батьківщину»). Чимало років проминуло з часів Драгоманова, але ці слова його й досі зберігають свою вартість, очевидячки, коли шукати в історії глибоких причин — «*rerum cognoscere causas*», — а не задовольнятися простими описами подій.

Бо як то Ватикан був з а в ж д и проти нас?

Чи за часів проголошення Берестейської

Унії, коли він прийняв у с і умови, що їх поставили наші єрархи?

Чи тоді, коли сперечався з польськими королями, захищаючи інтереси Української Церкви?

Чи тоді, коли, 23-го березня 1629 року, Папа Урбан VIII, покладаючи великі надії саме на українців, виголосив свої історичні слова: «*O, mei Rutheni, per vos ego Orientem convertendum spero*» (О, мої русини, через вас я сподіваюся повернути Схід)?

Чи тоді, коли заборонив не тільки перетягати, а й добровільно переходити з грецького обряду на латинський?

Чи тоді, коли він голосив на цілий світ про кривду й утиски, що їх зазнавала Українська Католицька Церква від царського уряду?

Чи тоді, коли він найповажніше з усіх можновладців досліджував українсько-галицьке питання після 1918 року?

Чи тоді, коли він, не довіряючи різним інформаторам, є д и н и й вислав свого делегата о. Дженокі в Галичину, щоб той на місці ознайомився з тодішніми галицькими обставинами?

Чи тоді, коли він, за сумнозвісної пацифікації 1930 року, перший ударив на сполох у цілому світі проти божевільної польської політики?

Чи тоді, нарешті, коли він, устами Кардинала Євгена Тіссерана, перший підніс голос проти нелюдської поведінки західніх альянтів, що живосилом віддавали своєму більшовицькому союзникові, на муки й смерть, з-підсовєтських утікачів, і, опам'ятавши цих альянтів, врятував сотні тисяч українських скитальників?.. Ті українці, що не засліплені релігійно-політичною пристрастю, ніколи не забудуть цього добродійства Апостольської Столиці.

Річ ясна, що впродовж чотирьох віків, українська, та й узагалі східньо-європейська, політика римської курії не завжди

була світлою (але чи можна тому дивуватися, коли країни, що куди ближче географічно до нас лежали, провадили щодо нас таку сліпу політику). Проте чи можна робити відповідальним Ватикан 1950 року за те, що діялося кілька віків тому? Адже безглуздям буде обвинувачувати сьогодні гетьманича Данила Скоропадського і прихильників гетьманського руху за Переяславську Раду Великого Богдана, що її гіркі наслідки ми відчуваємо на власній шкурі. А хіба ми сьогодні кидаємо болотом на гетьмана Дорошенка, стовідсоткового православного, що, за згодою українського патріота, православного Митрополита Тукальського, укладав договори про «взаємодопомогу» з «бусурманами», турецьким султаном і кримським ханом, хоч татари щорічно (аж до 1769 року) дослівно виточували кров українському народові. Таких прикладів з нашої давньої історії можна навести чимало. Та й наші вже сучасні політики, коли, як їм здавалося, того вимагали вищі інтереси, спокій-несенько підписали Варшавський договір з Пільсудським, хоч з історії вони добре знали і про Вишневецького і про Чернецького, які напевно зробили нашому народові кривди куди більше, ніж папська курія...

Ніхто, наприклад, у Франції сьогодні не змішує сучасне політично-суспільне життя з жахом релігійних війн, коли католики й протестанти різали нещадно один одного. Той, хто хоче мати правдиву уяву про ті жахливі події, нехай прочитає дві нові французькі книжки, що саме тепер вийшли в світ: «Louis André. Louis XIV et l'Europe»; «Agnès de la Gorce. Camisards et Dragons du roi», де знайдемо надужиття королівських драгунів, заклики протестантів по допомогу до ворогів Франції, ненависть, взаємну різанину...

Бо люди є завжди люди і їм властиво помилятися. Вічна є лише Церква, як містичне Тіло Христове, її ж місія не зале-

жить від тих чи інших служителів цієї Церкви. Знову таки, не треба забувати, що ідея терпимости в церковних питаннях є ідея нова, кінця XVIII віку, а раніше панував закон: «Cujus regio ejus religio» («Чия держава, того й релігія»). Чи пані Севіньє, ця шляхетна жінка й знаменита французька письменниця, сучасниця Люї XIV, маючи на увазі скасований королем Нантський едикт (що гарантував терпимість протестантам), не писала захоплено: «Ніколи король не зробив і не зробить такої вікопомної речі». А маршал Люї XIV, Вобан, цей захисник народних прав і ліберал (у теперішньому значенні цього слова), вважав акт Люї XIV «благочестивим, святим і справедливим». Не можна вимагати від людей XVII століття, щоб вони думали й діяли, як люди нашої доби. Але сьогодні католики й протестанти живуть і працюють поруч, як живе й працює поруч католицький кюре і протестантський пастор, і того, хто в наші дні закликав би до відновлення кривавих подій XVI-XVII віку, того, напевно, спільними силами вони посадовили б до бжевільні. І тільки у нас відновлення часів Наливайка й Сагайдачного могло б у деяких «найпатріотичніших» колах вважатися національним досягненням...

Ці «скарги» проти папської політики в Україні тісно пов'язані з польською релігійною політикою, питанням досить складним, що його так мало знають у нас, особливо в колах, так званої, православної інтелігенції, вихованої на підручниках, де казюне православ'я йде в супроводі наших легенд і байок.

Чи багато хто в нас знає, що ідея Унії була зовсім не «польська» ідея, а «руська», що її ініціаторами були «руські» єрархи?

Чи багато хто в нас знає, що, хоч польські королі (далеко не всі!) були прихильні до Унії, — не раз Провидіння вибирає задля здійснення великої мети лю-

дей, несвідомих наслідків своєї діяльності, — але в Польщі завжди існували поважні політичні кола, що задля вищих інтересів польської держави були проти Унії, не кажучи вже про польське духовенство, що все ставилося з підозрою й нехиттю до Унії, тієї Унії, що з неї вийшла єдина Українська Церква, тієї Унії, що врятувала Західню Україну від колонізації, тієї Унії, що дала найкращих українських патріотів, чи то священиків, чи їх дітей, що записали свої імена золотими літерами в історію українського відродження...

Чи багато хто в нас знає, що ця сама Унія була у великій небезпеці в польській державі в роках 1632, 1649, 1655, 1665, коли польські королі і уряд відмовлялися від Унії, що її врятував тоді лише Свягіший Отець.

Сьогодні, в світлі того, що сталося після XVII віку, коли ми знаємо про ролі Української Католицької Церкви в нашому національному розвитку, можна лише добачати волю Божу в тому, що Унія не зникла й тоді, коли польські королі й Річпосполита зрікалися її.

Чи багато хто в нас знає, що уніяти часто робили спроби погодитися з нез'єдиненими братами, спроби, що їх останні відкидали?

Чи багато хто в нас знає, — як вже нам згадувати про сумне минуле, — що уніяти також не раз зазнавали переслідувань від нез'єдинених: на Холмщині 1649-50 р.р., на Пинщині 1654-55 р.р., на Гуманщині 1768 р. тощо. Але сьогодні ті сумні часи, коли одні українці від одних зазнавали кривди, а то й різали один одного, треба здати до архіву історії, бо ці часи належать вже минулому. А як ми свого часу писали, йдучи за думкою українського історика М. Костомарова, «Минуле не надається не тільки «на практичні міжнародні зносини, а навіть на зносини єдиного народу українського, що ісповідує дві віри». (Про це

дивись докладніше у «Віснику», ч. 8-9, за 1949 рік, в статті «Декрет і українці», в IV розділі: «Що має бути вирішним сьогодні для українців: давня історія чи сучасне життя?»).

III. — «Єзуїтські інтриги» Ватикану

«Але як можна вірити Ватиканові, коли там самі єзуїти, що тільки інтригами займаються. От хоч би: з одного боку, ніби й любов до українців виявляє, а, з другого, вашу Церкву й далі називає не українською, а рутенською?».

Ну, щодо «єзуїтських інтриг», то наше громадянство, слідами російських романтиків, любить багато балакати, хоч з того балакання видно, що справжньої історії славного Чину Ісуса наші громадяни зовсім не знають. Багато в нас місця забрало б тут вияснення цієї історії, тому відкладемо це до іншого, принагідного разу. Свого часу, ми цього питання торкалися вже (див. «Шкідлива легенда», розділ III: «Злоба чи несвідомість», «Вісник» ч. 7-8 за 1948 р.). У всякому разі, радимо нашим переконаним і запеклим протиезуїтам бути трохи обережнішими з лайкою, бо в протилежному разі їм треба буде зганити й такого світлого речника української незалежності, як гетьмана Пилипа Орлика, що за часів своєї Солунської скитальщини найбільше приятелював з єзуїтами французами. До речі, чи багато хто в нас знає, що цей самий Орлик, кого справедливо вважають національним героєм, який так непохитно поборював московське панування на Україні, цей самий Орлик на вернувся до Греко-Католицької Церкви, тобто був «уніятом»! Гадаємо, що через це Орлик не перестав бути великим українським патріотом?!

Так само й справа обвинувачення, що його кидають проти Ватикану, за вживання назви «рутенська» Церква. Тут більше, ніж де інде, треба згадати вищенаведені слова Драгоманова про рівень знання своєї історії в українців. Бо не було

у XVI-XVIII віках «української» Католицької Церкви, а була «руська» Католицька Церква, з київським уніятським Митрополитом (цей митрополитичий престол скасувала Росія лише 1805 року), і до цієї Церкви належали українці й білоруси. Річ ясна, що Ватиканська канцелярія, яка послуговується латинською мовою і яка краще знає нашу історію, ніж наші патріоти, у своїх офіційних актах, пишучи про цю Церкву, уживає історичної назви «ruthena», тобто «руська». Але робиться це зовсім не для того, щоб зневажити наше національне ім'я, а щоб додержати історичної вірності. Культурні люди це дуже добре розуміють, і тому, наприклад, офіційний орган французьких католиків «La Documentation Catholique» (ч. 962, за 14 квітня 1946 р.), коли друкував у французькому перекладі Палську Енцикліку з нагоди 350-ліття з'єдинення нашої Церкви з Апостольським Престолом, подаючи в тексті за латинським оригіналом історичну назву нашої Церкви «ruthène», додав вимовну примітку, що цю Церкву було б правильно називати Українською («L'Eglise ruthène serait appelée correctement Eglise ukrainienne»). А от, натомість, наші деякі письменники, редактори й журналісти, з великого «патріотизму», гвалтують цю історичну правду і просто фальшують стародавні тексти, щоб тільки уникнути страшною і зневажливою, як їм здається, назви: «Русь, руський». Але ж називати наші землі до XVIII віку сучасною назвою «Україна», це те саме, якби твердити, що Петро I вигублював наших предків козаків на примусових роботах коло будівництва «Ленінграду». Між іншим, не менш від нас горді й самолюбні французи зовсім не ображаються, коли їх Ватикан в офіційних документах, писаних латинською мовою, і тепер називає «галлами», а їх славу на цілий світ країну — «Галлією», а не сучасною назвою «Франція».

IV. — «Треба всюди, добрі люди, приятеля мати»

Є, правда, в нас і далекоглядні політики, що готові робити концесію українцям католикам, мовляв, скрізь нам треба мати приятелів, отож і в Ватикані... Але славний наш байкар Руданський вже давно висміяв таких далекоглядних мужів наших в образі тієї баби, що ставила свічку і чортові, і св. Микиті. Ні, розумні політики мусять шукати приятелів не скрізь, а лише там, звідки можна чекати добра. Щось не зовсім файно в нас вийшло з того, що деякі наші політики хотіли Гітлера мати за приятеля України...

V. — Ватикан «потребує» українців

Припертий до стінки, не знаючи, що відповісти на явну, дійсну прихильність Ватикану до українців, прихильність, що з неї міг би задовольнитися навіть двістівідсотковий, але чесний, український патріот, наш «інтелігент» розгублено твердить: «Так, це правда, Ватикан допомагає нам тепер, але це тому, що він нас потребує».

Треба визнати, що з усіх «глибокомудрих» міркувань щодо Католицької Церкви, це, мабуть, найдурніше.

Чому, властиво, Ватикан нас потребує? Що ми являємо собою на скитальщині? Що ми досі зробили взагалі корисного для Ватикану? А може, це тому він до нас так прихильно ставиться, бо мріє через нас колись повернути до себе, коли не цілий Схід, то бодай цілу Україну? Але, з цього погляду, хіба не «цікавіше» йому повернути до себе величезну Росію? Та ж, виявляючи особливу прихильність українцям, він тим самим наражається на небезпеку відштовхнути від себе росіян!

Ні, таке закидати Ватиканові можуть тільки зовсім наївні, як не сказати більше, люди. Адже Ватикан, як відомо, посідає найкращу інформацію в світі (ох, ті «езуїти!»), отже, йому дуже добре відомо, що робиться в нашому національному еміграційному середовищі; знає він, на-

певно, все й про нашу партійно-громадську гризню, і про церковний нелад, коли на еміграції існує стільки різних українських православних Церков, що навіть найсумлінніший фахівець не візьметься точно подати їх кількість. До того ж, у цій міжусобній конкурентній боротьбі за «душі» українські православні церковні кола послуговуються далеко не церковними методами, і, замість заповідженої Христом зброї — любови, борються наклепами, очорнюваннями, доносами, а дехто навіть базарною лайкою. Щоб, знаючи все це, Ватикан прагнув би збільшити свою отару такими вівцями, ми дуже сумніваємося. Бо одна справа, виконуючи наказа Божественного Доброго Пастиря, шукати бодай одну заблуклу вівцю, а зовсім інша річ пускати до здорових овець вівцю хвору, що може заразити цілу отару. Саме тому, якби одного дня, якимсь чудом, усі українці на скитальщині зголосилися до об'єднання з Апостольським Престолом, нам здається, що він поставився б до цього об'єднання зі справедливим і самозрозумілим застереженням, або обережністю. Бо яка ж є гарантія, що після такого «чуда», не знайдуться знову духовні отамани, єпископи-махнівці, які, покуштувавши гіркої залізної дисципліни Католицької Церкви (а відомо, як ми, українці, любимо дисципліну!), захочуть знову на «волю», а щоб узасаднити своє відокремлення, тобто «усамостійнення», почнуть кидати в Апостольський Престол, у найкращому разі, болотом. Коли вони це роблять сьогодні, то їм, як православним, ніхто не дивується, а як це вони робитимуть, будучи вже ніби католицькими єрархами, то вийде з того лише публіка й сором.

Виходячи з цих міркувань, ми вважаємо за зовсім даремне, ба навіть некорисне, коли деякі українські католицькі часописи за океаном, пишучи про нелад в Українській Православній Церкві, закінчують свої статті закликом до православних

братів, у душі ярмаркових розхвалювачів краму: «Вступіть до нас, у нас і краще і дешевше!».

Скажемо одверто, наша мрія, мрія українців католиків, щоб усі українці об'єдналися навколо Апостольського Престолу, бо, з власного досвіду, на підставі дотеперішньої історії нашої з'єдиненої Церкви, бачимо й віримо, що тільки тоді наш наряд являтиме собою незбориму силу. Але доки цього нема, ми, як українці, воліли б, щоб наші православні брати мали принаймні єдину українську православну Церкву, а не, з одного боку, православну Церкву в Україні, з «екзархом» Московського Патріярха на чолі, а, з другого боку, кілька різних, навіть ворогуючих, українських православних Церков закордоном, що зовсім не сприяє зміцненню нашого національного становища серед чужинців, бо наша сумнозвісна отаманщина, гуляйшільство й зарозумілість імпоує тільки нам самим, а ніяк не культурному світові.

Коли ж, усе таки, знаючи про всі наші національні болячки й вади, Апостольський Престол виявляє особливу увагу до нас, то це він робить зовсім не завдяки нашим різним політичним провідникам і їх партіям, що, замість спільно боротися проти смертельного ворога — безбожного більшовизму, в нечуваний у культурному світі спосіб себе взаємно поборюють; не завдяки нам, скитальникам, що вільно чи не вільно, але, рятуючи свою шкуру, повтікали з Рідного Краю, — а тільки завдяки нашим героям-мученикам: католицьким єрархам, священникам, вірним, що пішли на тортури, на заслання, не побоялись навіть смерті, а залишилися вірні своїй рідній Церкві й Апостольському Престолові. Це вони, ті безстрашні герої, найбільше прислужилися в Римі Україні; це завдяки їм так сердечно прийняв Святіший Отець наших прочан, а зовсім не тому, що Він нас «потребує».

VI. — «Ми, галичани, бігме, теж добрі українці»

Мусимо визнати, що й католицька частина української інтелігенції теж завинила в тому, що такий нездоровий стан запанував в українському суспільстві. Також не знаючи як слід своєї історії (на жаль, закид Драгоманова стосується всіх українців!), українці католики, переважно мовчки, виходить, ніби згоджуючись, вислуховують усі напасти православних братів проти Католицької Церкви взагалі, а Української зокрема; коли ж і захищають, то, не озброєні відомостями з правдивої історії, роблять це несміливо, або невміло, а іноді навіть зі шкодою для католицької справи.

Під тиском сильної і хитро веденої століттями православної пропаганди, яка від самого початку Унії безупинно твердить (всупереч історичній правді!) про польський характер цієї епохальної в житті українського народу релігійної події, українці католики (за якийсь час ними були лише українці з Галичини) мусіли постійно захищатися від несправедливих нападів, виправдуватися й доводити, що й вони є не согірші українці й патріоти, ніж їх брати з Великої України. Навіть більше, з часом, у наших вірних, галичан, виробилося якесь хворобливе почуття меншевартості, хоч йому, підкреслюємо, виходячи з історичних даних, не повинно бути місця. Адже, якщо взяти під увагу розмір території і кількість населення, то українці з Галичини внесли в загальну скарбницю українства таку щедру пайку, що їм у великій українській родині зовсім нема чого почуватися «бідними свояками».

Це ж Галичина, і то Галичина греко-католицька, виявилася непохитним оборонцем церковнослов'янської мови проти сильного наступу мови польської, наступу, що дійшов аж до далекої православної Чернігівщини; це ж греко-католицька Галичина та

її Церква зберегли свій рідний нарід від спольщення; це ж ця сама галицька греко-католицька Церква причинилася в XIX віці до національного відродження. Згадаємо тут хоч би «Товариство священників у Перемишлі» 1817 р., «Руську Трійцю» 1837 р. і «Головну Руську Раду» 1848 р. А згодом і світська Галичина розгортає національну працю в культурній і в економічній галузях: «Народній Театр» 1864 року, «Просвіта» 1868 р., «Товариство ім. Шевченка» 1875 р., «Народна Торговля» 1883 р., «Дністер» 1892 р., а пізніше: «Кредитовий Союз», «Молочарський Союз», «Сільський Господар»...

Це ж ця сама наша Галичина видала першу українську газету «Зоря Галицка», а згодом і перший український щоденник «Діло», що його меценатом був греко-католицький священник о. Степан Качала;

це ж ця сама наша Галичина уможливила розвинути наукову працю великому українському вченому Михайлові Грушевському;

це ж ця сама наша Галичина створила 1914 року славних Січових Стрільців, а потім Українську Галицьку Армію, що боронила на широких степах Великої України також і її волю;

це ж ця сама наша Галичина дала своїх жертвених дітей до геройської Української Повстанчої Армії, що не смертельною славою вкрила себе перед цілим свобідним світом.

Отже, не оте «Пане Докторе», «Пане Редакторе», «Пане Директоре», не оте «прецінь», «я ся милю» і «цілюю руці» (з чого так справедливо сміються наші брати з Великої України) було головним і характеристичним для цієї самої нашої Галичини, а велика жертвенна будівнича національна праця, не тільки «загумінкового», але й з а г а л ь н о у к р а ї н с ь к о г о значення (чого ці ж наші брати або не знають, або несправедливо замовчують це).

Ні, нашим вірним, українцям з Галичини (хоч їх і називають наддніпрянці зневажливо «турками»), зовсім нема чого червоніти ні за своїх предків, ні за своїх батьків, які віддано працювали, а коли треба, то й з честю вмирали, для добра своєї убогої Батьківщини; їм зовсім нема чого соромитися також і своєї рідної Католицької Церкви, яка у вирішальні часи завжди була на сторожі життєвих інтересів свого бідного й долею битого народу. І про це ніхто з нас ніколи не має права забувати!

Уникаймо гордощів, але й самопониження не треба!

VII. — Без московських окулярів

Справедливість примушує нас визнати, що останніми часами в ставленні нашої нез'єдиленої інтелігенції до Католицької Церкви є деякий поступ. Не один вже український патріот, навіть вихований в давній Росії (*ceterum censeo*!), — це від неї йде все лихо, — починає розуміти, що саме зробила Українська Католицька Церква для української національної справи. Не один вже з наших нез'єдинених братів інтелігентів на скитальщині починає дивитися на Католицьку Церкву, скинувши, а дехто й геть закинувши, московські окуляри. Ми це бачили, хоч би під час нашої прощі до Риму, коли, на урочистій авдієнції у Святішого Отця, в базиліці св. Петра, на трибуні св. Лонгіна, прочани українці католики мали в своїх лавах і наших нез'єдинених братів, між якими були й такі видатні особи, як п. проф. д-р І. Борщак, п. інж. І. Саліга, п. проф. д-р П. Шумовський...

І не було тоді (і не повинно бути ніколи!), коли справа йде про жити чи не жити українському народові вільним, самостійним життям, ніякої різниці між з'єдиненими й нез'єдиненими українцями. Одна спільна любов до єдиного правдивого Господа Бога й до нашої скривавленої, але

невмирущої Батьківщини, взаємна любов між нами повинна завжди об'єднувати нас.

Симь поб'єдиши! — Цим переможеш!

**

Такі думки снувалися в нас під час прощі в Римі і викликали всі ті наші уваги, що їх ми вирішили висловити перед нашими читачами.

Тому, що частина наших читачів є православні українці, вважаємо за потрібне сказати їм окремо кілька слів.

Всі факти, що їх тут подано, сперті на найновіших історичних даних, а не на різних байках і легендах, якими цілі століття годувала Москва своїх підданих.

Ми не маємо наміру нікого агітувати за перехід «на унію», бо, як ми вже вище сказали, не віримо, щоб сьогодні могло б відбутися масове з'єдинення православних українців з Апостольським Престолом. Можливі, звичайно, поодинокі випадки, але тільки поодинокі. Бо для такого переходу, крім твердого переконання й віри, потрібно ще мати й сильну волю, щоб витримати всі оті насмішки й глузування, якими будуть «обдаровувати» такого наверненця його колишні одновірці.

Ні, ми так багато не хочемо. Вистачить одного, щоб наші православні брати пізнали історичну правду й визбулися тієї ненависти до Української Католицької Церкви, що її прищепив у своїх політичних інтересах лютий ворог України — Москва.

А пізнавши цю правду, українець православний почне принаймні поважати віру, що її ісповідують його брати, українці католики. І, може, тоді редактор українського «неконфесійного» журналу «Нові Дні», в Канаді, полемізуючи зі своїм супротивником, не буде легковажно послуговуватися дорогим для кожного католика іменем «папи римського».

Якщо це станеться, ми вважатимемо, що наша стаття своє завдання виконала.

П'ять незабутніх днів у столиці християнства

(ВРАЖЕННЯ УЧАСНИКА ПРОЩІ)

РІК 1950, проголошений Вселенським Архиреем Палою Пієм XII Роком Святим, в якому Господь через Свою Церкву щедро осипає багатством ласк і духових дібр усіх тих, хто бажає ці ласки й добра одержати, стягнув вже досі до Риму мільйони прочан усіх народностей і рас, що, незважаючи на труднощі й високі кошти подорожі, з цілого світу з'їжджаються до Вічного Міста.

За благословенням Високопреосвященного Апостольського Візитатора для українців у Західній Європі Кир Івана, українські скитальники також мали нагоду в місяці вересні (18 — 25) узяти участь у цій ювілейній прощі, щоб, у часах жорстоких переслідувань Христової Церкви на Рідних Землях, заманіфестувати перед Христовим Намісником на землі свою непохитність у вірі, виявити перед Ним свою відданість і любов та одержати відпусту Святого Року.

Вправді мало українців зрозуміло як слід вагу й значення цієї прощі, багато хто не з убогства, а з байдужості залишився вдома, в той час, коли близько 150 українців використали всілякі можливі засоби, дехто навіть позбувся останніх ошадностей, щоб таки взяти участь у прощі й показати перед світом, що в Європі ще існує Українська Католицька Церква і не перевелися ще її жертвенні діти. І напевно не пожаліли труду ці півтори сотки прочан, бо не тільки осягнули повне заспокоєння своїх духово-релігійних потреб, але й причинилися до розголосу доброго

українського імени перед цілим світом. Адже, скрізь, куди тільки дійде Ватиканський офіціоз «Оссерваторе Романо», — а знаємо, що він доходить до найдальших закутин землі, перечитують його уважно навіть і в Кремлі, — всюди довідаються з нього про те, як, одного вересневого полудня Святого 1950 року, невеличка група українських прочан стала в храмі св. Петра в Римі осередком уваги кількадесятитисячної маси прочан з цілого світу.

**

Може, не зайвим буде відзначити тут для історії, що переважна більшість українських прочан — це були якраз наші прості люди, які, як показує дійсність, не пишномовними високопатріотичними словами, а скромними, малопомітними ділами не раз роблять далеко більше для української справи, ніж ті, хто, наприклад, тут, на еміграції, претендує на провід, і кому, здавалося б, якщо не за потягом серця, або з провідницької далекоглядности, то принаймні, як казав наш великий Франко, «з песього обов'язку», належало взяти участь у цій історичній ваги прощі... Отже, й цього разу не вони, не «цвіт», не «сметанка», а звичайні собі трудівники й трудівниці поїхали зі своїми душпастирями репрезентувати перед цілим християнським світом українців на вигнанні. Михохіть згадуються слова Апостола Народів з його I послання до Коринтян: «Але те, що світ вважає нерозумним, те вибрав Бог, щоб засоромити мудрих; і те, що світ вважає кволим, те Бог вибрав, щоб засоромити сильних». (1. 27.).

ВІД'ІЗД

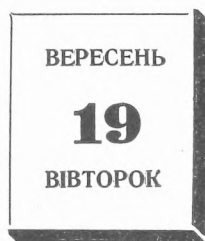
У понеділок, 18 вересня, о 7 год. вечора, наші вірні з Англії і Франції, під проводом своїх організаторів, о. д-ра Дячишина Петра, Канцлера Апостольського Візитатора в Англії, і о. Радника Леськовича Івана, Канцлера Апостольського Візитатора у Франції, зібралися на Богослуження в українській церкві св. Володимира Великого в Парижі, щоб випросити в Бога помочі й опіки на далеку дорогу. Генеральний Вікарій Апостольського Візитатора на Францію Всевітліший о. Мітрат Яків Перрідон відправив ювілейний молебень і звернувся до зібраних прочан з принагідною проповіддю, насвітлюючи користі й значення прощі для кожного християнина взагалі, а для бездомних українських скитальників зокрема.

Після молебня прочани, між якими було кількох наших православних братів, з відзнаками Святого Року на блакитножовтих розетках, удалися на Ліонський двірець. Там вони зустрілися з українськими прочанами з Бельгії, що, маючи в Парижі пересідку, зі своїм організатором о. Купе, ЧНІ, вже встигли переїхати сюди з Північного двірця, і тепер усі разом зайняли в поїзді призначені для кожного місця. Декотрі з українських громадян Парижу, що не мали змоги взяти участі в прощі, виїхали на двірець, щоб попрощати в далеку дорогу від'їжджаючих своїх співбратів. Дехто з них просить про якусь пам'ятку з Риму, інший — про щиру молитву біля апостольських гробів.

Врешті, о 20 год. 45 хв., вирушив експрес Париж — Рим, везучи спрагнених духового покріплення й небуденних, піднесених вражень прочан, до сонячної Італії, до столиці Католицької Церкви, батьківщини всесвітнього християнства.

В дорозі

Ніч проминула здебільша на гутірках, бо це ж їхали люди праці, що в своїх щоденних обставинах не мають часу на часті зустрічі й розмови, а та довга подорожж, пройнята відповідним настроєм, саме сприяла тим, хто бажав поділитися з іншими своїми думками й замірами та перетравити дуже голосні сучасні світові події.

Світанок вівтірка стрінув прочан на французько-італійському кордоні, біля підніжжя Альп, що оповиті серпанком сивих хмар, здавалося досягають своїми зубатими шпильми аж ген-ген до неба. Холодне чисте гірське повітря вмить освіжило невиспані обличчя прочан, а кришталева крижана вода, якою, під час одногодинної зупинки поїзду в Модані, вони милися, привернула їм бадьорість, вдовolenня й усмішку. По перевірці пашпортів і коротких запитах митних урядовців, чи не везеться чогось, що підлягає митній оплаті, — і дорога до Італії вже стоїть отвором.

За Моданом поїзд, набираючи швидкості, біг уперед вже по італійській землі. Бувалі з прочан, що вже не раз їздили до Італії, вдають байдужих, новики ж видивляють очі на оспівані поетами мальовничі італійські краєвиди.

Година за годиною проминає... Надворі чудова погода: небо немов усміхається, а сонце своїми ще гарячими променями пестить і гріє землю. Пробиваємо тунелями Апенніни, і поїзд несе нас понад берегами спокійного ясношафірового моря.

Минаємо Торіно, Геную, Пізу, з її відомою в цілому світі дивачно похилою вежею, та інші надбережні міста, і на схилі дня стаємо щораз то ближче мети нашої дороги, — зближаємося до Риму.

Приїзд і сердечна зустріч

Доходила північ, як перед нами вже здалека заблисли покриті рясними світелками горбки колись столиці «богорівних» імператорів, а тепер стольного міста Голови Вселенської Христової Церкви. Поїзд із шумом вкотився на величавий римський двірць, де, незважаючи на пізню пору, вичікували наших прочан швидше від нас прибулі до Риму: Генеральний Вікарій Апостольського Візитатора на Німеччину о. Петро Голинський, Генеральний Вікарій на Бельгію о. Маврикій Ван де Мале та стало перебуваючі тут: о. Йосафат Лабай, ЧСВВ, о. Микола Когут, ЧСВВ, о. д-р Юрій Милянник, головний організатор української прощі о. Петро Барничка, о. Мирослав Марусин, о. Хома та інші наші священики.

Зустрічала на двірці своїх братів прочан майже вся українська колонія в Римі, на чолі з проф. Лісовським.

По сердечному привітанні, прочани відїхали з двірця автобусами до готелю «Санта Анна», що є одним із збірних місць для учасників прощі Святого Року, а звідтам розійшлися до поблизьких домів на нічліги, щоб по довгій дорозі відпочити й набрати сил до виконання дуже багаті програми прощі, яка уможлиблювала відвіданням чотирьох римських базилік одержати повний ювілейний відпуст, а також оглянути бодай деякі цінні пам'ятки християнської культури і мистецтва.

ВІКОПОМНИЙ ДЕНЬ

Підготовка до відпусту

ВЕРЕСЕНЬ

20

СЕРЕДА

У середу, 20 вересня, від 10-ої години до обіду, наші прочани сповідалися в церкві св. Лукії, бо ж св. Сповідь, це — перша умова досягнення відпусту. У другій половині дня

нас чекало велике й рідке щастя — бути на урочистій авдієнції, або, може, точніше сказати, на загальному прийнятті чи побаченні зі Святішим Отцем, що мало відбутися в славнозвісній базиліці св. Петра, про яку кожний з нас багато чув, але не всі мали змогу її вже бачити.

В тіні хреста, що його ніс Генеральний Вікарій о. Ван де Мале, з Центру «Санта Анна», вирушив похід українських прочан з Бельгії та Франції, з побожними піснями, вулицями Риму в сторону Ватикану.

У тих, хто вперше в Римі, що крок, то живіше вдарили в грудях серця, бо ось, ось, — і побачимо на власні очі славу на цілий світ базиліку св. Апостола Петра, а біля неї осідок Христового Намісника, наступника князя Апостолів, звідки Він рядить життям Христової Церкви, що до неї належать вже сотки мільйонів вірних по цілому світу.

На площі св. Петра

Врешті наш похід опинився на обведній високою колонадою величезній площі і перед нашими очима виринула велична будівля, перлина церковного будівництва. Зачаровані небуденним видом, зближалися ми до неї під гучні оплески вже численно зібраного там народу, що звернув особливу увагу на похід «українців на вигнанні» і вітав їх як братів, виявляючи назовні свою прихильність до них.

Недалеко входу до базиліки, в єпископській мантії, чекав на своїх духових дітей Високопреосвященний Апостольський Візитатор Кир Іван, в оточенні решти українського духовенства та групи прочан з Англії, що іншою дорогою прибули на площу, о.о. Василян з Риму та Гроттаферрати, Сестер Служебниць, вихованців Української Папської Колегії ім. св. Йосафата та українських громадян, мешканців Риму.

Владика, привітавши прочан, перейняв від о. Ван де Мале хреста і започаткував відпустовий молебень, що його, згідно з приписом, малося відправляти перед входом до базилік. Співав хор українських богословців, а за ним підспівували й усі наші прочани, бо кожний мав «Молитовник паломника», книжечку з відпу-

коли почнуть вже пускати до святині. Але, дивлячись на море людських голів, що суцільною масою залило весь простір перед сходами до базиліки, нас охопила тривога, чи зможемо ми дотиснутися до якогось вигідного місця в святині, щоб з нього побачити Святішого Отця і цілий хід урочистої церемонії. Та головний органі-

«Українці на вигнанні», йдучи на спільну авдієнцію до Святішого Отця, проходять площею св. Петра

стовими Богослуженнями, видану якраз для української прощі. Цілі ряди різних чужосторонніх прочан тиснулися до нашого Владика, щоб поцілувати йому руку, а також хрест, що його наш Архипастир держав високо в руках...

Тим часом площу заповнювали щораз то нові прочани, що також, як і ми, в поважному настрої вичікували хвилини,

затор прощі заспокоїв нас, що для українців є приділена окрема трибуна.

Десять близько 17-ої години похід прочан спрямовано через ватиканське подвір'я до бічного входу базиліки, кудю провадила ближча дорога до призначеного нам місця. По дорозі мальовничо одягнені папські гвардійці й блискучі жандарми віддавали честь нашому Владичі, що в супроводі

своїх Генеральних Вікаріїв і духовенства ступав на чолі походу з піднесеним хрестом у руках.

У базиліці св. Петра

Увійшовши до святині, ми так були вражені її багатством і величчю, що вже, наче в казковому сні, посувалися вперед до приділеної нам трибуни біля льожі св. Лонгіна, зараз таки по лівій стороні папського трону.

Як про це ми потім з великим зворушенням довідалися, цю, одну з найкращих, трибуну призначено для українських прочан на особисте зарядження Святішого Отця.

Наш Владика Кир Іван, передавши хреста одному з отців Генеральних Вікаріїв, пішов зайняти своє місце поміж єрархами Христової Церкви, що зі своїми вірними прочанами прибули на це урочисте прийняття й засіли на почесних місцях побіч Папського престолу. Заповнивши вщерть цілу трибуну, ми в думці благословляли Того, хто приділив нам такі вигідні місця, звідки ми могли приглянутися всьому, що діялося в святині, а також і самі стали осередком уваги багатьох тисяч прочан. Високо піднесений блакитножовтий прапор і дві таблиці, з написом: «*Ucraini in esilio*», уміщені обабіч трибуни, заспокоювали цікавість кожного, хто дивився на горішню трибуну, звідки від часу до часу, з грудей півтори сотки людей, линули набожні пісні українською мовою.

Найбільший храм світу заповнювався щораз то більше прочанами, що з далеких сторін світу прибули сюди добровільно, не гнані ніяким примусом, а тільки ведені внутрішньою потребою душі й почуванням сердець. Згодом важко вже було розрізнити поодиноких людей, бо вони творили одну суцільну, як подавала статистика, 70.000-ну масу, що заповнила весь храм, полишаючи тільки широкий

перехід від головних дверей церкви аж до папського трону, що стояв перед гробом св. Апостола Петра. Серед тієї маси народу держали порядок швайцарська гвардія і папські жандарми.

З гучномовців різними мовами, серед них також і українською, розходилися заповідження щодо загального порядку, молитов і пісень, що їх співали поодинокі національні групи по черзі.

Вже йшли останні приготування до прибуття Святішого Отця. Ціла базиліка, від долу аж до копули, заблищала рясним світлом...

Враження від усього навколишнього були такі захоплюючі, що ми й не зчулися, як проминула година, і ось вже заповіджено, що за хвилину ввійде Святіший Отець.

Зворушлива зустріч Батька з дітьми

Німа тиша нагло запанувала в базиліці, очі всіх з напруженням звернулися до головного входу, де точно о 18-тій годині, в оточенні почету, несений на переносному троні, званому лектикою, появився Вселенський Архидієрей Папа Пій XII. Мури святині нагло здригнулися від оплесків і могутніх окликів різними мовами на честь Найвищого Пастиря Христового Стада. Надзвичайний захват охопив тисячні маси, і якби не дерев'яні бар'єри, що відгороджували перехід, і не рамена високих і огрядних жандармів, то, здається, та папська лектика була б переходила з рамен на рамена, бо кожний з приявних тут бажав, бодай би у цей спосіб, виявити свою вдячність, синівську любов і пошану до Христового Намісника на землі.

Тим часом папський похід повагом посувається широким проходом від дверей в глиб базиліки, і щораз то виразніше можна вже розпізнати в ньому поодинокі особи. Попереду ступають відділи прибічної гвардії в мальовничих строях, далі цер-

ковні й світські достойники з близького папського оточення, а на кінці, у високій лєктиці, понад головами людей, сидить скромної постаті Папа, в білому одінні, з золотим хрестом на грудях. Нахиляючися в одну й другу сторону лєктики, з лагідною усмішкою на устах, Він вітає обома руками зворушений нарід, що, не сти-

го Намісника, але десь там, біля брами Єрусалиму, кілька днів перед тією історичною страшною Пасхою, і, змішавшись з захопленою юрбою ізраїльтян, вітає в'їзд самого Месії до Єрусалиму: «Віва, віва!» — грімкою луною відбивається від потужного склепіння храму св. Петра і наче замінюється в захоплене: «Осанна!»...

Христовий Намісник благословляє українських скитальників

хаючи, віддає хвалу духовному Батькові цілого християнського світу, найвищому Пастиреві, що успадкував по св. Петрі «ключі Небесного Царства», що став твердою гранітною скелею, об яку розбиваються ворожі християнству затії. Декому з учасників прощі, що широко розкритими очима вперше бачив таке торжество у Вічному Місті, могло здаватися, що він не в найбільшому храмі світу стоїть на збірному прийнятті в теперішнього Христово-

Крок за кроком лєктика зближається до трибуни з українськими прочанами. Відчуваємо, що за мить наступить у сильному хвилюванні очікувана нами зустріч. Намагаємося опанувати надмірне зворушення, щоб зберегти належну пошану й гідно привітати не тільки особу, що їй належить найбільша пошана з титулу її високого достоїнства, як видимого Голови Христової Церкви, але й виявити вдячність доброму Батькові і Опікунові укра-

їнських скитальників, що не завагався сказати своє рішуче слово оборони в той час, коли можні цього світу торгували нами, як бездушним скотом.

Папський почет рівняється з нашою трибуною, і з радістю наповнених грудей виринається щире й грімке українське: «Слава, сла-ва!!!», а держаний досі високо український прапор хилиться в пошані перед величчю Вселенського Архиєрея...

Увесь папський почет звертає голови в нашу сторону, а сам Святіший Отець підносить свій лагідний зір на трибуну, відчитує написи на таблицях, і Його піднесені в наш бік для благословення руки затримуються довше, роблять повільніший рух, а ми відчуваємо, що цей особливий привіт і благословення передає нам Святіший Отець не так руками, як своїм зболілим недолею нашої Церкви й народу серцем. Адже ця жменька людей на трибуні, це — представники тих нечисленних вже в Західній Європі могоканів шести-мільйонної Української Католицької Церкви, яка, мучена й переслідувана на Батьківщині, мусіла скритися аж у катакомби; це — діти того великого сорокамільйонного українського народу, що важко страждає, кривавиться в боротьбі проти жорсткого наїзника і приносить великі жертви у змаганнях за Правду Божу, за волю народам і гідність людини. Це ті, кого не міг досягнути своєю загребущою рукою найбільший сучасний ворог людства, що за мовчазною згодою короткозорої всесвітньої демократії, зміг поневолити цілу Східню Європу.

Це була лиш коротенька мить, а її цілком вистачало, щоб співчуваючий Батько зрозумів долю дітей, а діти серцем відчули любов Батька. Біла постать у лектиці ще раз підносить руки вгору і вдруге пересилає привіт і благословення вже не тільки для тієї маленької групи прочан на трибуні, але для цілого знедоленого українського народу... Хвилина була дуже зво-

рушлива, і тому не дивно, що декому очі пойнялися сльозами... Бурхливі оплески й ще грімкіше «Слава!», «Хай живе Папа!» були виявом нашої сердечної вдячності.

Обнесений довкола гробу св. Петра, Святіший Отець зійшов з лектики і, сівши на троні, почав вітати приявних прочан. Кожна національна група, яку Святіший Отець привітав, відповідала бурхливими оплесками. Звертаючись до українських прочан, Вселенський Архиєрей простягнув руку в бік нашої трибуни й промовив по-французьки:

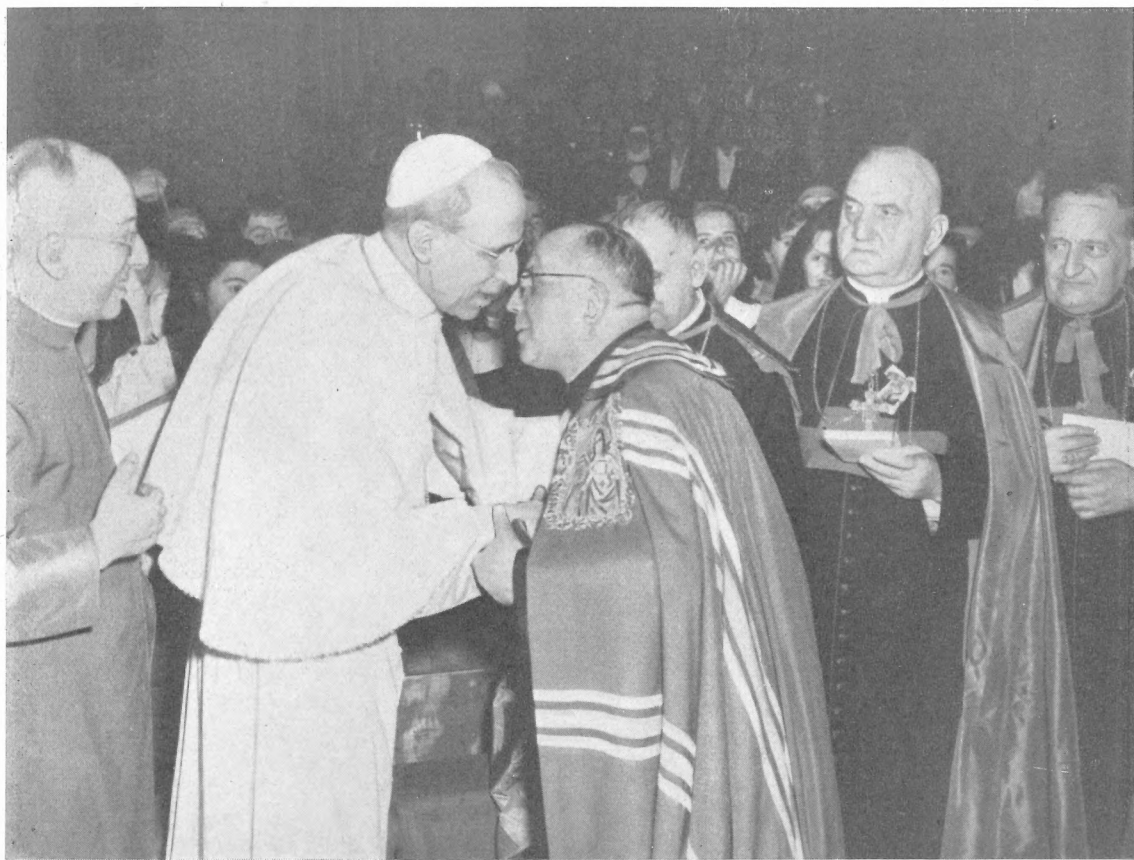
— З особливим вдовolenням Нашого батьківського серця вітаємо прощу українців на вигнанні. (Бурхливі оплески й вітальні вигуки всіх присутніх на адресу українських прочан). Вони втратили все, навіть батьківщину, але зберегли найдорожчий скарб святої віри, і, mimo всіх труднощів, спромоглися зібратися тут, у домі Спільного Батька всіх християн, щоб шукати потіхи й розради, щоб на гробах святих Апостолів і Мучеників помолитися за себе й своїх рідних, що zostалися в Рідному Краю. Наше батьківське серце б'ється враз з їхніми серцями, наші бажання однакові: щоб Милосердний Господь скоро потішив їх, а з ними й нас усіх. Для них Наше найособливіше благословення, що є завдатком найбагатшого Божого благословення...

Вдячне «Сла-ва-а!!!», змішане з гучними оплесками, було нашою щиросердною відповіддю на це особливо ніжне батьківське привітання.

По короткій промові, зверненій до всіх прочан, Святіший Отець жваво зійшов східцями з трону й почав вітатися з приявними біля Нього єпископами... Прийшла черга й на Високопреосвященного Апостольського Візитатора Кир Івана. Його Святість підійшов до нашого Владика й надзвичайно тепло привітався з ним. Кир Іван у коротких словах передав Святішому Отцеві вияви палкої синівської любови

й відданости від вірних Української Католицької Церкви, як тих, що розсіяні по Західній Європі, так і тих, що на Батьківщині стражданнями й кров'ю засвідчують свою вірність святій Апостольській Церкві і Її Найвищому Зверхникові на землі.

українських прочан, додав: «Запевніть їх про Наше найособливіше Апостольське благословення для них і для тих усіх, кого вони носять у своїх серцях. Ми просимо для них усіх Божого благословення й потіхи. Нехай кріпляться довір'ям до Божого Провидіння й Милосердя!»...

У батьківських обіймах Христового Намісника

Святіший Отець, явно зворушений, тричі обняв Владика Кири Івана й при цьому запитав, чи має він які вісті з Рідного Краю про українських Пресвященних Архидіаконов, священників і вірних. Діставши відповідь, що є вісті, але дуже сумні, Святіший Отець сказав: «Бог засмутив вас, але й потішить скоро». Після цього Папа запитав, з яких країн прибули українські прочани до Риму. По відповіді Кири Івана, Святіший Отець знову звернувся в бік трибуни св. Лонгіна й, тричі благословляючи

Сказавши це, Папа ще раз обняв і поцілував Свого Візитатора для українців.

Як можна було помітити, така особлива увага з боку Святішого Отця до українських прочан і їх єпископа була несподіванкою навіть для найближчого папського оточення. Але для нас це було дуже вимовним... Ми не тільки бачили, але й відчули, що це ніжне батьківське привітання з нашим єрархом було сердечнішим як з іншими достойниками, бо звичайно добрий батько, розуміючи терпіння діткне-

ної гіркою долею дитини, усім серцем співчуває їй та особливо ніжно її голубить і потішає...

По привітанні з церковними єрархами, Папа почав приязно розмовляти з поодинокими прочанами, що щільно облягали навколо й бажали бодай диткнути свої-

Церкви не було помітно ні перевтоми, ні змудження, такого властивого людям, що бажують вважатися за великих. Як колись Христос Спаситель не робив різниці у Свою ставленні до великих і малих, до славних і невідомих, так сьогодні чинить і Його Намісник на землі, який однаково

Святіший Отець пересилає батьківський привіт українським прочанам

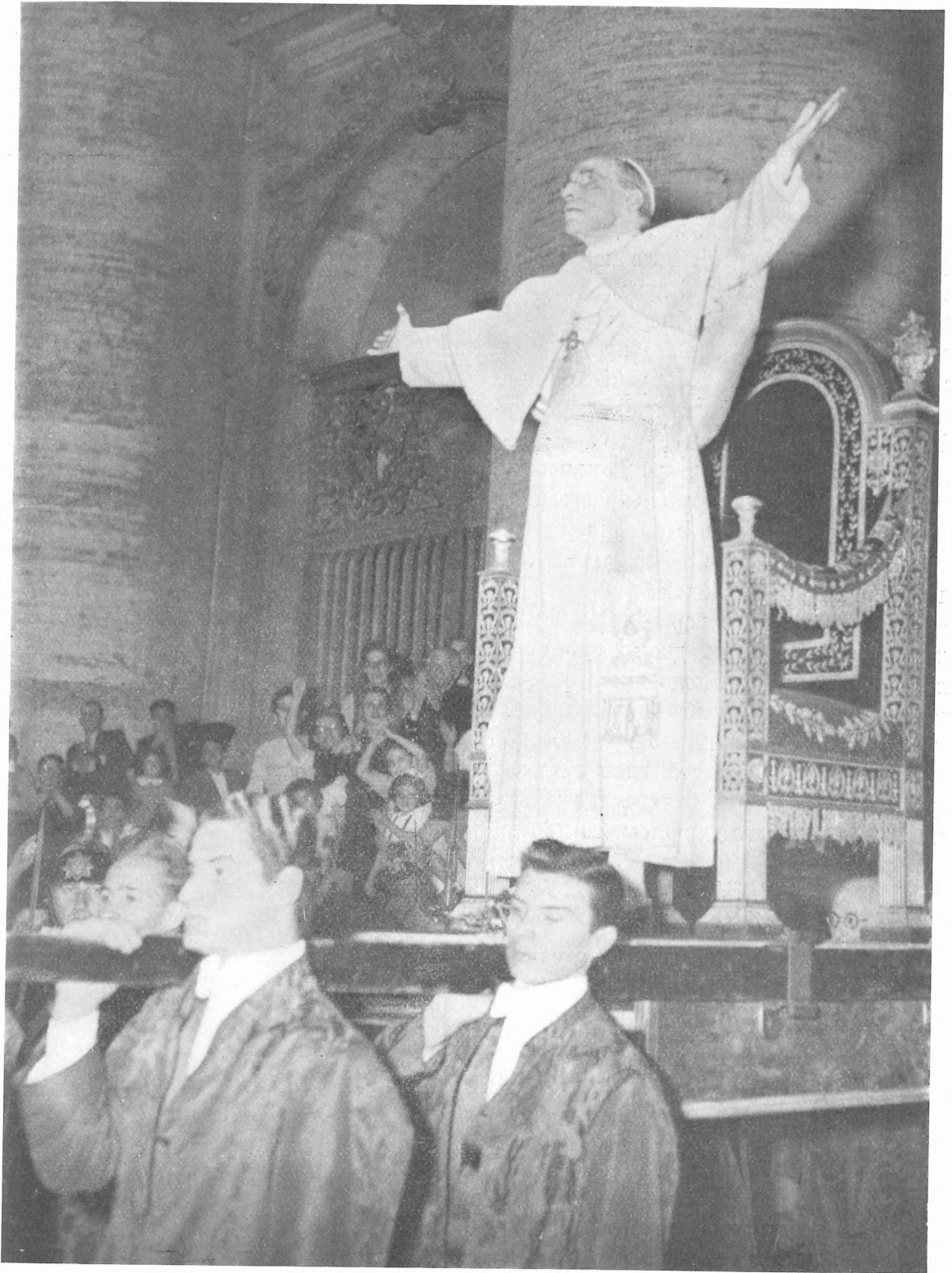
ми руками Його одежі або руки. До кожного мав Святіший Отець привітне слово, кожному відповідав на питання. Мимоволі насувалося порівняння з можновладцями світу цього (і то не тільки тоталітарного, але й, так званого, демократичного ладу правління), що залізним муром наїжених багнетів відгороджуються від своїх же громадян і ніколи не мають часу на приватні розмови з сірим простолюддям.

Рівно годину тривало це збірно прийняття, а на обличчі 74-літнього Голови

звічливо приймає і світової слави представників науки, і простих робітників-смітлярів, і цісаря В'єт-Наму Бао Дая, і англійську принцесу Маргариту, і бездомних, погорджуваних усіма, українських скитальників.

Привітно усміхнений і невимушено уважливий до кожного — такий був Святіший Отець під час усього перебування між нами.

Залишаючи базиліку, Папа зупинився на мить при виході, встав на лектиці,

Святіший Отець уділяє всім приявним на спільній авдiєнції Своє Апостольське благословення

підніє руки високо вгору і в ім'я Христа Господа ще раз уділив усім Своє Архи-пастирське благословення.

Протискаючися крізь натовп до виходу, наша група затрималася біля одного з численних у базиліці престолів і навколіш-ках молилася Богу за Голову Христової Церкви на землі, а також, щоб одержане перед хвилиною від Нього благословення видало багаті плоди для нас і для цілого, горем прибитого, українського народу. У надзвичайному піднесенні духа, дякуючи Богові за ласку щасливо пережитої години, ми повертали до нашого приміщення на спільну вечерю, закінчивши так перший, і для нас дуже важливий, день про-щі до столиці християнства.

Другого дня «Оссерваторе Романо» на першій сторінці помістив справоздання про відбуте у Святішого Отця збірне прий-няття прочан і долучив світлину — вітан-ня Пали з нашим Владикою.

Отже, середа 20-го вересня 1950 року стала днем історичним, днем рідкого ща-стя й піднесення духа, що вмить розвіяв зневіру, породжену довголітньою гіркою скитальщиною, невеличкого гуртка укра-їнських прочан, а й також днем наявного вирізнення Найвищим Архипастирем Хри-стової Церкви цілого українського народу.

ДЕНЬ ОСЯГНЕННЯ ВІДПУСТУ

ВЕРЕСЕНЬ

21

ЧЕТВЕР

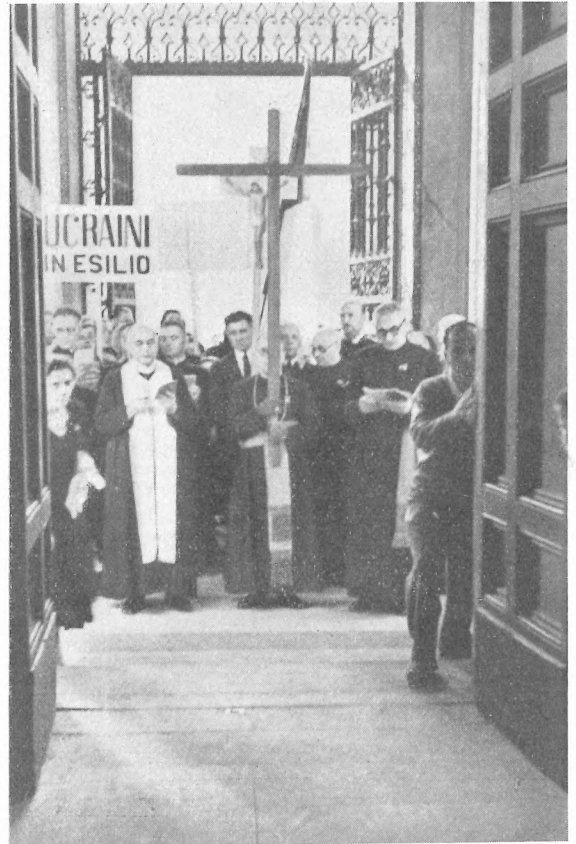
Програма на четвер, 21-го вересня, в Праз-ник Різдва Пречистої Ді-ви Марії, була дуже різ-номанітна. Відвідання трьох базилік, Архиерей-

ська Служба Божа і оглядини деяких іс-торичних пам'яток.

У базиліці Пресвятої Богородиці

О 7 годині 15 хв. ранку виїхала наша група автобусами з готелю «Санта Анна»

до базиліки Пресвятої Богородиці (Марія Маджоре) де о 9-ій годині, в одній з біч-них каплиць, перед чудотворним образом Матері Божої, що Її, за переказом, нама-лював св. Євангелист Лука, мала початися урочиста Архиерейська Служба Божа. На сходах базиліки ми зустріли Владику Ки-р Івана і почали співати відпустовий мо-лебень. Співаючи вихвальні псалми («По-лиелей»), увійшли ми через св. браму до величавої й просторої базиліки, де збері-гаються дорогоцінні святощі: п'ять части-нок з ясел, що в них лежав народжений Ісус.

Перед «Святою брамою»
базиліки Пресвятої Богородиці

До Архиерейського Богослуження стану-ли, крім Високопреосвященного Апостоль-ського Візитатора, Отці Генеральні Віка-

рії: о. Мітрат Яків Перрідон, о. Петро Голинський, о. Маврикій Ван де Мале, ЧНІ, о. Ректор Йосиф Заячківський, ЧСВВ, о. д-р Петро Дячишин і о. Радник Іван Леськович. Дияконували: о. Зиновій Нарожняк і о. Григорій Онуфрів, душпастирі

пастир висловив радість, що бодай невеличка частина вірних, а з ними й декілька нез'єдинених братів, незважаючи на труднощі, прибули до святих місць, зрошених кров'ю перших Христових визнавців і мучеників, щоб тут помолитися й

Архиерейська Служба Божа в базиліці Пресвятої Богородиці

з Франції. Приявними під час Служби Божої були також Отці Василіяни, з Високопреподобним Отцем Архимандритом Титом Галуцинським на чолі, Отці Василіяни з Гроттаферрати, Сестри Служебниці і ціла українська колонія в Римі. Співав хор вихованців Папської Української Колегії. Близько 120 вірних приступило до св. Причастя.

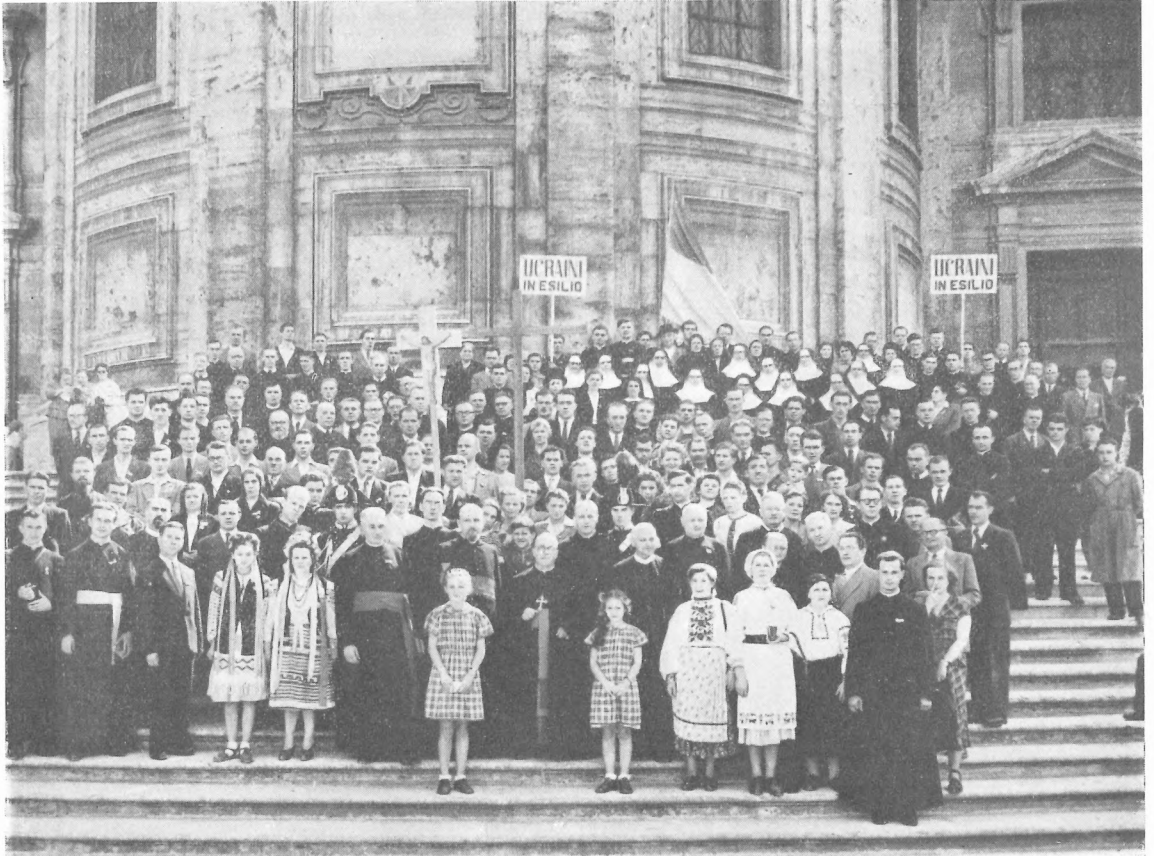
При кінці Служби Божої наш Владика виголосив палку, надхненну проповідь, у якій звернув увагу вірним на ті ласки й духові добра, що в цьому Святому Році спливають на прочан і що їх вони мають щастя безпосередньо одержати. Наш Архи-

одержати благословення від Святішого Отця. «Молімося, — закінчив Кир Іван свою проповідь, — і благаймо Бога, щоб, попри всі інші конечні нам ласки, дав Господь нашому народові також і ласку З'єдинення. Бо тільки в цьому релігійному з'єдиненні український нарід знайде цілющий лік проти смертельного розбрату й братоненависництва, віднайде правдиву християнську любов, взаємну пошану й довір'я і спільною силою спроможеться на успішну боротьбу за Бога, Батьківщину та її незалежність».

Молитовними піснями за Україну і за єдність в українському народі та запев-

неннями вірності Богові через руки Пречистої Диви Марії, що Празник Її Різдва довелось нам так урочисто відсвяткувати у Вічному Місті, закінчено Архиерейську Службу Божу.

цями Вічного Міста, кудю давно колись, за Нерона, Деція, Діоклетіяна і подібних їм жорстоких гонителів, гнали Христових визнаців до Колізею на жир диким звірам, — тудю нині йдуть вигнан-

Українські прочани зі своїм Владикою, по Архиерейській Службі Божій, перед базилікою Пресвятої Богородиці

Похід слідами перших мучеників

Вже було по 11-ій годині, як похід українських прочан вирушив з-під базиліки Пресвятої Богородиці в напрямі Римського катедрального собору св. Івана Лятеранського. Попереду йшов, з хрестом у руках, оточений духовенством, Владика Кир Іван, а далі, четвірками, ступали вірні, з піснями на устах.

Над походом гордо маяв у сяєві сонця блакитножовтий прапор, а дві невідлучні білі таблиці промовляли до кожного з численних перехожих, що це вули-

ці зі своєї Батьківщини, бездомні батьки, брати, сестри й діти тих новітніх мучеників, що їх там, далеко на Сході, в покатованій наїзниками Україні, криваво переслідують за віру новітні Нерони й Діоклетіяни. Ці «українці на вигнанні» прийшли до старовинних місць, свідків геройства, жертви й посвяти, щоб зачерпнути сили до витривалости в терпіннях, помочі в злиднях і стійности в Христовій вірі, що її від віків проголошує світові єдина, свята, соборна і апостольська Церква.

Римляни приглядаються походові
«Українців на вигнанні»

Зустрічні перехожі, бачачи на чолі походу церковного Достойника, що з набожністю і в зосередженні духа ніс хресне знамено, хрестилися, а, прочитавши написи на таблицях, з неприхованим співчуттям довго дивилися вслід походові українських скитальників.

Призначені, щоб нас супроводжували, римські поліцейсти на роздоріжжях стримували вуличний рух, щоб наш похід, не

розбиваючись і не затримуючись, міг в порядку переходити вулицями.

У базиліці св. Івана Лятеранського

При вході до масивної будівлі Лятеранського собору, цієї найстарішої в Римі святині, що її називають матір'ю всіх церков Риму й цілого світу, почався відпустовий молебень. Співаючи його, наші прочани перейшли через св. браму храму, зложили поклін Найсвятішій Евхаристії і закінчили відправу навколішках перед головним престолом.

На сходах перед собором, подібно як 2 години перед тим, при виході з базиліки Пресвятої Богородиці, очікували нас численні фотоаматори, що бажали схопити на плівку досить розголошену вже попереднього дня групу українських прочан, у якій звертали на себе особливу увагу італійців кілька одягнених в українській національній стрій наших дівчат. Що перебування прощі українських скитальників

В дорозі до Лятеранського собору

у Римі не переставало бути й надалі предметом уваги, і то не тільки простолюття, що вешталось по вулицях, але й високопоставлених чинників, свідчить хоч би й те, що в «Оссерваторе Романо» за 24 вересня ц. р. знову появилася згадка про українську прощу, з поміщеними двома світлинами: Високопреосвященний Кпр Іван разом зі служителями при пре-

Українські прочани відмовляють відпустові молитви в соборі св. Івана Лятеранського

столі в базиліці Пресвятої Богородиці під час Архиперейської Служби Божої, і збірна група українських прочан перед цим Марійським храмом після Богослуження.

До осягнення повного ювілейного відпусту залишалося нам ще відвідати четверту базиліку: св. Апостола Павла. Але ці відвідини, згідно з визначеною програмою, мали відбутися аж перед вечором, тому ми повернули до нашого готелю на обід, щоб після нього удатися на оглядини пам'яток старовинного Риму, свідків безсмертних чинів віри, посвяти і мучеництва.

Перед образом Жировицької Богоматері

Зразу ж по обіді, наші прочани поїхали оглянути гарну церковцю Отців Василіян, присвячену пам'яті св. Мучеників Сергія і Вакха, з чудодійним образом Матері Божої Жировицької і мистецько розмальованим іконостасом. Помолившись перед

тим славним старовинним образом Богоматері, що йому вже не одна людина завдячує багато ласк і помочі, та поклонившись тлінним останкам похованого в підваллях церковці нашого визначного церковного діяча, греко-католицького Митрополита Рафаїла Корсака, що помер триста років тому в Римі, ми від'їхали до Колізею.

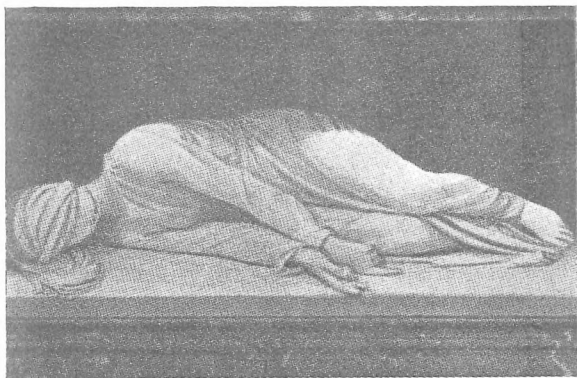
У Колізеї

Високі, напіврозвалені стародавні мурп навколо великої, персяжлої кров'ю мучеників арени, повідчинювані глибокі льохи, колись приміщення для кровожерливих звірів та їх нещасних жертв, — головню, визнавців Христової віри, — весь цей подих минулих віків відтворює в уяві глядача моторошні картини грищ, з риком звірюк, зойком і молитвою кинених на поталу їм людей, криком розшалілої видом крові юрби. Це ж тут, за цісаря Траяна, згинув, пошматований львами, св. Ігнатій Богоносець, аж з Антіохії спроваджений для цікавого видовища жадібних завжди нових розваг мешканців стародавнього Риму. Та часи змінюються, — на руїнах Колізею виріс новий, могутній християнський Рим, духовна опора цілого католицького світу.

У катакомбах

Та на довгі роздумування не стало часу, треба було поспішати, бо нашим бажанням було ще того четвергового пополудня оглянути славнозвісні катакомби св. Калікста. Застаємо там багато прочан: треба чекати своєї черги. Врешті, під проводом одного з наших услужних отців Салезіанів, спускаємося в довгі, на кільканадцять кілометрів, і глибокі підземелля, що впродовж перших віків були осередком життя християн, місцем їх молитви, Богослужень, місцем чинної братньої любови і місцем їх посмертного спочинку. Подив до тих великих будівничих огортає гля-

дача, коли він опиняється в тих підземних коридорах, що вже близько дві тисячі років перетривали і не завалилися. Всі ті підземні каплички, численні вже відкриті й ще недіткнені гроби, малюнки на стінах, символічні знаки, — це все діла рук перших християн, що, з любови до свого Спасителя, Христа Господа, не шкодували ні майна, ні трудів, ні крові, ні навіть життя, щоб власними руками, потайки, вигребати ті підземні глибокі льохи. Задержуюмося хвилинку біля капличок, де перші Папи відправляли Служби Божі, а деякі з них там навіть мученичою смертю загинули, приглядаємося з набожністю відкритим вже тепер гробам мучеників, що їх колись уживали, як престоли до відправи Служб Божих; їх моці вже перенесені до вибудованих на їх честь церков. До глибини зворушила нас мармурова статуя св. мучениці Кикилії, молодої жінки, в лежачій долілиць позі; випростовані пальці її рук виявляють ті найважливіші правди, за які вона згинула: один палець лівої руки свідчить, що є тільки один Бог, а три пальці правої руки зазначають, що Бог є в трьох особах. У такому положенні, як

Мармурове зображення св. Кикилії
у катакомбах

тепер лежить та статуя в її гробі, лежало також і тіло, коли відкрили гріб, забираючи моці до вибудованої і присвяченої її імені церкви в Римі.

Приглядаючися тому, на думку насу-

вається доля нашої Української Католицької Церкви на Батьківщині, де її вірні, гнані й переслідувані, також перенесли тепер своє духове християнське життя, на сором і ганьбу «поступовому» ХХ вікові, до підземних криївок.

Покидаючи ті святі понурі місця, виразно відчуваємо свою нижчість супроти героїв, що мусли стільки перепон перебороти, щоб Богові належну честь віддавати і свою душу гартувати в чеснотах. Ті підземні катакомби, хоч темні, вузькі, невігідні, були завжди переповнені розмоленим народом, а наші теперішні українські храми — вигідні, ясні, просторі, ще й з лавками до сидження — бувають повні переважно тільки у великі урочисті свята.

У базиліці св. Павла

Вже сутінки огортали Рим, коли наші автобуси зупинилися перед затишною, чарівногарної будови базилікою св. Павла поза мурами міста, спорудженою на місці, де стято голову неструдженому Апостолові народів. Близько 150 колон обступає просторе подвір'я, з зеленіючими посередині травниками й пальмами. При світлі електричних ламп почалася відправа ювілейного молебня перед входом. Цілуючи одвірки святої брами, входимо до розкішного храму, місця спочинку св. моців Великого Апостола з ласки Христа, біля яких блимають лампади. Довгі ряди блискучих, з гарного мармуру, колон переділяють базиліку на п'ять частин, званих навами. Плоска стеля покрита різьбами, орнаментами й мозаїками. Високо, над колонами, в медальйонах — мозаїчні портрети всіх дотеперішніх римських Палів. На жаль, вечірній присмерк, що запанував у святині, не дозволив як слід оглянути цей архитвір мистецтва.

Обходимо собор, відаємо поклін Євхаристійному Христові й закінчуємо Бого-

служення над гробом Апостола. Ще сердечна навколішках молитва, звучна пісня — і покидаємо четверту базиліку, дякуючи Богові, що допоміг нам виконати все, чого вимагають умовини повного відпуску в Святому Році.

Пізнього вечора, трохи стомлені, але й уповні вдоволені багатим змістом і сильними враженнями перебутого дня, повертаємо до наших тимчасових пристановищ.

ДЕНЬ ОГЛЯДИН РІЗНИХ ПАМ'ЯТОК

За програмою, у п'ятницю, 22-го вересня, наші прочани могли самі, зорганізованими невеликими групами, з приділеними їм провідниками, відвідати ті довільно вибрані місця, що їх вони бажали б ще під час свого короткого перебування в Римі оглянути. Одна група прочан, що в них знайшовся зайвий гріш, виїхала вдосвіта в дорогу до Неаполю і Помпеїв, та на чарівний острів Капрі, а решта, що залишилися в Римі, зараз таки по сніданні, під проводом наших ввічливих і услужних молодих священників та вихованців Колегії ім. св. Йосафата, удалися на оглядини міста.

Найбільший храм світу

Хоч ми вже були в базиліці св. Петра в середу, на вищеописаному збірному прийнятті, однак тоді, через величезне скупчення людей, не можна було докладно приглянутися цій найбільшій і найславнішій святині християнського світу, спорудженій на тому місці, де повис стрімголов на хресті перший єпископ Риму св. Верховний Апостол Петро. Тому наш гурток радо згодився поїхати туди ще раз.

З ранку в базиліці людей було менше, отож була змога на деяких важливіших місцях задержатися довше.

Не можна тут не відзначити цікавого спостереження, яке виносить, мабуть, кожний новий відвідувач, що вперше переступає пороги цієї славнозвісної святині. Знаючи з книжок, що храм св. Петра є найбільший у цілому світі (він має завдовжки 205 метрів, заввишки 136 метрів, і в його одній лише середній частині, наприклад, можна вмістити цілий Собор Паризької Богоматері), здавалося б, що, ввійшовши всередину, людина буде цілком приголомшена тими «надлюдськими» розмірами. Та безсмертні будівничі того величавого Божого дому, обдаровані від Творця надзвичайним хистом, подбали вже про те, щоб величезний розмах тієї будівлі (в храмі вміщається близько 80.000 людей), вміло оперти на зоровій злуді глядача, щоб він, опинившись всередині храму, міг зосередити свого духа, не розгублюючися в тому замкненому височезними мурами розтяглому просторі. Ось один з численних прикладів: гусяче перо до писання в руці Євангелиста Марка, зображене на мозаїчному образі під копулою, маючи півтора метри завдовжки, знизу виглядає, як звичайне маленьке перце, і то зовсім не високо намальоване.

Багато престолів, 14 бічних каплиць (деякі з них дорівнюють цілим нашим церквам!), де можна відразу відправляти п'ять співаних Служб Божих, і одна одній не перешкоджає в співі; численні надгробні пам'ятники похованих у підвалах римських Палів, образи найкращих малярів світу, різьби найславніших різьбарів, — роблять собор св. Петра неоціненною скарбницею мистецтва. В тому храмі можна довгі години, а то й дні, перебути без нудьги й розсіяння, бо навіть і невіруюча людина знайде завжди якийсь предмет, що надовго прикує до себе його увагу.

Варт на цьому місці зазначити, що тут також зберігаються великі й дорогі кожному християнинові святощі: голова св. Апостола Андрія Первозванного, частина

св. Хресного дерева, хустина Вероніки, з відбиткою страдницького Христового лица, і спис, що ним римський воїн Лонгин проколів розп'ятому Спасителеві бік.

Базиліка ввесь час пульсує життям.. У каплиці Найсвятіших Тайн до 12-ої години дня безперервно уділяється св. Причастя. До храму раз-у-раз входять новопрібуді зорганізовані групи прочан, щоб відправити відпустові Богослуження; найбільше розмолених клячить при гробах св. Петра і недавно померлого (1914 року) Папи Пія X (саме тепер провадиться канонізаційний процес у справі проголошення його святим).

Щоб оглянути базиліку св. Петра, як то кажуть, «з пташиного льоту», купуємо квитки й піднімаємося крутими сходами на терасу святині, звідки підноситься вгору височенна копула. Знову цікаво, що вона, високо підносячись над Римом, видночіє за десятки кілометрів від міста, але зовсім зникає перед оком глядача, коли він підходить близько до храму. Так само статуї Христа і Апостолів, що завершують чоло базиліки, «на око» з землі виглядають, як наші галицькі маленькі придорожні фігурки, а насправді є майже шість метрів заввишки.

З тераси входимо всередину храму на кружганок, що вінцем оббігає долішню частину копули. І от саме звідси можна вже пересвідчитися, яких велетенських розмірів є ця святиня, але не багато хто має відвагу стати біля самого поруччя й дивитися без нервових подразнень униз, де на долівці ворухиться дрібнесеньке людське муравлище. Виходимо ще вище, на самий вершок копули, подивляючи, невідомо, котрий вже раз, великого релігійного духа й жертвенну любов до Бога тих людей, які цю святиню будували й прикрашували. Хвилинами якось не йметься віри, що цю велетенську будівлю, з небосяжною копулою, з високомистецькими тонкощами викінчення в найбільшій голо-

вокружній височині, збудувала маленька людина, що у відношенні до свого твору видається ледве помітною комашкою...

З вершка собору св. Петра розлягається просторий вид на розкинений на сімох горбах Рим, з каламутним Тибром, про що дехто з нас читав у підручниках латинської мови і в творах римських клясиків.

Гурток українських прочан на даху базиліки св. Петра

Це той Рим, що впродовж віків диктував історію народам, місто вождів, промовців, поетів і політиків, місце нещадної розгрівки між поганським і християнським світом. З другого боку, видно, як на долоні, ціле Ватиканське місто, з мешкальними й урядовими будівлями, залізничним дворцем, садами-парками й радіовисильнею, що її спорудив і устаткував особисто славнозвісний винахідник Марконі.

На вершку копули захопив нас полудень... Треба було поспішати на обід, щоб опісля вибратися ще деінде.

Св. Сходи

Пополудні, на домагання більшості нашого гуртка, ідемо до святині св. Сходів. Вона має таку назву, бо в ній є перевезені до Риму цісаревою Оленою зрошені Христовою Кров'ю сходи, що ними вели Спасителя в день мук і смерти Його в пре-

торію Пилата в Єрусалимі. Тими сходами, оправленими тепер у дерево, пересуваються, знизу вгору, навколішках, тисячі прочан, відмовляючи пошепки молитви і цілуючи покриті склом місця, де ще лишилися плями святої Господньої Крови. Педив огортає, коли бачиш, як молоді і старші, чоловіки і жінки, а навіть і старі люди, що ледве вже ногами пересувають, лізуть навколішках через 28 східців угору, щоб цей труд, злучений з болем, пожертвувати свому Спасителеві, що колись, у дні свого присуду на смерть, терпів такі важкі муки.

Слідами Христової Крови

Як це не нагадує наших вірних, що їм важко, чи то з невігоди чи навіть сорому, бодай зрідка помолитися навколішках.

Поклін кайданам св. Петра

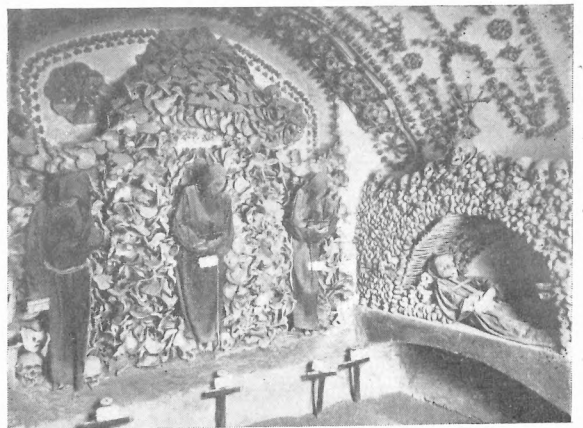
Звідтам ідемо до церкви, де зберігаються кайдани св. Апостола Петра. На самій середині, у великому заскленому кивоті, висять подвійні, чудесно злучені кайдани,

що ними колись в Єрусалимі і в Римі був скований св. Апостол Петро. На кивоті є виписані слова св. Петра, наведені в Діяннях Апостольських: «Це Господь післав Свого Ангела і визволив мене з рук Ірода». (12. 11.).

Збоку цієї історичної, цінної пам'ятки по святому Верховному Апостолові стоїть славний твір Мікель Анджеля, вирізьблена з мармуру, висока, наче жива, постать Мойсея. Тут ми застали багато відвідувачів. Одні з них, з очима, зверненими на засклений кивот, роздумують над тим чудесним визволенням св. Петра, коли оці самі окупи, по діткненню Ангела, поспадали з його тіла, а інші заходять з різних боків і приглядаються славному творові незрівнянного мистця.

Дивовижне кладовище

По дорозі на ювілейну виставку Святого Року, вступаємо ще до монастиря Отців Капуцинів, щоб подивитися на химерне старовинне цвинтарище. Перед нашими очима — цілі стоси поскладаних на купу людських кісток у трьох криптах, прикрашених орнаментами з різних частин людського кістяка. На м'якосердого глядача це цвинтарище справляє гнітюче враження, до того ж у самій традиції християн-

Стародавнє цвинтарище в монастирі о.о. Капуцинів

ської культури вже є вироблене переконання, що покійним по їх життєвих трудах належить спокій і вічний спочинок. Тому не дивно, що духовна влада згодом заборонила ховати в такий спосіб. Тепер це цвинтарище зберігається, як музейна рідкість.

На ювілейній виставці

Хоч вже пізно, але їдемо ще оглянути, бодай побіжно, розголошену скрізь, а в останньому часі і в нашій українській пресі, ювілейну виставку Святого Року. Її організатори мали на меті наочно показати в цифрах, образах і світлинах великі заслуги й здобутки християнства для людства в усіх царинах його розвою і життя: виховання, медицини, суспільного питання тощо. Цікава є там збірка афіш, що змальовують смертельну загрозу, яку несе безбожний більшовизм цілому світові.

Переслідувані й пригнічувані терором народи за залізною заслоною, а між ними й український нарід, мають на тій виставці свої особні відділи під назвою: «Церква в катакомбах». Тут подано статистику вірних Католицької Церкви перед більшовицьким наїздом і теперішній період мучеництва, що його започаткували ув'язнені українські Владики, на чолі з Митрополитом Йосифом Сліпим.

Високий Гість

Під час нашої вечери, відбулася несподівана й приємна зустріч з італійським сенатором Медічі, що в якійсь власній справі якраз нагодився до «Санта Анна». Довідавшись, що серед присутніх прочан є тут українці, він підійшов до їх столів, щиро привітався і в короткій промові сказав, що про Україну й українців знає багато і має до них великі симпатії. Вітаючи тепер оцю жменьку українських прочан у своїй батьківщині, бажає їм і цілому українському народові успішного закінчення їх змагань. Грімким «Многая лі-

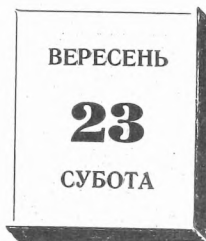
та» подякувано нашому принагідному високому гостеві за його миле привітання.

Радіопромова Владики Кир Івана

О год. 20-ій, з Ватиканської радіовисильні промовив ще раз до нас Високопреосвященний Апостольський Візитатор Кир Іван, а його слова привіту понеслися на хвилях етеру до всіх українців, розсіяних по всьому світу, а може, дійшли й до наших страдальників у Рідному Краю *).

ДЕНЬ НЕСПОДІВАНО ЗВОРУШЛИВИХ ПЕРЕЖИВАНЬ

У церкві о.о. Редемптористів

В суботу, 23 вересня, вже була програма, спільна для всіх нас. На 8-му годину зібралися наші прочани в церкві Отців Редемптористів, де мало відбутися наше Богослуження. Зібраних прочан тепло привітав німецькою мовою Головний Настоятель Чину о.о. Редемптористів, а опісля Високопреосвященний Владика, в сослуженні отців Генеральних Вікаріїв, відправив Архиєрейську Службу Божу. Проповідь про Матір Божу Неустанної Помочі і про історію Її чудодійного образу, що його першовзір уміщений над головним престолом церкви, виголосив о. д-р Міня, ЧНІ.

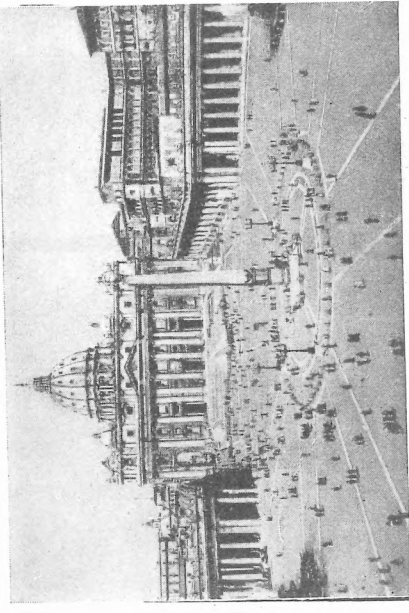
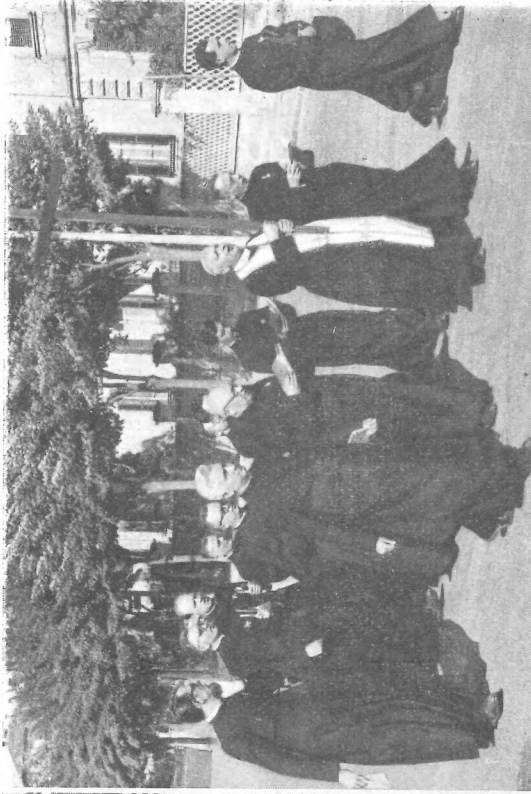
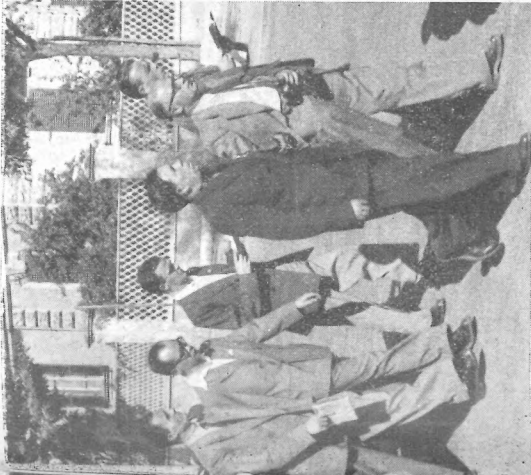
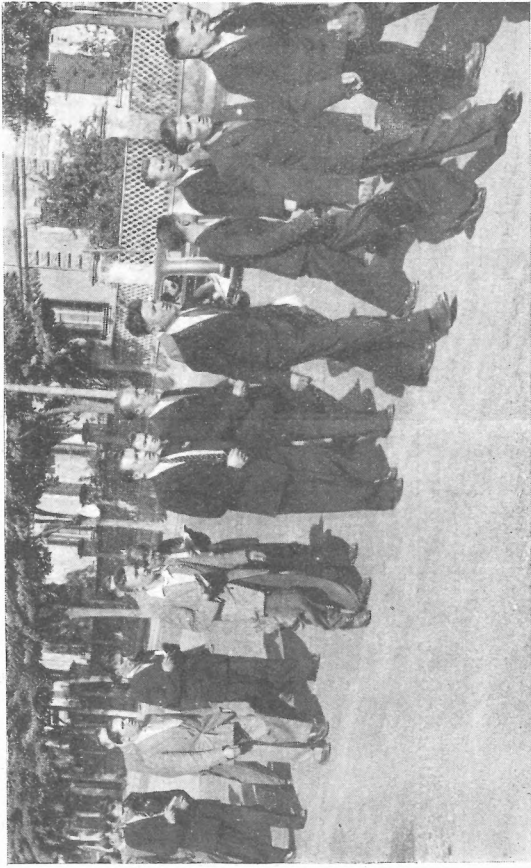
Вияви вдячності за любов і прихильність

По Службі Божій удалися ми до будинку Священної Конгрегації для Східної Церкви, де на 10-ту годину була заповіджена аудієнція для українських прочан.

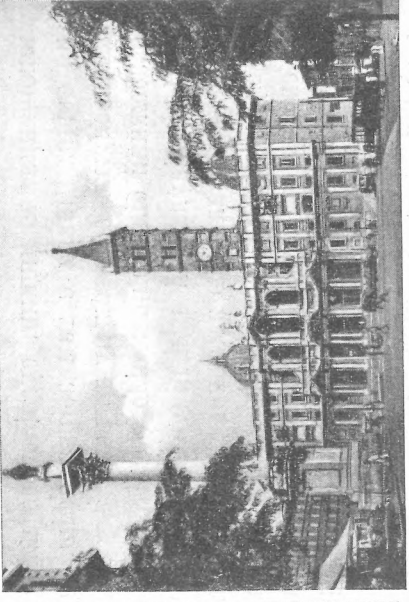
У просторій залі прийняли осідку найвищої Духовної Влади для цілої Східної Церкви, якій підлягає й наша Українська страждуча Церква, зібралася, під проводом

*) Див. на сторінці 59-ій «Ми не самі...»

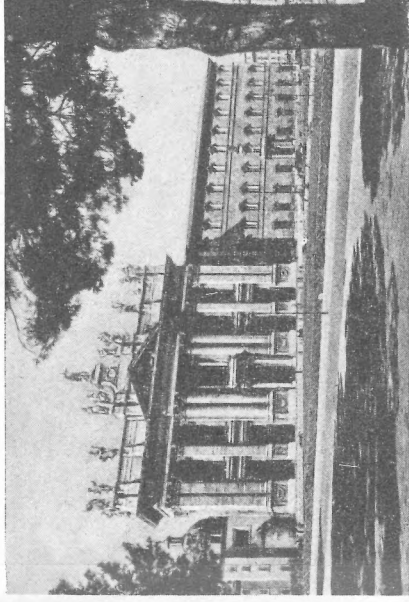
Українські прочани в дорозі до базилики св. Петра

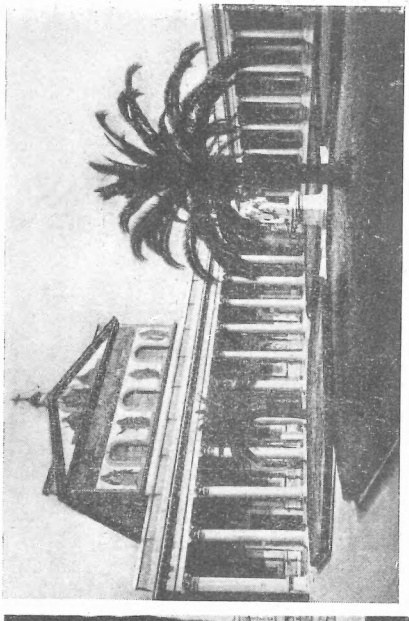
Базиліка св. Петра

Базиліка Пресвятої Богородиці

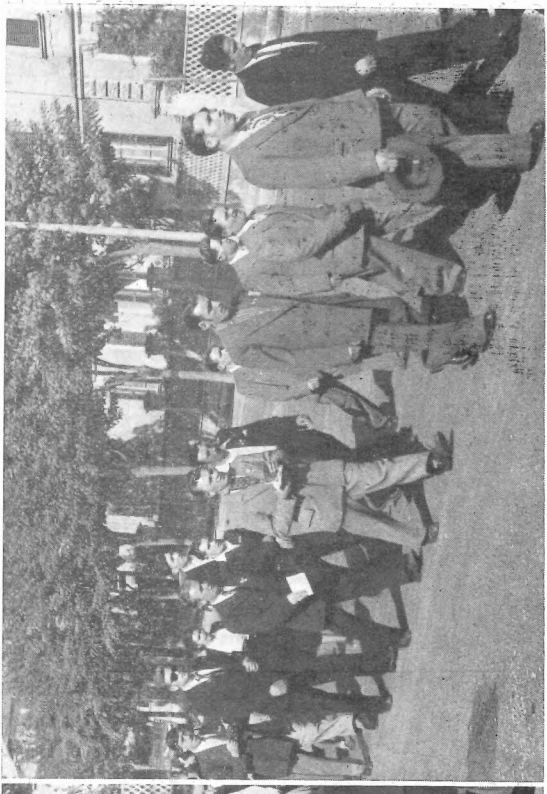
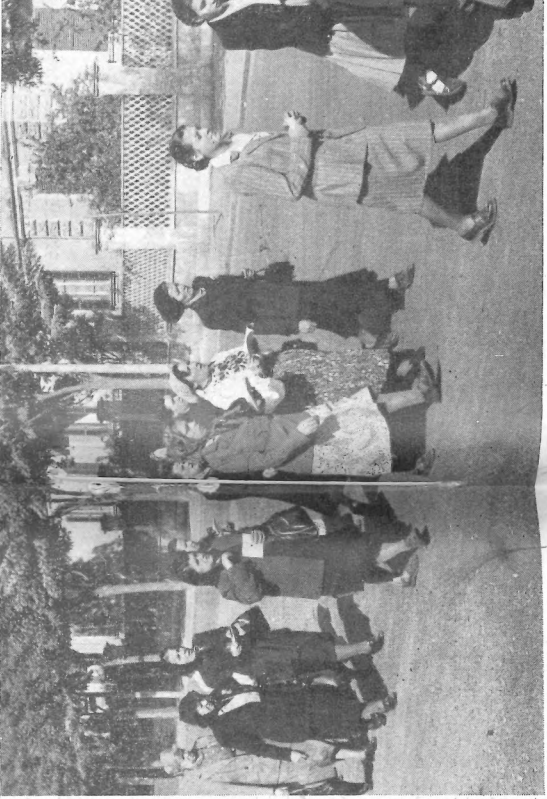

Базиліка св. Івана Лятеранського

Базиліка св. Апостола Павла

Ю В І Л Е Й Н І
Б А З И Л І К И

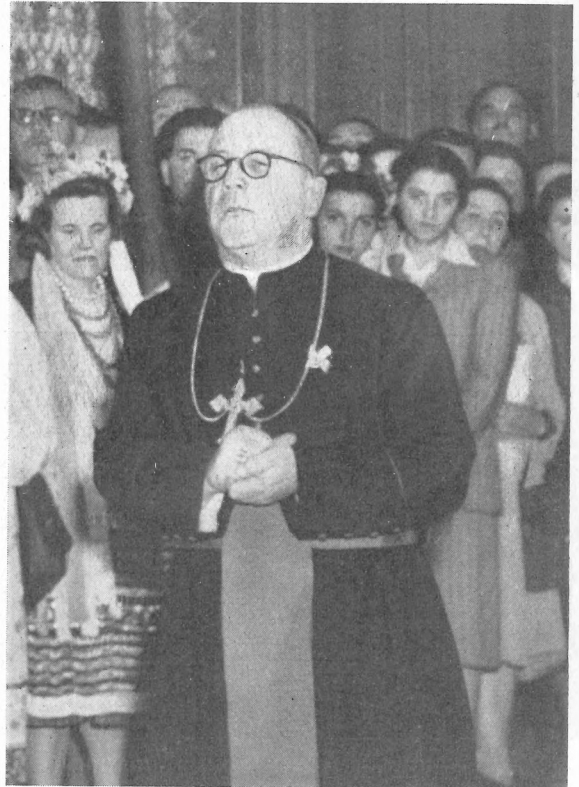
свого невтомного Владика, громадка дітей поневоленої України, з національним прапором, щоб устами єдиного на волі єпископа, на закінчення своєї прощі, ще раз передати Святішому Отцеві щирю подяку за ласкаву моральну й матеріальну поміч та опіку, що їх дістали українські скитальники від Його Святости Папи Пія XII саме через Священну Конгрегацію для Східньої Церкви.

По короткому очікуванні, що його прочани провели на приязній гутірці, оглядаючи образи й портрети Папів, а особливо великий портрет на головній стіні теперішнього Голови Церкви, що є водночас Префектом цієї Конгрегації, ввійшов до залі Високопреосвященний Валеріо Валері, Архiepіскоп Ефеський, що до 1944 року був Палським Нунцієм у Парижі, а тепер — Асесор Священної Конгрегації для Східньої Церкви і Голова Центрального Комітету Святого Року. Це він під цю пору, в заступництві непрямого в Римі Його Еміненції Кардинала Тіссерана, очолює Священну Конгрегацію. Гучними оплесками повітали зібрані цього високого достойника Ватикану, що привітливою й милою усмішкою відразу зумів з'єднати собі серця приявних.

Коли втихли оплески, до Його Високопреосвященства промовив італійською мовою наш Владика Кир Іван словами сердечної подяки для Священної Конгрегації за щедрі добродійства й завжди прихильне ставлення до потреб нашої Церкви і вимог нашого життя на скитальщині в Західній Європі. Ось, що сказав Владика:

— Ваша Ексцеленціє! Українці на вигнанні, здалека від втраченої Батьківщини, прийшли також до Риму на запрошення Святішого Отця з нагоди Святого Року, щоб виявити тут свої найкращі почування відданости, вірности й синівської любови до Святішого Апостольського Престолу й Христового Намісника на землі, Батька всіх християн. Ми мали щастя пе-

ред кількома днями бачити Святішого Отця і виявити перед Ним нашу любов і вдячність за Його любов і те все добро, що його ми зазнали зокрема в останніх літах нашого вигнання. А тепер приходимо до цієї Священної Конгрегації для Східньої Церкви, щоб перед Вами, Ексцелен-

Владика Кир Іван
промовляє до Високопреосвященного Валері

ціє, повторити ті наші найглибші почування любови і вдячності до Святішого Отця також і до Його Еміненції Кардинала Євгена Тіссерана, що з волі Вселенського Архiepірея і при Вашій допомозі керує справами й нашої Української Католицької Церкви, а в часах нашого найтяжчого лихоліття, яке переживаємо і в Рідному Краю і тут, на скитальщині, виявив нам стільки любови і співчуття в нашій недолі, обороняючи нас, скитальників, перед усякими загрозами та й спомагаючи нас щедро в усіх наших потребах. Прошу

Вас, Ваша Ексцеленціє, бути ласкавим товмачем наших синівських почувань перед Святішим Отцем і перед Його Еміненцією Кардиналом Євгеном Тіссера-ном. Вам також, Ексцеленціє, дякуємо з цілого серця за Вашу до нас любов і прихильність, що їх ми постійно знаємо.

ставкою й рушничком, на зразок нашого українського народнього мистецтва, з інкрустованим надписом: «Вселенському Архирееві, Папі Римському Пієві XII, Батькові всіх християн, Святого Року 1950. Від православних українців». *). Та, крім того, ще схотіла прилучити-

Високопресвященний Кир Валерію приймає від українців дарунок для Святішого Отця

В нашій прощі взяли участь ще й наші Брати Українці, православні, нез'єдинені ще зі Святим Апостольським Престолом, але серцем бажаючі такого з'єдинення у вірі. Деякі з них є тут між нами, під проводом інженера Іллі Сапіги, бо бажають в особливий спосіб дати вияв своїх почувань вдячності для Святішого Отця за ті добродійства, що їх дізнали всі українці без різниці віроісповідання. Вони приносять скромний дарунок для Святішого Отця у формі мистецьки виконаної касетки, з під-

ся до тих висловів почувань православної артистка - малярка Ганна Коростовець, з Лондону, і просить Святішого Отця прийняти й від неї скромний даруночок, а саме: копію ікони Пресвятої Богородиці Гошівської, так дуже шанованої на землях Західньої України.

*) Згаданий надпис в оригіналі виглядає так: «ВСЕЛЕНСКОМУ АРХІЕРЕЮ ПАПІ РИМСКОМУ ПІО XII, ОТЦЮ ВСІХ ХРИСТІАН ВСЬЯТОЄ ЛІТО 1950. ВІД ПРАВОСЛАВНИХ УКРАЇНЦІВ».

Дуже прошу Вашу Ексцеленцію зложити у стіп Святішого Отця ці скромні дарунки, як одно з наявних свідоцтв, що серед наших нез'єдинених братів дозріває зрозуміння потреби відгукнутися на голос Найвищого Пастиря Христового стада, який кличе всіх до Себе, щоб здійснилося жагуче Христове бажання і було «одне стадо і Один Пастир».

Його Високопреосвященство Кир Валеріо, прийнявши ці дарунки, добірною французькою мовою сердечно подякував українцям за них, за відвідини Священної Конгрегації і за вияви шляхетних почувань. Далі він сказав:

— Як Голові Центрального Комітету Святого Року, моему серцю любі всі прочани, що прибувають до Вічного Міста. Але ви, українці, особливо любі мені, і тому я з найбільшим вдоволенням зложу у стіп Святішого Отця ваші сердечні вияви і ваші цінні дари, що, напевно, будуть для Святішого Отця милою пам'яткою про зустріч з українською прощею під час Святого Року. Запевняю вас, що Святіший Отець боліє над долею вашої поневоленої і переслідуваної Батьківщини України і безустанно благає Бога про кращу долю для неї і для вас. Почування, які висловив ваш дорогий і вельмидостойний Архипастир Преосвященний Кир Іван від імени всіх вас і тих, що zostалися в Рідному Краю, є заporукою, що Боже Милосердя не буде зволікати, щоб вас потішити в міру ваших страждань. Ні на хвилину не сумнівайтесь у те, що Боже Провидіння чуває над вами і призначило вже від віків хвилю потіхи для вас. Ви маєте щастя перебувати в столиці християнського світу, у Вічному Місті Римі, і бачити пам'ятки двохтисячолітньої історії Христової Церкви, яка переживала і часи кривавого переслідування і часи тріумфу. Наперекір запеклим Христовим ворогам, Вона стоїть непохитно, зберігаючи й обороняючи Христову Правду, завжди певна перемоги на

підставі Христових слів, що пекельні сили її ніколи не переможуть. Кріпійтеся, дітоньки, тою Христовою заporукою і будьте певні, що Христос переможе, бо «Він мусить царювати»...

Високопреосвященний Кир Валеріо промовляє до українських прочан

По промові Високопреосвященного Кир Валерія, Апостольський Візитатор представив йому відомого українського історика Іллю Борщака, який вручив від імени Паризької Державної Школи Східніх Мов, разом з листом від Генерального Адміністратора Школи, пропам'ятну книгу з нагоди 150-літнього ювілею переорганізації цієї Школи («Cent-cinquantenaire de l'Ecole des Langues Orientales», Paris, Imprimerie Nationale de France, 1948), в дарі для Його Еміненції Кардинала Тіссерана, як колишнього учня цієї Школи.

Високопреосвященний Кир Валеріо затримався з проф. І. Борщакoм на кілька

хвилин приязної розмови, а потім привітався з усіма священиками, що їх представив Йому Високопреосвященний Апостольський Візитатор. Зблизившись до українського прапору, Кир Валеріо взяв його в руки і, з пошаною, на яку, може, й не здобувся б найбільший український патріот, поцілував його, вкладаючи в той цілунок свої найсердечніші побажання для шлого українського народу.

Хвилина була вельми зворушлива... В залі запанувала німа тиша. В очах навіть найбільш опанованих прочан заблищали сльози...

Цей шляхетний відрух Високодостоїнго чужинця дав декому багато до думання. Ось представник того, — як це ворожа пропаганда твердить, а за нею й деякі наші незрячі брати повторюють, — «чигаючого на українські душі Ватикану, що хоче винародовити всіх українців», Високій Достойник Католицької Церкви з пошаною хилить голову перед тим, що нам, українцям, дороге й святе. А наші сусіди «приятелі», ба навіть різні «старші» й «середущі» брати, що без нашого прохання нашими опікунами себе проголошують, з запеклою ненавистю топчуть це, змочене кров'ю у визвольних змаганнях, святе для кожного правдивого українця, знамено... Та чи тільки вони так ставляться до нашого національного прапора? На превеликий сором, навіть і наші громадяни, у своєму безглуздому партійному розсваренні й засліпленні, тут, на вигнанні, часто аж так забуваються, що зневажають цей бойовий стяг, під яким гинули, гинуть, але провадять далі криваву нещадну боротьбу проти наїзника, ідейні одчайдушні українські діти, що не пустопорожніми бундючними словами в безпечному далекому заплілі, але жертвами життя й крові вмуровують тривкі цеголки під будівлю Соборної Української Держави.

Під звуки бадьоро відспіваного «многоліття» відійшов наш привітливий господар виконувати далі свої відповідальні обов'язки, а за ним покинули прийомну залу і радісно зворушені українські прочани.

Владика Кир Іван представляє Високопреосвященному Валеріо п. проф. І. Борщака

У ватиканських музеях

Частина української групи прочан, яка ще не була у Ватиканських музеях, порішила використати ті дві години часу, що лишилися до їх зачинення, і оглянути цю, на весь світ славу, скарбницю мистецтва. Завдяки рухливим провідникам нашої групи, вдалося нам швидко переступити пороги музею і на власні очі побачити те, про що стільки довелося читати в житті або чути. Але, якщо зважити, що палати Ватикану розпросторені на 55.000 кв. метрів, з чого музеї займають найбільшу частину, то, річ ясна, мимо найкращої нашої волі, за той коротенький час ми навіть загально всього не встигли оглянути, хіба тільки перейшли швидким кроком по численних кімнатах і галеріях. Трохи довше ми затрималися в славній Сикстинській каплиці, яка вся розмальована фресками видатних малярів, на чолі з Мікель Анджелью.

Це тут відбувається Конкляв (збори Кардиналів, що вибирають нового Папу).

У милій гостині

Пополудні, оглянувши деякі важливі будівлі Риму, ми відвідали наших Сестер Службниць Пречистої Діви Марії. Після

Дім українських Сестер Службниць

довгих поневірянь під безбожною владою, що на наших Рідних Землях закрила монастирі й примусила монахинь піти на поневільне скитання, вони знайшли врешті дуже гарний і вигідний притулок у власній домівці при via Cassia. Тут наші Сестри мають затишну капличку, оздоблену гарними образами власного малювання, є в них і просторий яринний город з довголистими пальмами й овочевими деревами,

Гостинні Сестри показують відвідувачам свій затишний садок

та, завдяки щедрій опіці Апостольського Престолу, почувують себе у Вічному Місті зовсім добре. Під проводом своєї Матері Генеральної, працюють вони, виконують

правило свого Чину і зберігають наші гарні батьківські звичаї, аж до загально відомої української гостинності включно. В цій милій, майже родинній, атмосфері перебували ми до вечора, і, збагачені свіжими гарними враженнями, повернулися до свого приміщення.

Нам залишався ще один, останній вже; день нашого перебування в Римі; це — неділя, 24 вересня, бо ж у понеділок вранці треба було покидати Вічне Місто. Цей недільний день ми вирішили використати, щоб оглянути нашу українську духовну станицю, а нею тут є Папська Українська Колегія ім. св. Йосафата, а також літню віллу для вихованців цієї Колегії в Кастель Гандольфо.

ВІДВІДИНИ УКРАЇНСЬКИХ ОСЕРЕДКІВ

У Колегії ім. св. Йосафата

ВЕРЕСЕНЬ

24

НЕДІЛЯ

У гарній молитовниці Колегії, о 9-ій годині ранку, Генеральний Вікарій Апостольського Візитатора о. Мітрат Яків Перрідон і о. Радник Іван Леськович відправили Службу Божу для тих наших прочан, що ще лишилися в Римі. Українці з Бельгії вже на світанку цього дня виїхали.

По відправі, о. Ректор Колегії освятив у церкві закуплені прочанами для своїх близьких пам'ятки з Риму, після чого почастивав гостей сніданком. Згодом, до великої вітальної залі ввійшов Високопреосвящений Кир Іван і промовив до зібраних там своїх духових дітей гарними й теплими словами. Подякувавши прочанам за те, що, незважаючи на всі труднощі, вони прибули на цю ювілейну прощу, з якої виносять найкращі враження й спомини, Владика побажав щасливої поворотної дороги та уділив усім своє особливе архиєрейське благословення.

**Високопреподобний о. Ректор
Й. Заячківський у церкві Колегії
освячує для прочан пам'ятки з Риму**

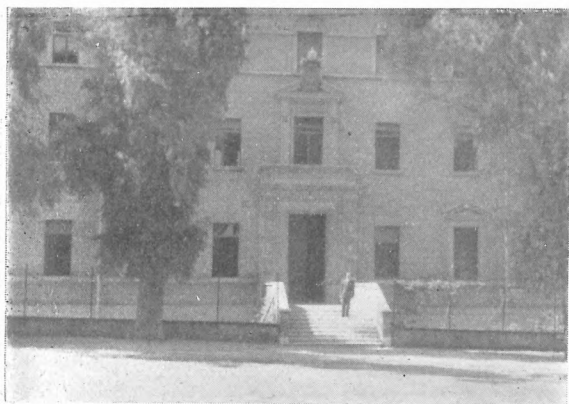
**Архипастир скитальників
у прийомній залі Колегії прощається
зі своїми духовними дітьми**

Опісля всі приввні вийшли на простору терасу Колегії, де, на тлі панорами міста, зроблено загальну знімку. По закінченні цієї офіційної частини відвідин, кожний з гостей довільно оглядав той гарний, збудований на вершці Джанікольо, одного з горбків Риму, просторий двоповерховий будинок. Це —

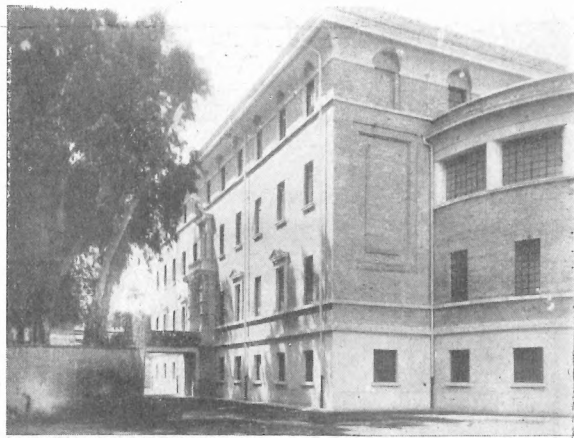

На терасі Колегії

дар попереднього Голови Церкви, Папи Пія ХІ, для українців, щоб у ньому виховувалися майбутні душпастирі. Стіни просторих і ясных коридорів на обох поверхах обвішані світлинами з галицького церковного життя, портретами українських єрархів і картинами з української історичної бувальщини.

**Головний вхід до Української
Папської Колегії ім. св. Йосафата**

**Українська Папська Колегія ім. св. Йосафата
(вид збоку)**

Мило настроєні тим, що навіть тут, у далекій від Батьківщини, столиці Італії, ми можемо бодай коротенький час перебути в рідному привітливому оточенні, в мурах, де гомонить українська мова, де панує український дух, де проживає і працює наш дорогий Владика, де виховуються українські священники, — ми забули навіть, що ми тепер без дому і без долі скитальники... І коли ми залишали мури Колегії, в нас ще більше укріпився намір пополудні поїхати до Кастель Гандольфо і відвідати там ще один осередок українського життя, — літню віллу, куплену покійним Митрополитом Андреем для наших римських богословців, щоб вони мали де перебути гарячі літні вакації.

Вигідною підміською залізничкою виїжджаємо з головного двірця до Кастель Гандольфо, загальновідомої місцевості, де є літня резиденція Римських Папів, в якій і теперішній Святіший Отець Пій XII від місяців замешкує і там полагає невідкладні щоденні свої обов'язки, а до Риму приїжджає тільки на урочисті відправи й авдієнції.

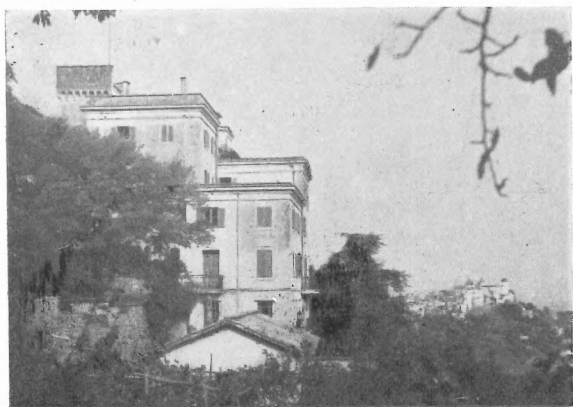
У Кастель Гандольфо

Доїхавши до мети, висідаємо і йдемо вгору до міста, вдихаючи на повні груди чудове западне повітря. Високо, над са-

мим озером, поблизу папської резиденції, серед просторого парку стоїть вілля — пам'ятка по Великому Митрополитові. З неї чудовий вид на широке озеро, оточене покритими темнозеленим лісом горами. У віллі застаємо цілий Ректорат Колегії: о. Ректора Йосифа Заячківського, ЧСВВ, о. Віце-ректора Атаназія Великого, ЧСВВ, і о. Духовника Йосафата Скрутня, ЧСВВ, о. д-ра Петра Качура і о. д-ра Юрія Милляника, та всіх вихованців Колегії, які того дня увечері мали розпочинати строгі духовні вправи.

Вже сонце схилилося до заходу, і ми, відпочивши під розлогими деревами парку, утасивши при цьому спрагу та помилувавшись прегарним краєвидом околиці, розпрощалися з гостинними господарями, бо в поворотній дорозі до Риму ми мали ще завітати до славного монастиря східнього обряду в Гроттаферраті, де серед ченців є кільканадцять і наших братів українців.

До трамвайної зупинки треба було переходити попри обгороджену високими мурами папську резиденцію. Перед головною брамою саме збиралися великі юрби народу, де на 18-ту годину була заповіджена у Святішого Отця коротка авдієнція. Минали нас у поході численні групи богомольців, що, з нагоди Святого Року, при-

Відпочинкова оселя українських богословців у Кастель Гандольфо

Українські прочани при гостинному столі в Кастель Гандольфо

їхали до Вічного Міста з країн Північної Європи заспокоїти свої душевні потреби; проїжджали гарні, розкішні авта різних закордонних мандрівників, що приїхали оглянути Італію, Рим і все, що цікаве, гарне й привабливе. Всі вони задовго ще перед 18-тою годиною, суцільною масою сунули до Кастель Гандольфо, на площу перед папською літньою палатою; одні — щоб одержати від Святішого Отця благословення, а інші — просто подивитися на Нього, бо, як то кажуть, бути в Римі, а не бачити Папи — якось не годиться.

У Гроттафєрратському монастирі

Ранній осінній вечір вже запав, як ми доїхали до Гроттафєррати. Ціла дорога до монастиря була освітлена різнокольоровими електричними лампочками, бо це було якраз напередодні великого свята на честь св. Ніла, патрона Гроттафєрратського монастиря.

Заздалегідь повідомлені про наші відвідини, монахи привітали нас у своїй затишній монастирській церкві, урядженій у грецькому стилі, з мистецько розмальованим іконостасом. Ми відспівали набожну пісню, після чого братчики звернули нашу увагу на особливі цінності церкви. Це, насамперед, мистецький кивот у вигляді голуба, що звисає з «піднебесного» над головним престолом, чудодійний образ Богоматері над «горним сідалищем», частина мощей св. священомученика Йосафата і часточка Господнього хреста в бічній капличці церкви. В шафах багатой монастирської ризниці є чудові, гаптовані золотом, фелони і оригінальна архимандритська патериця з перлової маси.

По короткій гутірці з ченцями у вітальній кімнаті, ми оглянули ще приміщення друкарні, та, з огляду на пізню пору, мусіли розпрощатися, і, вщерть переповненим трамваєм, по одногодинній їзді, повернули до Риму.

ВІД'ІЗД З РИМУ

ВЕРЕСЕНЬ

25

ПОНЕДІЛОК

В понеділок, по вислуханій Службі Божій і ранньому сніданку, вулицями ще дримаючого Риму, ми від'їхали на головний двірець. В останній хвилині на пероні з'явилися невтомні наші провідники по Риму, о. Петро Барничка і о. Степан Вівчарук, щоб ще раз попрощати нас від усіх щиро зичливих нам українців, що залишаються в Столиці Христової Церкви.

7 година 35 хвилин — і експрес «Рим-Париж» рушає в далеку поворотну дорогу: до Франції, до Парижу...

**

Отже, по урочистих, настроєвогарних і глибокозмістовних днях, прожитих у казково сонячному Римі, українські прочани вертаються до своїх буденних, монотонних, часто нецікавих зайнятть. Дехто, занурившись в глибоке сидження вагону, мовчить, роздумуючи над пережитим, бо щойно тепер, у спокою, пам'ять може розбирати ту навалу нашвидку нагромаджених впродовж п'яти днів небуденних вражень; інші — жваво обговорюють деякі важливі моменти свого перебування в Римі. Правда, що Риму ми не мали змоги як слід оглянути, але головної мети нашої подорожі досягли вповні: ми досягнули ювілейний відпуст, а крім того, над усяке сподівання, стали учасниками історичного вирішення, коли, перед лицем усього католицького світу, з уст самого Христового Намісника вийшло визнання посвяти, віри й геройства українського народу.

Наші серця переповнені гордістю і вдоволенням. Зроджується сильна надія, що ми ще будемо колись у Римі, куди приїдемо з багатотисячною процесією з вільної Батьківщини, щоб теперішній поклін рев-

ного благання при гробах Апостолів заступити поклоном глибокої вдячності. Бо сказав Святіший Отець Пій XII до нас: «Бог засмутив вас, але й потішить скоро». А тоді виписані слова св. Петра на кивоті з його кайданами: «Це Господь післав Свого Ангела і визволив мене з рук Ірода», будуть стосуватися і до нас, вільних і незалежних, визволених Господом з кайдан довголітньої неволі.

ФРАНЦУЗЬКА земля привітала нас у вівторок ранком осіннім хмарним небом і холодним зливним дощем. Образ нашої сірої буденщини...

Подячною Службою Божою і спільним св. Причастям у храмі св. Володимира Великого в Парижі закінчили українські скитальники свою збірну прощу до Риму, Святого, 1950-го, Року.

о. Іван ЯЦКІВ

У базиліці св. Петра

Ми храм наповнили, і храм наповнив нас.
Перелились огні, і співи, і поклони
У наші душі. Так!, тоді спинився час,
І не було землі — лише серця та дзвони.

Та ось в душі моїй огонь умить пригас...
Завіяли сніги... Забрякали вагони...
І Київ виринув... А над Дніпром — Тарас
В ярмі, нескорений, і з ним — братів мільйони.

О Земле предківська! Ти знов передо мною
Встаєш і в чужині іконою ясною,
Яку жбурнув москвин під заметілі сміх...

Ох, як би я хотів до болю, до нестями
Тепер припасти там, біля твоєї брами,
Й молитись Богові — єдиному для всіх!

21 вересня 1950, Рим.

Невмируще...

Сон обминає Рим. Коли ж заснуть доми
І в синій чаші площ осяде порох ночі, —
З пітьми виходить раб, з запаленими грудьми,
І в лівій кам'яних розплющуються очі.

І «Аве Христус!..», — крик, як вдалені громи,
Над Римом гомонить і гасне на узбоччі...
Коли ж зникає й це, — тоді приходим ми:
Поети, малярі, учені і робочі.

Вслухаємося в тьми казання потойбічне,
Шукаємо слідів того, що завжди вічне,
І свідків вічного, таких, як ми, живих.

Дивлюся, ось воно: — від Назорея суше,
Здолавши час і смерть, навіки невмируще, —
Юнак, що молиться на плитах вікових.

23 вересня 1950, Рим.

ЛЕОНІД ПОЛТАВА
(З «Римських сонетів»)

МИ НЕ САМІ...

(РАДІОПРОМОВА ВЛАДИКИ КИР ІВАНА)

— Слава Ісусу Христу!

Мої Дороженькі у Христі Браття і Сестри!

Ще раз і ще раз, з дому Святішого Отця і Батька всіх християн, цілим серцем хочу привітати Вас, українських паломників, у святому місті Римі, з нагоди Святого Року. Хочу, щоб оцей мій привіт для Вас почули не тільки Ви, але й усі наші Браття і Сестри там, у Рідному Краю, і розсіяні по цілому світу українські поселенці й скитальці, бо хочу, щоб усі знали про ті наші щасливі хвилини, які ми переживаємо від трьох днів у Римі, престольному місті Христового Намісника, видимого Голови Вселенської Христової Церкви, Верховного Пастиря й Учителя нас усіх.

Ми, як ті особливі вибранці українського народу, мали щастя на запрошення Святішого Отця загостити до Риму, щоб тут, у Його стіп, заявити Йому нашу синівську любов і прив'язання, нашу непохитну вірність і досмертну вдячність. Ми мали щастя з'явитись перед Святішим Отцем лицем-до-лица і виявити ті найшляхотніші наші почування, що сповняють наші серця. Разом з десятками тисяч паломників ріжних народів світу пережили ми щасливі хвилини стрічі з Христовим Намісником, що в особливий спосіб виріжнив нас посеред усіх, даючи нам доказ особливих батьківських почувань любови. Десятки тисяч свідків гляділи на нас і подивляля наші вияви любови й вірности для Святішого Отця та ще з більшим подивом слухали вислови любови й співчування Святішого Отця для українського народу, що переживає тепер у Рідному Краю таке страшне лихоліття.

Те, що ми дотепер чули про ніжну батьківську любов Святішого Отця до українського народу, ми мали щастя досвідчити на собі під час незабутньої урочистої стрічі з Ним. Ми бачили Святішого Отця й розмовляли з Ним, ми відчули в наших серцях те неоціненне щастя, що ми належимо до Нього, що ми належимо до святої Вселенської Церкви, якої Невидимий Голова — Христос, бо Церква то Христове Містичне Тіло, але Святіший Отець, це видимий Голова Вселенської Церкви, це Провідник, Пастир і Учитель нас усіх, це найкраща запораука нашої правдивої християнської віри, запораука злуки й єдности нашої з самим Христом Спасителем. Тут, в осередку християнського світу, ми відчули краще як досі, що ми не самі, не опущені, що з нами Святіший Отець, що цілим батьківським серцем любить нас і співчуває нашій недолі. Ми закріпили ще більше як досі

наш зв'язок із Святим Апостольським Престолом, а в наших молитвах ми благали, щоб те щастя належати до правдивої єдиної вселенської Церкви шоскорше мали й наші нез'єдинені брати.

В молитовному покайному настрою ми відвідали чотири найважливіші храми Вічного Міста, примирились з Богом у св. Сповіді, а вчорашнього дня ми відправили в чудовому храмі Пречистої Диви Марії урочисту Літургію перед чудотворною іконою Пресвятої Богородиці, а під час св. Літургії прийняли до наших сердець Пресвяту Евхаристію. У той спосіб, черпаючи обильно зі скарбниці заслуг Ісуса Христа, Пресвятої Богородиці й усіх Святих, ми досягнули повного відпусту.

Особливіше благословення Святішого Отця спочило на нас усіх, наші серця сповнились невисказаною радістю, тільки одна думка про Рідний Край не дає нам насититись вповні тією радістю, думка про наших рідних, які там остались, з якими не маємо змоги поділитись нашим щастям, думка про рідний наш український нарід, що в такій великій кількості не має щастя належати разом з нами до правдивої Вселенської Церкви. А все ж таки скрипилась тут наша надія на Боже Милосердя, на всемогучий Покров Матінки нашої Небесної, що не дасть нам пропасти, що двигне нашу Батьківщину з теперішньої недолі, потішить нас усіх близькою вже перемогою Христового Царства над царством Сатани, а тоді наш нарід без ніякого примусу пізнає правду про Христову Церкву і об'єднається з нами, як того бажав сам Ісус Христос, щоб було одно стадо й один Пастир.

Боже Провидіння так покермувало справою нашого паломництва, що в ньому взяли участь і кількох нез'єдинених братів, що разом з нами об'єднались у молитовному покайному настрою і переживали разом з нами хвилини душевного піднесення і радости. Вони — ті наші нез'єдинені брати — принесли для Святішого Отця ще й окремий дар, що є виявом не тільки їхньої глибокої вдячности за ті безчисленні добродійства, яких дізнали всі українці без ріжниці віроісповідань, але є й виявом їхнього жагучого бажання єдности українського народу з Вселенською Церквою. Віримо, що Милосердний Господь обильно нагородить їхні шляхотні почування і сповнить їхне бажання, бо ж воно таке згідне з бажанням Божого Серця. Не було в нашому паломництві нікого з Рідного Краю, що стогне

тепер у тяжкій неволі безбожної большевицької Москви, але ми не сумніваємося, що особливіше благословення Святішого Отця дійде й туди, перш-за-все до наших Високопреосвящених Владик, Мучеників та Ісповідників святої віри нашої, до наших священників і вірних, що терплять страшні переслідування за свою вірність і прив'язання до Святого Апостольського Престолу.

З тим особливішим благословенням Святішо-

го Отця злучім, мої Дороженькі, наші покірні благання, щоб Милосердний Господь зілляв на них, а з ними на нас усіх, найбагатше благословення з неба, щоби благодать Господа Нашого Ісуса Христа і любов Бога і Отця і причастя Святого Духа осталися з нами усіми. Амінь.

† Іван, Єпископ,
Апостольський Візитатор

Оживлені ласками

Сповнені світлих вражень, повернулися українці з прощі додому, якщо можна назвати «домом» скитальчу безпритульну поневірку на чужині.

Під час нашого перебування в Римі, ми не тільки оглядали й подивлялися його, але й шукали надхнення в тих німопрмовистих пам'ятках християнства, як, наприклад, Колізей, що пригадував нам віки кривавих переслідувань Христових визнаців, або ті напрочуд майстерно споруджені базиліки, що лишаються наявними свідками глибокої віри минулих поколінь.

Але не для того приїхали українці до Риму, щоб лише побачити його матеріальні цінності, захоплюватися й перейматися ними. В той час, коли християни з усіх закутин світу прямують до Столиці християнства, щоб у цьому Святому Році виявити свою побожність і віддати поклін Христовому Намісникові, — не могли українці лишитися осторонь цієї великої ціло-світньої релігійної маніфестації. А тому, що великий український нарід карається в сталінській тюрмі народів, українські скитальники взяли на себе почесний і відповідальний обов'язок бути перед цілим християнським світом його гідним висланником.

Нарешті, прийшла та жадана пора, та незабутня хвилина, коли ми також мали нагоду виявити, що й українці належать до тієї великої католицької родини, в якій, всупереч різницям расовим, національним, мовним і суспільного походження, всі творять одну нерозлучну цілість. У Римі ми відчули, що й ми належимо до цієї спільноти, коли юрби народу захоплено оплескували нас, звичайно погорджуваних бездомних вигнанців. Це був вияв християнського співчуття не тільки до українців на вигнанні, але ще більше до тих наших страждучих братів у Рідному Краю, що день-у-день мусять зносити терпіння й муки за свою вірність правдивій Христовій Церкві. Ті маси чужосторонніх прочан виявили свою солідарність з нами, представниками тих, кому в да-

лекій Батьківщині сліпа ненависть ворога закрила дорогу до всього, що Боже...

Назавжди залишились в нашій пам'яті той день, коли, вслід за хрестом, що є не тільки знаком терпіння, а й прообразом воскресіння, йшли ми, зі співом на устах, вулицями Риму, до базиліки св. Петра, найбільшого храму Христової Церкви. Це тут усе свідчить про славу, велич і могутність. Це тут знаходиться осередок цілого християнського світу, що постійно страждає і бореться зі злом, але повний світлих надій на перемогу. Це сюди приходять, це тут збираються, особливо в цьому Святому Році, всі народи, щоб особисто засвідчити свій послух і відданість Христові-Цареві, заступленому тут, на землі, в особі Вселенського Архiereя.

І українці теж були на цьому спільному поклоні, і то не загублені в цій багатотисячній розрадуваній юрбі, а понад нею, на почесному місці, що його визначив для українських скитальників Сам Святіший Отець, виявляючи цим Свою увагу до знедолених вигнанців. Як мило на серці стає, коли згадуєш те напружене очікування й, нарешті, появу Найвищого Архипастиря Христової Церкви на землі, неустанні й гримкі привітальні оклики й оплески на Його честь кількадесятитисячних мас, які замовкли враз, коли Святіший Отець почав творити, вітаючи зібраних прочан, а надто — приявних українців. Чи можна забути ту зворушливу хвилину, коли Папа, Батько всіх християн, особливо тепло обняв нашого Владика? Буря радісних оплесків і різномовне громове «Слава!» було виявом захоплення присутніх цієї ніжністю Голови Христової Церкви до єпископа найбільш скривдженого в світі народу. І не було тут місця почуттю заздрости, такому властивому людям, чому, мовляв, Папа відзначає когось, а не нас, адже нас прибуло на прощу значно більше, адже наша країна в світі відоміша тощо... Ні, всі одним серцем зрозуміли Христового Намісника, що, як той

Добрий Пастир, який особливо ніжно голубить зранену овечку, що їй пощастило вирятуватися з пазурів хижого звіря. А напевно приявність українських прочан пригадала Святішому Отцеві болюче становище багатьох Його духових дітей з поневоленої України, і взгалі з цілої Східної Європи, які, через залізну заслону, не мають спромоги прийти до Нього, щоб почувти слова потіхи й признання за вірність Христові, засвідчену їх мучеництвом.

Ця наша проща до столиці християнства скріпила в нас віру й надію, що незабаром

прийде час, коли всі загороди будуть усунені, і св. Церква буде знову єдиною, як усередині, так і назовні. Ми, прочани, дивимося в майбутнє спокійно, покріплені словами Святішого Отця. Оживлені ласками, які ми виедали в Бога ювілейним відпустом, ми вертали спокійно додому, в тому переконанні, що, яка б нас не чекала майбутність, — з нами буде Господь.

о. Мітрат Я. Перрідон,
Генеральний Вікарій Апостольського Візитатора
на Францію, Еспанію,
Швайцарію та Люксембург

Єдина рука, що підтримує нас

Українська проща до Риму не є звичайним явищем, — навіть і за звичайних часів проща людей Сходу на Захід відбувалася досить рідко. Що ж казати тепер, коли дикий і лютий наїзник залізною заслоною відгородив український нарід від усього культурного світу. Тільки маленька частина українського народу, що була вимушена втекти від звірств безбожних запарбників, мала щастя, серед скитальських злиднів, узяти участь у цьогорічній ювілейній прощі й виявити перед цілим християнським світом вроджену побожність, що є такою властивою українському народові.

Коли, на початку цього року, Його Експедиція Владика Кир Іван звернувся з пастирським посланням до всіх своїх вірних, розкинених по Західній Європі, запрошуючи їх узяти участь у прощі з нагоди Святого Року, українці з Бельгії з радістю відгукнулися на це запрошення. Як відомо, минулого року, українці з Бельгії їздили з прощеною до Франції, до славновісного Люрду. Повернувшись з прощі, прочани не знаходили слів, щоб висловити своє безмежне задоволення з того, що вони мали змогу виявити свою любов і шану до Люрдської Богоматері. Тому, спочатку, цьогорічна проща намічалася бути багатолюдною. Але, на жаль, з різних «скитальчих» причин, лише 70 осіб поїхали до Риму.

Це місто, що зветься Столицею християнського світу, є для тих, хто його відвідує, сторінкою історії. Це тут, у цьому Вічному Місті, ви оглядаєте сліди тієї слави стародавнього й величного Риму, міста «богорівних» імператорів, яке, подібно до сонця, ширило своє проміння до країн, що їх завоювали переможні римські армії; ось Форум, тріумфальні брами, аж до величного пам'ятника Вікторові-Еммануїлові, в сучасному Римі...

Це тут перед вами встають святі постаті апо-

столів Петра й Павла, що гинуть мученичою смертю за поширення нового вчення їх розп'ятого Вчителя; це тут ви бачите, як крадькома проходять вулицями переслідувані християни, поспішаючи до катакомб, на Службу Божу; це тут, на арені Колізею, ви чуєте моторошний рик хижих звірів, що роздирають кинуті їм на поталу жертви — мучеників за Христову віру; це тут без кінця можна милуватися чудовими базиліками й церквами часів середньовіччя, що виринають на кожному кроці і гордо свідчать про віру наших батьків. А надто — базиліка св. Петра, з Ватиканом, де живе Батько, Вчитель і Цар, але цар особливий, що не насильством, а любов'ю царює над мільйонами душ, які, на Його голос, схиляються перед Тим, Кого представником Він є: Ісусом Христом. Усе це промовляє до серця прочанина і наповнює його солодким почуттям, що він є дитиною цієї Матері, Всесвітньої Церкви, яка веде його певним шляхом з цього земного царства до небесного...

Цього Святого Року кожний прочанин на власні очі пересвідчується, що це Папа й ця Церква є Батько й Матір усіх народів. У храмах можна побачити людей усіх рас, кольорів і мов, що одноставно й односердно моляться, співають, радісно вигукують і оплескують, а в нещасті брата свого співчують йому, як ті, наприклад, італійці, що, коли побачили гурт людей, — «Українців на вигнанні», — не могли стримати сліз, уболіваючи за своїх братів і сестер, які змушені були покинути свій Рідний Край, тікаючи від нового Нерона...

Бачачи все це, один прочанин, православний, поділився зі мною своїми враженнями: «Дійсно, — сказав він, — це є всесвітня, апостольська й єдина Церква»...

А поблизу, на Джанікольському горбку, живе добрий Опікун, Апостольський Візитатор

для цих нещасних вигнанців, сам вигнанець, кого гірко пече кожна сльоза знедолених скитальників і хто журиться кожною їх потребою та по змозі допомагає їм у скитальчій скруті.

Якою великою радістю для українських прочан було бачити, як їх Владика, в оточенні свого духовенства, відправляв Архиерейське Богослуження в базиліці Пресвятої Богородиці, перед тим престолом, де, 50 років тому, Святіший Отець Папа Пій XII, тоді лише новосвячений священник, правив свою першу Службу Богу...

Будемо сподіватися, що ця відбута проща до Риму ще міцніше прив'яже нас до нашої Матері Церкви, яка є, за наших похмурих і важких часів, єдиним маяком, що світить нам; єдиною рукою, що підтримує нас.

Наші прочани повернулися до Бельгії щасливі. Ті, що мали щастя бачити Папу, бази-

ліки і все те, що Рим являє собою для зору й духа, можуть засвідчити те саме, що й одна православна пані, яка написала мені: «Враження від усього того, що бачили мої очі, не зітруться до кінця мого життя»...

На особливій авдієнції у Кастель Гандольфо я попросив Святішого Отця особливо поблагословити українських прочан з Бельгії. Папа відповів мені: «Від усього серця благословляю всіх тих, кого ви маєте в серці своєму». Тоді я подумав про наших священників і про наших вірних, що їх доручив мені наш Владика Кир Іван, та про всіх тих, хто там, на Україні, карається в ярмі гнобителя...

о. Ван де Мале, ЧНІ,

Генеральний Вікарій

Апостольського Візитатора

на Бельгію, Нейдерланди та Скандинавію

Благословенна проща

Це перший Святий Ювілейний Рік у моєму житті, коли я особисто мав щастя відвідати Вічне Місто. Перші мої кроки із залізничного двірця скерував я до катедри наслідників Первоначального Апостола і Христового намісника на землі. Чимало досі я читав про цей величавий храм, але те, що на власні очі побачив, перейшло всю мою уяву: найдосконаліша можливість на землі мистецька краса, найбільші скарги віків, найяскравіші вияви набожності, — все впадає в вічі у первопрестольному храмі св. Петра як наявне свідоцтво, що людство завжди бажало Бога, що воно хоче Його любити і Йому служити, бо все, що має найкраще, жертвує Йому. А які живі всі ці образи, різьби і статуї! Яка різниця між ними і тими будівлями, статуями і різьбами, що з-перед двох тисячоліть бачите на кожному кроці в Римі, й тими найновішими, що їх спорудила держава для розбудження національної гордості чи для прославлення заслужених для держави і нації новітніх геніїв! Не перечимо, що ці старі й нові пам'ятники мають свою вимову, але які слабкі й глухі слова світових геніїв у порівнянні до закликів Святих. Ніде так, як у Римі, не відчуваємо різниці між дочасністю і вічністю, між тим, що земне і змінливе, а тим, що Боже і вічне.

Як тільки переступив я пороги первопрестольного храму, якась внутрішня сила звеліла мені, за нашим звичаєм, зробити доземний поклін і поцілувати долівку, що по ній перейшли впродовж століть мільйони побожних прочан. Опісля, в почутті внутрішнього піднесення, я

обцілував статую св. Петра і, зворушений, відмовив коротку молитву. Це був мій перший привіт Святому Римові.

Дальші мої кроки спрямував я до Колегії св. Йосафата, щоб привітати нашого Преосвященного Кир Івана та точніше розвідати про програму прощі. Ректор Колегії Високопреподобний Отець Йосиф Заячківський приймає всіх з традиційною українською гостинністю. Перші хвилини мого перебування в Римі минають дуже скоро. Увечері, 19 вересня, зустрічаємо на дворці наших прочан з Англії, Бельгії та Франції, усіх півтори сотки, разом зі священниками. Найбільше прибуло їх з Бельгії, мабуть тому, що там наші робітники найкраще заробляють. Найменше було цим разом з Німеччини. Через паспортні труднощі для скитальників, лише кілька осіб змогли приїхати на цю збірну українську прощу; але, крім цього, декотрі (двадцять кілька осіб) відвідали Рим цього Святого Року меншими групами, а то й одинцем, в іншому часі.

Щоб одержати Апостольське благословення безпосередньо від Христового Намісника, спішили до Вічного Міста тисячі прочан з усіх кінців світу, з-за океану, з найдальших країн. Спішили й наші скитальники, розсіяні по всіх країнах Заходу, найбільші з-поміж усіх, бо втратили все, і Батьківщину, і членів рідні, і майно, а самі коротають вік на чужині, заробляючи тяжкою працею в наймах на хліб насущний. Останній заощаджений гріш, оту лепту євангельської вдови, призначили на те, щоб відбутися цю прощу й одержати відпуст.

І треба сказати, що кожний учасник української прощі до Риму дістав повне моральне задоволення за всі труднощі, невігоди й матеріальні витрати. З понижених у лукавому світі ми стали вивиснені понад усіх, у первопрестольному храмі св. Петра, не світським володарем, а тим, Хто єдиний на землі має найвищу владу від Бога, тим, Хто єдиний має право проголошувати непомильну Божу Правду в забріханому світі. Тут переконалися наші прочани, що Святіший Отець, як Христовий Намісник, пригортає до свого серця більше тих, що покривджені злобою світу, як самозадоволених і сильних світу цього, та що ми куди ближчі Йому, як усі інші. Такою була завжди Христова Церква, але тільки єдино правдива, основана на Петрі, що нею правлять Петрові наслідники, бо нею керує Святий Дух і вона свідомо повноти свого післанництва. Це був вершок радісного піднесення серед наших скитальників. У базиліці св. Петра, в осередку всього християнського світу, українці звернули на себе увагу тисяч побожних путників з різних держав. З цікавістю розпитували один одного, хто це такі «українці із езію», бо про нас, на жаль, західній католицький світ так мало знає. Та в цьому виключно наша власна вина. В давніших довоєнних нормальних часах ми щойно по першій світовій війні мали змогу zorganizувати власну прощу на Ювілейний Рік до Риму. А тоді мали змогу поїхати туди не 150, а 500 вірних. З католицьким Заходом піддержували зв'язки тільки нечисленні священники і — це вже недовго перед останньою війною — Академічне Т-во «Обнова». Ми вважали себе самовистачальними і зводили братні міжусобиці. Це саме повторюється на останній еміграції. Вдоволяємося таборовим геттом, зводимо партійні порахунки, а в цій згрішаючій боротьбі не щадимо найтяжчих ударів своїм власним братам і, за успадкованим попереднім поколінням поганим звичаєм, накидаємося навіть на наших найвищих церковних достойників, а коли західна католицька преса висловиться часами про нас не зовсім підхлібно, підносимо крик, мовляв католики несправедливі у ставленні до нас і т. д. Наша цьогорічна проща в 90 відсотках складалася з народу робочого; це, переважно, шахтарі з Бельгії й Англії та рільні робітники з Франції. Але своїм ділом набожності вони більше приспорили добра рідному народові перед Небом, а перед доброю частиною світу виставили краще свідоцтво українському імені, як наші партійні діячі своїми бундючними промовами, а публіцисти непоміркованими лайливими статтями у партійній пресі.

По вікопомній авдієнції у Святишого Отця, ще не одну світлу й глибокорадісну хвилину пережили українські прочани, коли, наприклад, у хресному поході відвідували також інші відпустові базиліки. Цей хресний похід вулицями Риму, де сам Владика ніс хрест, а вірні співа-ли наших церковних пісень, підносить ще більше на дусі його учасників, а у перехожих збуджував подив для їхньої набожності. Світова людина з ослабленою надприродною вірою, або звихненими релігійними поглядами, легковажить такі речі, як ювілейний відпуст і проща. Для таких все це хіба настільки становить вартість, наскільки наші люди здобули політичний розголос. Для надприродних користей душі вони не мають належного розуміння. Забувають, що Боже Провидіння керує неподільно світом, що перше і єдино на потребу є дбати про Боже Царство, про спасіння власної душі і душ ближніх, а тоді все інше додається. Хто ставить людське вище Божого, а дочасне вище вічного, той вивертає Богом встановлений лад і позбавляє себе права очікувати від Божої Справедливості обділення дарами дочасного порядку, як нагороди за сповнення важливого обов'язку супроти Божого Царства.

Ця наша ювілейна проща ще й тим благословенна, що в ній взяла участь деякі визначніші наші православні брати, що вважають Святишого Отця спільним Батьком усіх християн і серцем бажають з'єдинення у вірі. За прискорення цієї блаженної хвилини молилися вони спільно з нами.

В почутті радісного настрою і в надії, що Милосердний Господь прискорить час змилювання, роз'їхалися наші прочани, щоб продовжувати свою щоденну працю, та цю надію піддержувати в серцях тих своїх братів, які не мали змоги, через різні перешкоди, прибути до Риму. Залишилися тільки найближчі співробітники о.о. Генеральні Вікарії єдиного в Європі на свободі українського Владика, найстаршого з-поміж усіх Скитальника, Апостольського Візитатора, Високопреосвященного Кири Івана, щоб під його проводом відбутися другу з черги конференцію у справах нашої Церкви на скитальщині.

Незабутньою залишиться ця ювілейна проща не тільки в споминах скитальників, але й у літописі нашої страдницької Церкви.

о. Петро Голинський,
Генеральний Вікарій

Апостольського Візитатора в Німеччині.

Братня зустріч у Римі

У Святому Році, з усіх кінців світу, вірні Христової Церкви спішать до Риму. З Бразилії, незалежно від римо-католицької прощі, нас четверо вибралося до Риму, там злучилися ми ще з п'ятьома, що приїхали скорше, і дев'ятеро нас репрезентували в Римі цілу українську еміграцію в Бразилії.

Два дні залізницею, а 14 днів кораблем їхали ми, щоб дістатися до Вічного Міста. Під час цілої подорожі нас не покидали хвилюючі думки про близьку й радісну братню зустріч. Адже зустрінемося з нашими братами, що живуть в Європі, що пережили лихоліття війни, а тепер питаються про чужих краях; може, зустрінемося з кимсь, хто перебився через залізну заслону, щоб в осередку християнства засвідчити свою віру в імені мільйонів мучеників з-під червоного займанця; зустрінемося з українською еміграцією Канади і З'єдинєних Держав Америки.

У середу, 20 вересня, на площі св. Петра, коло синьожовтого прапора, зустрілися ми з «українцями на вигнанні». Дійсно, були тільки брати і сестри з вигнання: з Франції, Бельгії, Німеччини, Англії, а ми, з Бразилії, і ті, з Канади та ЗДА, теж не з України, а з далеких заморських країн. Серце билосся з радости, очі наповнилися слізми, бо представники розсіяних по світі українців зійшлися разом, правда, не на любій серцю кожного українця святоюрській, чи святософійській, але зате на дорогій кожному християнинові святопетрівській площі в Римі. Зійшлися вигнанці з Великої України, Галичини, Буковини і Підкарпаття, католики і православні, духовні і світські, селяни, робітники і інтелігенція, з кожного краю, з кожної верстви бодай кількох.

Зустрілися не тільки з братами по нації, але з братами по хрещенню, що походять з усіх сторін світу, з усіх націй, говорять десятками мов, різняться кольором шкіри, виглядом лица, уборами, але та сама віра в Христа і той самий Намісник Христа лучить нас усіх в одну сердечну родину.

Українська родина, під проводом свого Архипастира, Високопреосвященного Кир Івана Бучка, зі своїм прапором, зі співом богомільних пісень, входить до собору св. Петра і займає місце близько папського трону, на галерії св. Лонгіна.

В базиліці св. Петра проказуємо свої молитви, співаємо пісні, очікуємо, коли з'являться Наступник св. Петра. Залунало по-італійськи: «Хай живе Папа!». Оклики і оплески кріпшають... здається, що це клекоче розбурхане море світу, а в лектиці, наче в Петровому човні,

понад головами всіх, пливе Намісник Христа, вихилоється в один, то в другий бік, вітає всіх, усміхається до всіх, благословляє всіх...

Святіший Отець, переходячи попри нас, відчитує напис: «Українці на вигнанні», і з особливою добротою, помітною для всіх, звертається до нас, благословляє нас. Видно було, що, добре розуміючи долю нашої Церкви і нашого народу, Він співчуває нам і сердечно любить нас. Свою особливу любов до нас виявив, обнявши нашого Владику Кир Івана, чого дочекався мало хто з єпископів світу. Ціла церква звернула увагу на цей надзвичайний вияв любови, а Папа обернувся до нас, довго на нас дивився, рухами рук вітав і благословляв нас. З наших грудей лунало «Слава!», а слізи радости нестримно текли нам з очей.

«Папа», яке це таємниче ім'я, яка маєстатична Його особа! Біло убраний, аскетичного вигляду, лагідний і щирий, Він є вірний відбиток палестинського Місіонаря, з-перед ХХ століть. Цей Пастир любить свої вівці, звертається до всіх, приязно говорить, а найбільше любови виявляє хворим, що лежать, принесені, на носшах, — цілком так, як робив Христос під час Свого перебування на землі.

Нарід любить свого Пастира. Ніхто нікого не силував, а любов привела їх з усіх кінців світу, щоб тут виявити свою сердечну прив'язаність і непохитну вірність Йому, а через Нього Тому, Кого Він репрезентує і заступає тут, на землі. Жоден можновладець світу ніколи не дочекався від своїх підлеглих такої невимушеної заяви любови і вірности, як цей Володар сердець і віри.

Хоч дорога до осередку християнства є тяжка й витратна, та ніхто не пожалкує за своїми трудами, ніколи не забуде цих пропам'ятних хвилин. У кожному серці навіки лишилась скріплена любов і віра в єдину соборну й апостольську Церкву.

Душевно очищені в св. Сповіді, скріплені св. Причастям, відвідали ми інші базиліки, відмовили молитви, щоб одержати ювілейний відпуст. Відвідали багаті інших пам'ятних місць і величавих церков, та особливо мило почувалися в українській церкві св. мучеників Сергія і Вакха, при Василіянським монастирі в Римі, де Божя Мати з'являлася і стільки ласк уділювала своїм шанувальникам, де перебували мужі, що займали найвищі становища нашої Церкви.

Учасники збірної української прощі попрощалися й роз'їхалися. Але ми, прочани з Бразилії, затрималися ще на кілька тижнів, бо хотіли зустрітися з іншими нашими братами, з Канади і зі ЗДА, що пізніше прибули до Риму,

Крім того, ми ще мали представити перед найвищою церковною владою різні потреби нашої Церкви в Бразилії. Не все змогли ми зразу осягнути, буде воно полагожене пізніше. Однак, цінні речі ми здобули. Одною з важливих справ було полагоження правного існування «Інституту Катехиток Серця Ісусового». Це — перша такого роду організація в цілій Східній Церкві, основана на засадах енцикліки Папи Пія XII, під назвою «Дбайлива Мати Церква» («Provida Mater Ecclesia»). Дня 17 листопада 1950 року, Його Емініція Кардинал Євген Тіссеран, Секретар Східньої Конгрегації, затвердив своїм підписом канонічне існування «Інституту Катехиток Серця Ісусового». Про це важливе рішення сповіщено Преосвященного Антонія Маццаротто, єпископа в Понта Гроссі, що з надзвичайною любов'ю і правдиво побатьківськи ставиться до української Церкви в

Бразилії. Урядово повідомлено про це також Всесвітлішого о. Теодосія Галушинського, Архимандрита Василянського Чину, а Ватиканське радіо, 21 листопада, ширше повідомило про цю подію своїх слухачів.

Отже, Апостольський Престол, виявляючи свою дбайливість і любов до нас, українських вигнанців, розкинутих по цілому світу, і до нашої багатострадної Церкви, у цьому Святому Році, збагатив нашу Церкву новою релігійною інституцією, що вже працює 10 літ на еміграції, а в будучині розвине свою діяльність на вільній Україні.

Вертаємо до Бразилії вдоволені, скріплені у своїй вірі і синівській любові до святої Католицької Церкви.

о. Христофор Миськів, ЧСВВ, Ігумен

Православний у Вічному Місті

Восьма година ранку. Наш потяг вбігає на головний двірць Риму — «Рома Терміні». Збудований вже по останній війні, двірць вражає легкістю своєї конструкції, гармонією ліній і велетенськими своїми розмірами.

Зустрічає нас милий о. Мирослав Марусин і розвозить по заздалегідь замовлених квартирах.

На подвір'ї дому, де мене закваторовано, ростуть мандаринові дерева, які (овочі з них дуже люблять діти), квітнуть олеандри. Але все це мене не цікавить в дану хвилину. Не цікавить мене й те, що на протилежній стороні вулиці починається Палацін, де пінії сплелися з високими, в небо врослими, кипарисами... немов пригадуючи про вічність смерті і zarazом безсмертності життя. Мене непокоїть думка про зустріч з Римським Первосвященником. Я не певен, чи не заломиться моя віра в потребу поєднання Церков.

Дивлюсь на Колізей, і мені згадалися перемога цісаря Тита над жидами і тисячі жидівських повстанців, що полягли не в боях, а при будові Колізею, — краси античного Риму. Але думка моя знову повертає до базиліки св. Петра, де я маю завтра побачити Святішого Отця Папу Пія XII.

На другий день, 20-го вересня, близько години 17-ої, українські прочани зібралися на площі св. Петра з національним прапором і своїми «візитівками»-таблицями, з вимовним написом: «Ucraini in esilio» — «Українці на вигнанні». Похід очолював хрест, — знамено

тріумфу й перемоги, що його ніс сам Преосвященніший Єпископ Іван Бучко.

Всі присутні на площі св. Петра прочани інших народів вітали нашу делегацію оплесками.

В базиліці нас приміщено на найліпшому місці, на трибуні проти трону Папи.

Кілька хвилин перед годиною 18-ою, базиліка заблискує тисячами світел. Нагло чуємо від сторони головного входу оплески і вигуки: «Хай живе Папа!».

В оточенні достойників Ватикану, почту і своєї гвардії, несений на покритій пурпуром лежачці, появляється Вселенський Архієрей, Папа Пій XII. Вся церква наповнилася безкнечними оплесками та різномовними вигуками на Його честь.

Папа, весь у білому, з лагідною усмішкою благословив вірних.

Перед незалежним від долярів, фунтів і рублів Володарем людських сердець, чий авторитет спирається не на багнети та атомбомби, а лише на Віру і Любов, похилилися в покорі всі прапори і всі зібрані. Цей величний церемоніал від віків був маніфестацією боротьби християнства за найвищі духові ідеали.

Папа Пій XII проголосив безкомпромисову боротьбу людоненависницькому більшовизмові і видав енцикліку про негайну потребу соціальних реформ.

Сьогодні приїздять до Риму ті, що шукають **правди, спокою і співчуття** найбіднішому. Не треба бути католиком, щоб ствердити, що на

сьогоднішній день осередком, який поборює зло у світі, є Ватикан.

Вселенський Архиєрей засів на троні і звернувся до всіх прочан з промовою, в якій з особливою любов'ю відрізняв нас, українців, підкресливши наші терпіння і терпіння нашого Рідного Краю. Після цього Папа зійшов з трону, щоб привітатися з кардиналами, єпископами і вірними.

Надзвичай сердечне було вітання Папи з Преосвященнішим Кир Іваном Бучком.

Дехто з нас, православних, має жаль до Преосвященнішого Кир Івана, що Він у своїх казаннях говорить про одну Правду — Церкву Католицьку. Біда наша православна в тому, що, маючи цілі століття в Україні чужу нам Московську православну Церкву, до якої ставлення в нас, у найкращому разі, було байдуже, ми не бажано зрозуміти, що вірний син Церкви вірять лише в цю свою Церкву, як єдино правду. Таким вірним сином Української Католицької Церкви є Преосвященніший Владика Кир Іван Бучко. Посвятивши себе Церкві і українському народові, він є справжнім амбасадором української справи в католицькому світі. Його єдиною турботою — українські люди, без огляду на їх релігійну чи політичну приналежність. Кожен потребуючий знайде в Преосвященнішому Кир Іванові і тепле слово і поміч.

Авдієнція у Святішого Отця тривала рівно годину. Папа ще раз був обнесений в лектиці по храму. Після цього Володар людських сердець, багатьма люблений і всіх люблячий, покинув базиліку.

Виходячи з базиліки, я роздумував над кількочасотлівною працею Москви, яка вміло прищепила нам, православним українцям, велике упередження до Риму і Його Єпископа, яка, силою своєї пропаганди, відкинула нас від Заходу, відкинула нас від Світла вічної Правди. І коли ми чужо нам поволоку скинемо, ми зрозуміємо, що і наше православне місце там, біля престолу законного Наступника св. Петра. Дай же, Боже, щоб це сталося якнайвидше, і щоб наші православні духовні, так, як і я, відбули подорож до Риму, і, без упередження, незатемненими московською полудою очима, подивилися на відвічну Правду Християнства.

*
**

23-го вересня українські прочани були прийняті в Священній Конгрегації для Східної Церкви Головою Центрального Комітету Святого Року і Заступником Секретаря цієї Конгрегації, Кардинала Тіссерана, Монсіньйором Валері.

Монсіньйорові Валері були вручені для передачі Вселенському Архиєреєві Папі П'єві XII української роботи касетка, таріль і вишивка, — дар за опіку Святішого Отця над православними українцями, що виявилось в присилці для православних українців великої кількості ашурів Католицькою Акцією в ЗДА, в обороні православних українців і нашої дивізії від примусової репатріації, дар, який мав також символізувати бажаність наближення Православ'я до Апостольського Престолу...

Ілля Сапіга

Молитва з Риму

Між Сяном і Доном країна моя,
Снігами північними вкрита,
Потоптана кіньми у вічних боях,
Набоями густо порита.

Шаліють по ній ненависні кати,
Наповнюють кров'ю безодні...
Там тяжко караються наші брати,
Воістину «гнані й голодні».

На світі забули про землю мою,
Московським Пилатом розп'яту,
І тільки далеко, в одному краю,
Згадали її, наче брата.

І лине зворушено в ранішній млі
За правду святу й незбориму,
За силу і волю моєї Землі —
Молитва із Вічного Риму.

Прочання

ЙОГО НЕ ЗАПЕРЕЧИШ!

З нагоди Святого Року, ідемо на одно з побачень мільйонів вірних християнського світу. Ідемо до Риму, осередку і основоположника християнської ери, що нею і тепер дише й живе весь культурний світ. Ось вже до двох тисяч років проіснував цей християнський осередок як організація, як моральний основоположник життя і взаємовідносин людей на земній кулі.

Над колись буремним Римом, сьогодні звичайним буденним європейським містом сірого життя, підноситься невтомний Ватикан і домінує над усім. Тільки легенда залишилася про засновників Риму, годованців вовчиці; тільки історичні пам'ятки говорять про «богорівних» імператорів; тільки старі, обвалені колони, що на них колись спиралася слава «невмирущої» імперії, залишилися у цьому місті. Самі легенди, спогади, руїни, історичні записки... А Ватикан — по 2.000 літ! — наявний і незрушний. Без нього не знати, яка б доля спіткала і Рим, і саму Італію, і, може, навіть цілий світ. Над святими місцями, де пролилася цементуюча кров перших мучеників християн (он ще залишилися руїни мурів Колізею!), видніє хрест, нова ідея, вічний символ християнського світу: любови, рівності, свободи і Божої справедливості. Справді, має чим пишатися Рим, а з ним і ціла Італія, що, подолавши мужньо старе, піднеслися надлюдськими жертвами в обороні нової ідеї Христа.

З поступом часу та розвитком національних держав, в міру зростання їх сили, почали витворюватися заздрість і самолюбство, логічним завершенням чого й стали різні протестантські пророки: цвінглі, кальвіні, лютери...

Чого не наробила серед людей і народів ідея Христа! Кожний хотів свій край зробити осередком християнської ери і поставити його вище від інших, щоб бути «ближче до Бога» і зробитися центром нового притягання. Франція обіцяла світові «більш християнського» папу, Англія пропонувала «більш зрозумілого» людям Христа, Німеччина «більш цілющого» оздоровника Церкви...

Перевершила всіх Москва, що силою все загартувала (навіть і митрополита!) у спадкоємця Візантії — Києва — і перевезла та осадовила у себе, щоб у своєрідний спосіб здивувати світ. Головою своєї Церкви зробила царя, людину світську, часто замішану в багно гвалтів, суперечних християнським ідеям.

Таке викривлення ідеї Христа з часом помстилося: піддані царської Росії, що їм Московська Церква не прищепила правдивого ро-

зуміння ідеї Христа, самі завалили і царя і імперію. Царсько-імперські наступники теж не змогли дати нічого нового, що було б вище християнських ідей. Адже ті нові матеріалістичні течії, що їх більшовицькі вожді кладуть в основу своєї ідеології, також породжені християнською Європою в ході змагань за інший, справедливіший розподіл винагороди за працю. Цей відрух у християнському світі червона Москва видає за нову всесвітню віру.

Тому й треба конкуренційної боротьби. Як же інакше трихувати свою частковість, свою ідеологічну неповноцінність? Чим переконати інших, що їх нова віра найкраща? Насамперед — зневагою: мовляв, — християнська віра, це опіум для народу. Потім — нищення всього, що носить знамено Христа, а далі — то й заперечення правдивості Ватикану й Пап.

Не в силі створити нових понять, почали переробляти старі. Замість: «Люби батька й матір, і свого ближнього!» — «Стань донощиком на них!». Замість: «Не кради!» — «Грабуй награвоване!». Замість: «Не убивай!» — нещадне винищення мільйонів вигаданих «ворогів народу»...

— А що зробити з душею?

— Нема її та й годі!

— А що ж тоді є?

— Череву!

Та вершок усього — своєрідне заперечення першої Божої заповіді: «Я є Господь Бог твій, не будеш мати інших богів, крім Мене».

— Який там Бог? Нема ніякого бога; є тільки С т а л і н !

І тут усе рветься. І це не випадково. Бо годі вирватися з християнської доби, в яку ми живемо, ні заперечити її, ні змінити.

Як же далі бути? Або римський Папа стане слухняний, як московський патріарх, що в Божому храмі проти Бога молиться, або війна проти всіх і всього, хто не з «нами!» З зачарованого кола тяжко вирватися.

Впродовж мільйонорічного існування нашої землі, формація її означувалася епохами, відповідно до знаменних явищ у природі. Вже перед християнською епохою людство пробувало різних систем панування: абсолютну, вождівську, демократичну, комуністичну (Спарта в Греції)... і ці системи й далі повторюються. Нічого нового не вигадано під сонцем.

І християнська епоха перенесла невільництво, феодальний лад, а згодом лад капіталістичний, з різними формами панування, від монархічної до комуністичної включно; однак, це ніяк не змінює і не заступає християнської

ідеї, де людина піднесена до вічності і до цілковитої рівності перед Богом, а не прирівнена до машини.

Християнські засади стали сьогодні законом для цілого світу у взаємовідносинах людей і народів, дарма що люди визнають різні віри, а матеріялісти навіть заперечують усяку релігійну віру.

Ватикан, столиця віри й ідеалізму, непохитно проповідує Христове вчення про вічне буття, про невмирущість людської душі. Матеріалістична ідеологія обмежує людське існування до періоду життя одного покоління, духові вимоги людини намагається заступити черевом, забороняє людям християнської доби бути людьми цієї доби.

Дві тисячі років існування Ватикану не знищили, а навпаки, його зміцнили. Тому мате-

ріалістична ідеологія оголосила нещадну війну цій досі непоборній твердині християнізму. Носії цієї ідеології, що також виховувалися на християнських основах і самі є людьми християнської доби, ще не збагнули, що вони виступають, власно, самі проти себе.

На підставі таких роздумвань, ми з особливим захопленням дивилися на Ватикан, символ безсмертя Христової ідеї, непохитну Петрову скелю, на яку з довір'ям спираються мільйони людей у своєму хиткому земному житті. Це тому мільйони прочан, а з ними й цілий християнський світ, так палко вітали Голову Христової Церкви, уособлення християнізму, радісними вигуками: «Віва їль Папа!», до чого вліталося й наше сердечне: «Слава!» і «Хай живе Папа!».

Омелян Березяк

Пам'ятки двох світів

Нарешті моя довгоплекана мрія перетворилася в дійсність. Одного, пам'ятного для мене, вересневого вечора, змішана в юрбу паризької підземки, я не почувалася, як це буває зі мною звичайно, загубленою і непотрібною серед рухливих, гомінких і життєрадісних парижан. Навпаки, цим разом я відчувала свою вищість над цими, випадково зустрінутими людьми, що й сьогодні їдуть цим метро у своїх щоденних малих справах, тоді як я вирушила в далеку й незвичайну путь з великою, благородною метою.

Двірець — і я вже серед моїх земляків, що так, як і я, вибираються в паломничу дорогу, з надією знайти в цій прощі рівновагу духа, наново зачерпнути снаги й завзяття, щоб мати силу нести далі тягар скитального життя, і, може, ще тяжчого невідомого. У мене ж до цього всього долучувалося почуття великої радості, що я матиму змогу на власні очі побачити всі ті архітвори мистецтва, про які досі знала тільки з книжок, або могла милуватися ними лише на образах чи світлинах.

Доволі довгий час подорожі кінчається, і ми в'їжджаємо до Вічного Міста. Новозбудований римський двірець мене, як, мабуть, і кожного новоприїжджого, приголомшив своїми велетенськими розмірами і якоюсь гнітючою важкістю. Чи не символ нашої доби?

Перші зустрічі з римлянами-земляками — і я на вулиці Кассія, в затишші монастиря. Тиха ніч сколихує мої почуття й бажання, — хочеться якнайбільш достойно віддати поклін Всевишньому в цьому Святому Місті. Мимо-

волі згадалися перші християни, що ось такої самої ночі збиралися на Апійському шляху, щоб у підземеллях катакомб знайти скріплення й надію в час тривоги й небезпеки. Сучасна людина теж у невпевних часах шукає підтримки й заспокоєння, та чи багато з нас здатні прийти сюди з такою ж розкритою душею і такою ж палкою вірою, як перші Христові герої?..

Завдяки доброзичливості Владики Кир Івана, а також гостинності наших Сестер Службниць, я мала змогу, відбувши короточасну прощу, залишитися ще майже на місяць у Римі і оглянути славновісні пам'ятки мистецтва вже не очима зворушеного прочанина, а «критичним» оком мистця.

Осередком моєї уваги в першу чергу став, річ ясна, собор св. Петра — велетенська й велична будівля, немов святиня всього людства, що стоїть, наче скеля, понад різні бурі й пожежі воєн. Я бачила багато храмів, але часто вони разили мене якимись випадково поміщеними фрагментами архітектури, різьби чи малярства, що псувало гармонію цілості. Тут же — все високого мистецького рівня, гармонійне й буйне. І собор св. Петра, і різні об'єкти Ватиканської держави, вражають також своєю пишністю й багатством. Про правді кажучи, коли Святіший Отець появився в соборі св. Петра, в оточенні блискучого почту, а десятки тисяч вірних зустріли Його бурею оплесків і захоплених вигуків, мені цей храм видався палацом Бога, скарбницею молитов, куди віками йдуть незчисленні богомольці всіх народів, щоб

особисто віддати поклін земному Намісникови Христа Царя і до ревних благань попередніх поколінь додати ще й свої.

Античні руїни, архітектура й різьби примушують і тепер дивуватися з витриманості ліній, простої доцільності форм і гармонії класичного генія. Не тільки руїни розлогого Форуму Романуму чи добре збережений монументальний Колізей захоплюють сьгоднішнього глядача; навіть поодинокі колони чи фрагменти будови викликає подив до високої майстерності й мистецького смаку старих римлян. Це залишки античного мистецтва, це руїни, але яке ж це все гарне у своїх пропорціях. Поняття класичності можна зрозуміти лише тут, на місці.

Повним контрастом до цієї могутньої поганської величі є розсіяні серед тих руїн старовинні церкви й церковці. Вони нагадують вам про запеклу боротьбу поганського й християнського світів і про вирішну перемогу останнього. Силі й гармонії форм погансько-римських була протиставлена суворість будов перших християнських святинь, що звичайно підносяться над руїнами поганського світу.

В музеях античного мистецтва ви вже звіль-

няєтесь від думок про боротьбу двох епох. Ті музеї — це велика школа для нових поколінь, які ще не спромоглись перевершити класичного генія.

Саме на клясиці виріс Італійський Ренесанс. Героїзм перших християн мучеників натхнув і дав багато тем християнським мистцям в епоху, коли релігійне почуття змішувалося з артистичним.

Не можна не відчувати глибокої пошани до народу, що створив такі архитвори, як собор св. Петра, чи дав світові Микель Анджеля, з його Сикстинською каплицею; дав цілу плеяду малярів, починаючи від геніяльного Джіотта, з таким розквітом, як Леонардо з Вінчі, Рафаель і кінчаючи венеційською школою.

Твори мистецтва — це один з найповажніших аргументів на існування народів. Нема народу, що жив би довше за твори своєї культури. З тими думками я просила Бога, щоб зіслав нам натхненних мистців, які могли б душу нашого вільнолюбного народу увічнити у великих мистецьких творах, бож споконвіку великі змагання народів знаходять свій вияв у великому мистецтві.

Іванна Винників

РИМСЬКА ПРЕСА ПРО УКРАЇНСЬКУ ПРОЦЮ

З огляду на історичне значення української проці 1950 року до Риму, Редакція "Вісника" вважає потрібним якнайповніше висвітлити і зберегти цю вікопомну подію для нащадків. Саме тому подаємо нижче голоси римської преси, що відгукнулася на цю процу. Серед них містимо також статтю Маріо Россі: "Звернути увагу на Україну", хоч вона займається питанням, яке безпосереднього зв'язку з процею не має, а торкається української справи взагалі. Незважаючи на деякі дивні твердження автора, що їх український читач сам зауважить (про хорватів, про "київський уряд" 1654 р., підкреслення особливої ненависті жидів до українського народу тощо), — ця стаття, однак, красномовно підтверджує нашу думку, висловлену у вступній статті, про те, що релігійний виступ українців у Римі, злегковажений нашими різними громадсько-політичними чинниками, крім свого глибоко релігійного, мав також і велике політичне значення.

Річ ясна, вартість тих відгуків для українців полягає зовсім не у викладі нашого минулого чи сучасного, — тут, звичайно, чужинці нам про нас нічого нового сказати не можуть, — для нас вони мають вагу лише свідoctва, а як у увагу в чужинецькому світі викликав до себе малий гурт українських прочан.

Як це майже завжди буває в чужинецьких джерелах, національна назва українського народу і в голосах римської преси не устійнена: в одній і тій самій статті поряд назви "ucraini" є і "ruteni", хоч мова мовиться скрізь тільки про теперішніх українців. Перекладаючи, Редакція устійнила цю назву, але кожного разу таку поправку зазначено зірочкою.

РЕДАКЦІЯ.

SECONDA EDIZIONE

L'OSSERVATORE ROMANO

Venduto ogni OSSERVATORE ROMANO.

CENTRALINO: 6031 - 6031 - 6011

CITTA DEL VATICANO

DIREZIONE, 48 - REDAZIONE, 205 - 205 - 01 - 02
413 - UFFICIO, 48 - AMMINISTRAZIONE, 88 - ARREDI,
100 - 205 - 01 - 02 - 03 - 04 - 05 - 06 - 07 - 08 - 09 - 10 - 11 - 12

ROMA CASELLA POSTALE B H

A. XC - NUM. 222 (27.662)

GIORNALE QUOTIDIANO

POLITICO RELIGIOSO

UNICUIQUE SUUM

NON PRAEVALEBUNT

ABBONAMENTI:

CITTA DEL VA-

TICANO-ITALIA L.

ESTERNO L.

Anno 2.000 1.000 700

Di numero separato Lire 15 - arretrati Lire 15

CONTO CORRENTE POSTALE 1-1071

SPEDIZIONE IN ABBON. POSTALE ORDINE C.

Venerdì 22 Settembre 1951

Per la PUBBLICITA' rivolgersi alla "CONFERENZA A. Manzoni & C. Sede: Milano, V. Agnello, 11 Succursali: Città del Vaticano, V. S. Pellegrino - Port. 119 S. Pietro in Via, 21 - Tel. 0661 - TARIFFE per mod. di inserza su una colonna commerciale L. 100; Retribuzione L. 100; Fianziari e Credito L. 24

ОДНА ЄДИНА ВІРА ЗАПАЛЮЄ ДУШІ

Під час учорашньої урочистої авдієнції Швайцарія з численними групами та багато інших народів приєдналися до виявлень католицької віри втікачів з України

Одна з найбільших прощ із Швайцарії, — що дотепер прибували до Риму, — переважала інші незлічені групи у Ватиканській Базиліці й на площі св. Петра. Всюди — молодь, студенти, фахівці, вчителі, робітники: всюди — та сама віра.

Серед італійських значними були прощі: з Парми та Терціарів Францисканів з Ляціо, кожна з них понад дві тисячі осіб; як також Асистентів Мужів Католицької Акції.

Вже важко лічити числа: самі статистичні дані, зрештою дуже значні, немов пішли шкереберть, як у передбаченнях, так і в обрахунку, від чимраз зростаючих припливів тисяч заяв, що долучуються до попередніх записів, зроблених вже давніше, або до зголошень останніх днів. Але саме через це дійсність стає чимраз блискучішою, а події, що з них складається кожна авдієнція, — вікопомними.

А що вже сказати про ту братню ніжність, з якою прочани приймають представництва тих народів, що їм жорстока й несправедлива заборона не дозволяє на подорож до Риму? Учора на трибуні св. Лонгіна був густий гурт українських скитальників; їх ревність, у той сам час, як дала нагоду всім іншим виявити свою особливу прихильність і співчуття, надала одній з найзворушливіших рис цьому релігійному зібранню.

Також і вчора Святіший Отець, — такий надзвичайний був натовп, — зробив Свій вхід до храму, виходячи з бронзової брами Апостольської Палати та переходячи повільно, на переносному троні, частину площі й сходи Базиліки, під радісні вітанья, що перетворилися в побожну зосередженість, коли велике Благословення зійшло на всіх з височини головного входу.

Всередині Базиліки чекали такі прощі й групи:

Поміж численними групами, ми зауважили:

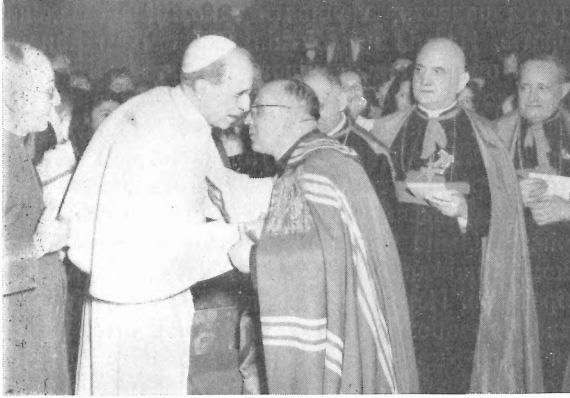
З Італії: Єпархіяльні прощі з Катандзаро і Сквілліаче; з Соренто; з Парми, з Чітта ді Каstellьо; з Бобіо, з Алятрі, з Гравіни; з Льоді; з Сарсїни; з Ріпатрансоне; з Реканаті; з Сузи; з Фіденци; з Монтекассїно; та, окрім того: Священників, учасників Національного З'їзду Церковних Єпархіяльних Асистентів Мужів К. А. (Католицької Акції); Прощі — з Фонді; К. А. І. Р. (Католицька Акція Італійських Робітників) з Кастель Сан П'єтро, в Больонї; з Чеканського Аббатства; з Чечільяно; Робітників з підприємства св. Євстахія, в Брешїї; К. А. І. Р. з Генуї; з Монтемелїно (Перуджія); з Парохії «Санта Марія Маджоре», в Ленолі (Лятіна); Терціарів Менших братів Францисканів, з Ляціо; Мужів К. А. з Льорето Апрутіно (Пенне Пескара).

З закордону такі прощі:
французька: Міжепархіяльна з Руану-Євре; з округи Бержерак; з Савої;
українська;
англійська: від Італійської церкви, з Сен П'єр; з Савтверку; з Ліверпулю;
зі Злучених Держав Америки: з Сан Клу; старшин, вояків та цивільного персоналу Збройних Сил;
німецька: з Кельнської архієпархії; з Бамберзької єпархії;
швайцарська: з «Карігас», з Люцерну; Швайцарської Католицької Молоді; з Бернських Юр;
еспанська: колишніх учнів «Ескуелас Піяс» («Побожних шкіл»);
португальська: з парохії «Сао Мамеде до Коронадо», з Порто.
Крім того, інші, дуже численні, поодинокі прочани різних націй.

В авдієнції завжди бере участь Секретар Центрального Комітету Святого Року Владика Серджо Пенедолі.

Святіший Отець звернувся до всіх зі Своїм життєдайним словом, промовляючи по черзі італійською, французькою, англійською, німецькою, еспанською та португальською мовами, накреслюючи, впливовим повчанням, суть, цілі та висліди Великого Ювілею. Наприкінці Він уділив Апостольське Благословення.

Зійшовши з трону, Святіший Отець приймає поклін від приввних Владик, серед яких були:

Святіший Отець приймає поклін від українців на вигнанні, що його передає, в імені прощі своїх земляків, приввних на авдієнції, Його Преосвященство Владика Бучко, Апостольський Візитатор українців*, вірних візантійського обряду, в Західній Європі (світлина Фелічі).

Високопреосвященні Архиепископи Катандзаро і Руану та Архиепископ-Помічник Катандзаро і Єпископ Сквілляче; Преосвященні Єпископи Парми, Бамбергу, Асколі Пічено, Пельотасу, Амелії, Чівіти Кастелляни, Порталегре, Базелю, Фіденци, Ноти, Тіруваллі, Сарсіни, Евре, Сузи, Льоді, Апостольський Візитатор для католиків українців* візантійського обряду в Західній Європі; Прелат «Нуліус» св. Йосифа в Гражау; Єпископ-Помічник Руану; Апостольський Вікарій Мюгадішу, Аббат Монтекассіно.

З особливою люб'язністю Святіший Отець затримався в розмові з Його Преосвященством Владикою Бучком, Апостольським Візитатором католиків українців* візантійського обряду в Західній Європі. Останній передав Святішому Отцеві поклін вірності від українських прочан, які зверталися до Найвищого Архидіакона з виявленням найревнішої синівської відданості, на що Він відповідав, дякуючи, батьківськими руками привіту та благословення.

Його Високопреосвященство Владика Фіорентіні, Архиепископ Катандзаро, разом з Архиепископом-Помічником Його Преосвященством Владикою Фарезом, передав Його Святості, як дар прощі, едамашку 1700 року, з відомих катандзарських виробень. Інші дари були від прочан Руану, що з поклоном зложи-

ли скриночку з мастицями й торбинку борошна в імені «Евр дю бле евкарістик», з Ляняско та інших місцевостей.

У той час, як Святіший Отець розмовляв з Владиками, Товариство чоловічого хоралу з Кельну чудово виконувало кантату Бетговена «Небо співає про Божу славу»; а опісля інші прощі, по черзі, виконували їхні національні релігійні пісні.

Його Святість затримався зокрема біля священиків Церковних Асистентів Мужів Італійської Католицької Акції з понад 220 єпархій, з якими були Головні Асистенти Владика Фіоренцо Анджеліні та Головні Президент д-р Мальтарелльо.

З захопленою ревністю вони сприймали скероване до них особливе слово Найвищого Пастиря і запевняли Його в своїй цілковитій підпорядкованості Його непомильним нормам для добра душ.

Потому, привітаний величавим виявленням синівської прив'язаності, Його Святість, покидаючи Базиліку, обернувся при головній брамі храму і знову поблагословив нарід.

Повернувшись до Своїх покоїв, Святіший Отець показався ще раз у вікні, щоб подякувати й поблагословити нарід, зібраний на площі св. Петра, який вітав Христового Намісника щирими, найпалкішими окликами.

«Л'Оссерваторе Романо» («Римський Спостерігач») ч. 222 (27.462), 22 вересня 1950, сторінка 1-а.

UFFICIO STAMPA DEL COMITATO CENTRALE ANNO SANTO

SERVIZIO QUOTIDIANO D'INFORMAZIONI

N. 153

Roma, 19 settembre 1950

803/-ПРОЩА УКРАЇНСЬКИХ СКИТАЛЬНИКІВ

Завтра прийдуть до Риму 150 українців католиків, що походять з численних країн Західної Європи, де вони мусіли устійнити своє місце осідку.

Ця нова проща втікачів зі Сходу є під проводом Його Преосвященства Владика Івана Бучка та в супроводі 15 українських священиків.

Вже в минулих місяцях ми повідомили про прибуття прощ поляків, мадярів, румунів... що, мимо своєї нечисленности, набирають особливо символічного значення. І справді, поміж силою-силенною прочан, що прибули до Вічного Міста, відсутність братів із Східної Європи залишиться менш радісною рисою цього Святого Року.

Отже, вітаємо палко українських прочан з приїздом; ми вдячні їм, що вони захотіли, мимо їхнього непевного скитальського буття, принести Римові свідчення католицької України.

«Уфічо Стампа дель Комітато Централье Анно Санто» («Пресове Бюро Центрального Комітету Святого Року») ч. 153, 19 вересня 1950 р.

Рим і Україна

Чи то вся Україна є та, що знаходиться по той бік «залізної заслони», Україна, один із сателітів Росії на засіданнях Об'єднаних Націй, Україна, що її сумний релігійний стан показано в документах на виставці «Католицької Діяльності» Святого Року? Чи справді вона там, по боці ворогів Церкви?

Так запитували себе в середу ввечері учасники загальної авдієнції в базиліці св. Петра, бачачи на трибуні св. Лонгіна гурт прочан-українців на вигнанні. Кожен, хто поставив собі це питання, мусів рішуче відповісти «ні», навіть якщо раніше мав деякий сумнів щодо цього. На вид цих людей, чия власна важка історія, повна жертв, злиднів і переслідувань, відбивалася їм на обличчі, не залишалось сумніву, що серед нас, поміж католицькими народами, поміж римськими прочанами, є ще й український нарід, який, подолавши всякого роду труднощі, прибув до Риму, щоб зложити поклін вірності Христовому Намісникові.

Які ж почування могли в тій хвилині наповнювати наші та їхні серця? Це є питання, на яке легко можна відповісти, коли розглянемо теперішнє становище українського народу, що було самим Святішим Отцем Пієм XII з'ясоване в «Біблій Книзі» про переслідування українського католицизму, в Його енцикліці «*Orientalis omnes Ecclesias*», вже на початку нещадної боротьби проти Католицької Церкви у Східній Європі в цьому повоєнному часі.

Дані цього документу були доповнені новішими даними вищезгаданої виставки, відтворюючи болючий і жахливий стан: всю українську єрархію знищено, 7 єпископів засуджено на каторжні роботи в Сибірі, 3 померло або їх замордовано; близько 5.000 духовенства зліквідовано; 4.400 церков католикам відібрано; всі католицькі школи, пресу та організації розв'язано; дома різних релігійних згромаджень закрито; вірних переслідується. На вид цього народу, серце Батька всього християнства, оборонця переслідуваного католицизму, знову переживає почування, що їх висловив тому п'ять років: «Та під цю пору Ми помічаємо, з глибоким занепокоєнням батьківського серця, що нова і люта буря загрожуює цій Церкві. Вісті, що до Нас доходять, хоч і скупі, однак достатні, щоб наповнити Наше серце тривогою та журбою» («*Orientalis omnes Ecclesias*»).

Справді, вістки, що їх тепер маємо, ставлять Українську Католицьку Церкву на чолу жертв переслідування.

Але цей малий гурт 200 українських прочан, що прийшов до катедри св. Петра запевнити його Наступника про свою постійну вірність, збережену серед вікових, як і теперішніх терпінь, прийшов також як представник усіх своїх земляків, що не змогли прийти до Риму в цьому Святому Році. Вони принесли зі собою почуття радості, вдячності також і від далеких братів. На цій незабутній авдієнції, в присутності представників цілого католицького світу, відбулося щось більше, як звичайна зустріч вірних з Христовим Намісником; тут зустрілися двотисячолітній Наступник Петра і тисячолітня християнська душа українського народу. В середу ввечері була написана ще одна сторінка більше в історії взаємин України з Римом, які доходять аж до часів св. Андрея, брата св. Петра, що, за переказом, відбуваючи свою подорож до Риму, перейшов і через землі Руси-України, і тут, над берегом Дніпра, поставив хреста й передік постанови столиці України — Києва. І опісля, по століттях навал германських (готи, вандали) і монгольських, ще перед заснуванням української християнської держави за князя Володимира Великого (972-1015), Україна пізнала Рим через папські посольства (974-977) і через першого свого єпископа-апостола св. Адалберта. Охрещений за візантійським обрядом український нарід ніколи не переставав глядіти на Захід. Посольства з одного й другого боку приходили й верталися (991-992-993, 1000-1001-1008 і т. д.), зберігаючи живий вплив Римської Церкви. Юли Із'яслава-Димитрія, наступника Ярослава Мудрого (1017-1054), брата прогнали з престолу, він звернувся до великого Григорія VII, який 1075 року прийняв його сина Ярополка-Петра, що зложив у руки Христового Намісника князівство свого батька, а пізніше з рук цього самого Папи одержав його.

Але від року 1054 на християнській католицькій душі українського народу тяжіла небезпека розколу Керулярія, що його несли на Україну грецькі митрополити, єпископи та монахи. Місцеве духовенство, за допомогою вірних і князів, зберегло непорушними зв'язки зі Заходом, і лише жахлива навала монголів у XIII стол., зруйнувавши Київ (1240), винищивши людність та поваливши українську самостійність і незалежність, відкрила дорогу смертельній отруї розколу в Українській Церкві. Що можна було врятувати — це врятували князі Західньої України, колишніх Галичини й Волині, де молодий князь Данило зміг затримати руйнівні навали монголів, одержавши моральну підтримку Вселенського Ліонського Собору

(1245), на якому, через свого посла Петра, змалював правдивий образ безпосередньої небезпеки для Європи. З Риму, Іннокентій IV вручив відважному князеві королівську корону (1253). Данило і його наступники робили все можливе, щоб утримати зв'язки зі Заходом, що стали тяжкими через тодішню «залізну заслону», створену навколо поневолених народів монгольською протиевропейською політикою та силою сателітів могутнього й сильного Великого Хана Монголії.

Монгольське панування на Україні принесло зі собою сумні наслідки: втрату самостійності, а після наїзди Польщі, Литви й Московщини (XIV-XVI стол.). Католицька Польща, як займанницька потуга, не вміла, або не хотіла, дозволити українському християнству східного обряду вrostи як слід до складу європейського католицького світу, штовхаючи, таким чином, нарід і духовенство чимраз більше до розкольніцького Сходу, в якому, по занепаді Царгороду (1453), Московщина здобула цілковиту перевагу.

Повторні зусилля уникнути розколу були даремні. Щойно по різних унійних переговорах, під кінець XIV стол., у наслідок спроб митрополита Григорія на Соборі в Констанці (1415-16), — на Вселенському Соборі у Фльоренції, укладено Унію, згідно з думкою, що її гаряче пропагував київський митрополит Ісидор (1437-58). Він, після Собору, був найрезнішим її виконавцем і проповідником, але через цю діяльність його ув'язнили в Москві; після втечі його прогнано з Литви й Польщі, і згодом він дістався до Риму, щоб звідси, вже як кардинал, провадити далі цю боротьбу. Але політика обструкціонізму та переслідування, проваджувана займанцями, звела на нівець великий здобуток Фльоренції.

З провалля глибокого занепаду весь український єпископат звернув свої очі на Рим і уклав, у роках 1595-96, славнозвісну Берестейську Унію, що поширилась потім на цілу українську землю (1646, 1692, 1700, 1702). Климент VIII бачив у своїх стіп на різних авдієнціях, у роках 1595-96, вислаників українських єпископів (Потій - Терлецький). А потім, упродовж цілого століття (XVII), у геройській боротьбі, у щільному зв'язку з Престолом Петра, через подорожі митрополитів, єпископів, монахів, сталих заступників Української Церкви в Римі та вихованців римських Колегій, була зміцнена велика Східна Католицька Церква. Три століття по 1596 р. є одним славним єдністю Церкви й Христовому Намісникові, Наступникові св. Петра. Ця вікова історія була писана кров'ю українських вірних. У цій слав-

ній добі боротьби є багато мучеників за Унію, серед них і св. Йосафат (1623).

Московські імператори-переслідувачі власними руками проливали невинну кров українських католиків (наприклад, Петро I у Полоцьку, 1705). По Петрі I († 1725), українське католицтво мусіло особливо терпіти за Катерини II (1763-1796), Миколи I (1825-1855) та Олександра II (1855-1881), головно, коли Польщу, через брак розуміння її післанництва на користь з'єдинення Церков, поділено між сусідні держави (1772, 1793, 1795). Переважна більшість українських земель переходить під панування Москви, яка, з причини такої легкої здобичі, починає називати себе Росією, наслідуючи стару назву України — Русь. Упродовж одного лише століття (1772-1875) українське католицтво під цим режимом було цілковито знищене. Католицькою залишилася лише частина, що припала Австрії, де українське католицтво, після початкового ослаблення йосифінськими реформами, розвинулося в самостійну церковну область, з власним митрополитом у Львові, столиці Західної України (Галичини). Ця мала група, з шести мільйонів українців католиків, змогла переможно витримати наступ царської Росії на свою католицьку віру, під час першої світової війни (1914-1916), але вкінці й ця частина, під час другої світової війни, попала під панування віковичного переслідувача українського католицтва — Росії, що негайно повела наступ на твердиню українського католицтва; в першому періоді (1939-41) вжито лише безбожницької пропаганди, що їй нарід і духовенство переможно ставили опір; але, по не менш сумному періоді нацистської займанщини, почався другий наступ, що його повів переможець у війні — Советський Союз.

Зі зміненою тактикою, наступ поведено вразно проти католицтва як такого, з підтримкою розколу та «возз'єднання» з розкольніцькою московською Церквою. Знайшлися засоби й особи, що дали змогу переслідувачеві взятися до цілковитої заглади Української Католицької Церкви, що її теперішній стан ми бачили на виставці «Католицької Діяльності». Сьогодні понад мільйон українських вірних живе на чужині, в Європі і в Америці, з вісьмома єпископами та власними церковними округами. І так ми повернулися знову до тих важких думок про дійсність, що виникли в середу ввечері на авдієнції українських прочан у Святішого Отця.

Минуле й теперішнє невидимо стояло між цими прочанами і Христовим Намісником. З обох боків — довгий погляд обопільного розуміння. Вистачало мало слів, де промовляло

все. Не було потреби в словах, коли сама присутність українських прочан під мікельандже-левою копулою вже говорила так багато.

Саме тут, у Римі, перед гробами християнських мучеників, завдяки кому піднеслася Христова Церква над поганством, саме тут ми віримо всі, що кров, яка була й буде пролита

в Східній Європі, несе в собі тайну нових здобутків.

А. Г. В.

«Ль'Оссерваторе Романо» («Римський Спостерігач») ч. 229 (27.469), 30 вересня 1950, сторінка 4-а.

ПРОЩА 200 УКРАЇНЦІВ

Близько 200 українців приїде до Риму у вівторок, 19 вересня, на ювілейний відпуст Святого Року. Вони прибувають з Німеччини, Бельгії і Голяндії, де осіли, знайшовши захист, ще багато тисяч українців, у наслідок окупації України росіянами в 1945 році.

Це є перша й найчисленніша проща тих народів, які залишилися поза залізною заслоною, і перебуваючи вже в «червоному раю», не потребують більше удаватися до Риму для одержання ювілейного відпусту.

«Ль Пополь» («Народ») ч. 220, 16 вересня 1950, сторінка 2-а.

Українські скитальники-католики, в їх народніх строях.

«Ль'Оссерваторе Романо» («Римський Спостерігач») ч. 231 (27.471), 2-3 жовтня 1950, сторінка 6-а.

НАРОДИ НАВКОЛО ПАПИ

НАПЛИВ ПРОЩ ЗБІЛЬШИВСЯ У ВЕРЕСНІ

Сімдесят п'ять тисяч осіб
на вчорашній загальній авдієнції

Чужинецькі групи походили з Франції, Англії, ЗДА, Німеччини, Швейцарії, Іспанії, Португалії. Крім того, є в храмі приявних 150 прочан українців, утікачів зі своєї Батьківщини, які внесли в Базиліку український прапор барв синьої і жовтої і зайняли місце біля папського трону. Особливо зворушливим був незвичайний привіт, з яким звернувся до них Святіший Отець, і маніфестація, яку прочани скитальники заімпровізували, щоб відповісти на таку батьківську увагу. Зі скитальниками був приявний Владика Іван Бучко, Апостольський Візитатор для українців* візантійського обряду, що осіли по країнах Західньої Європи.

«Ль Квотідьяно» («Щоденник») ч. 224, 21 вересня 1950, сторінка 5-а.

ECCLÉSIA

RIVISTA MENSILE ILLUSTRATA

NUMERO 10

OTTOBRE 1950

ANNO IX

20 ВЕРЕСНЯ. — Поміж численними прощами, що були під проводом 22 єпископів та брали участь у загальній авдієнції в Базиліці й на площі св. Петра, була й проща українських скитальників та Церковних Асистентів Мужів К. А. з 220 єпархій.

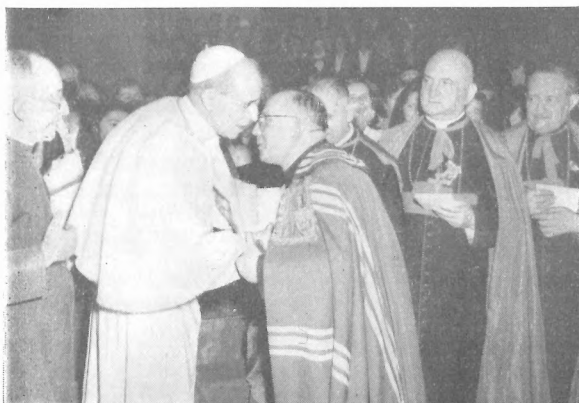
«Екклесія» («Церква»), ілюстрований місячник, ч. 10, жовтень 1950, сторінка 557-а.

L'osservatore romano della DOMENICA

L. 15

ANNO XVII - N. 40 (1950) ASSOCIATI PER L'ANNO 1950: CITTÀ DEL VATICANO E ITALIA, ANNO L. 60 - SEM. L. 20 - ESTERO ANNO L. 100 - SEM. L. 100 C.C.P. N. 1-19791 - TEL. VATIC. 39.315 - INTERNO 471 - CASSELLA POSTALE 64-B - ROMA - UN NUMERO ARRETRATO L. 20

СВЯТИШИЙ ОТЕЦЬ під час недавньої авдієнції затримався в розмові з Владикою Іваном Бучком, Апостольським Візитатором українців, вірних візантійського обряду, в Західній Європі. Праворуч — Його Пресвященство Владика Евазіо Коллі, Єпископ Парми.

«Джубілео» («Ювілей») ч. 18, 1-15 жовтня 1950, сторінка 3-я.

РИМ. Поміж тисячами прочан, які щодня заповнюють Базиліку св. Петра, з особливими виявами батьківської любові прийняв Святіший Отець прибулих українців, тепер на вигнанні.

«Ль'Оссерваторе Романо делля Доменіка» («Недільний Римський Спостерігач») ч. 40 (885), 1 жовтня 1950, сторінка 1-а.

L'OSSERVATORE ROMANO — 24 Settembre 1950 — N. 224 (27.464) — pag. 4

ПРОЩА УКРАЇНЦІВ НА ВИГНАННІ. Архиерейська Служба Його Пресвященства Владика Бучка в українському* обряді, в Базиліці Пресвятої Богородиці; гурт прочан по виході з Богослуження (світлина Джордані).

«Ль'Оссерваторе Романо» («Римський Спостерігач») ч. 224 (27.464), 24 вересня 1950, сторінка 4-а.

IL NAZIONALE

AMMINISTRAZIONE: Lungo Tevere Mellini, 11 - Tel. 35549
DIREZIONE: Roma - Via Cosacca N. 7 - Telefono 811281

SETTIMANALE DI POLITICA E DI CULTURA
Direttore politico: EZIO M. GRAY

ABBONAMENTI: Annuo Lire 1800 - Semestrale Lire 900
SPEDIZIONE IN ABBONAMENTO POSTALE - Gruppo II

Звернути увагу на Україну

Советський тоталітаризм та московський імперіялізм

У той час, як політичні, військові й культурні особистості морочаться, аналізуючи воєнні спроможності й тертя всередині ССРСР (тут також фахово зайнялися цим Аксель Більте й Спінеллі), поза межами Італії є також мало тих, що збагнули, яка небезпека криється в нерішучості ЗДА та ООН щодо характеру, якого треба було б надати оборонній боротьбі проти Москви.

Ця небезпека полягає в тій імовірності, що Західний світ поборить советський тоталітаризм, залишаючи недоторканим московський імперіялізм мессянського типу, базу якого заклав Петро Великий, а Сталін саме його здійснює.

Якщо цієї помилки не уникнеться, то Західний бльок буде позбавлений одної найважливішої групи цінних союзників, і то якраз тих високоцивілізованих народів, що їх упродовж століть гнобила азійська Московщина: Україну, Білорусь, Кавказ, Козакію тощо.

* * *

Почнемо наше дослідження від української проблеми. 40 мільйонна нація, розташована на південь від Московщини, Україна мала квітучу цивілізацію вже в X віці, тоді як по лісах, на північ від її кордонів, ще блукали варварські орди.

Її лучили дуже щільні культурні взаємини з Візантією, що було логічним, оскільки вона мала численні порти на Чорному морі, куди заходили кораблі з сусідньої Західньої Римської Імперії.

На жаль, з бігом років, ця нація втратила силу й значення. На це було дві причини: 1) боротьба проти татар і монголів, які в XIII віці численними навалами намагалися залити Європу; українці й хорвати завжди чинили опір азійському шаленству і врятували латинську цивілізацію; 2) система престолонаступництва їх Володаря: коли вмирав голова держави, то

князівство ділили між його синів; це спричинялося до міжусобної, дуже шкідливої, боротьби.

Один із цих князів, незадоволений зі своєї частки спадщини, поїхав собі геть, щоб оселитися зі своїми підданцями на холодних землях Московщини. Проте, через певний час, саме тоді, коли Україна була цілком зайнята боротьбою проти татар, нові території відокремилися від батьківщини, і в Москві створився деспотичний уряд, на зразок азійської тиранії тих часів. Отак, поряд держави, де Володар був добрим слугою народу і повинен був зважати на волю лицарів і громадян, заіснувала деспотична держава, де були можливі несамо-в'иті звірства Івана Лютото.

Незважаючи на постійні війни, Україна продовжувала розвивати свою цивілізацію, виразно західню.

Проте, знекровлена й ослаблена, вона в кінці підпала, 1569 року, під владу поляків і лишилася під нею до часу «великого повстання» 1648 р. Але наново здобута воля тривала не довго. Року 1654 київський уряд уклав з Московвою договір, що забезпечував Україні цілковиту адміністративну, військову та культурну автономію. Але встановлених у згаданому документі пунктів не було додержано, і потроху Україну поглинено.

Від трьох століть український нарід не має іншої мети, як наново здобути собі волю.

Коли вибухла революція 1917 р., всі цивілізовані народи, підкорені впродовж віків Московвою, гадали, що вибила година визволення, і створювали свої незалежні республіки. Саме тоді й почалася запекла боротьба проти більшовиків, які мали намір знов їх поневолити. Три роки Україна чинила опір, і не тільки більшовикам, але і Врангелеві і Денікінові. Треба добре зважати на цей історичний факт. Ці два видатні московські старшини були засліплені своїм фанатичним расовим імперіялізмом. Вони

дійшли були до того, що відмовлялися обіцяти Україні незалежність, якої вимагав увесь нарід в обмін на військову допомогу. Це були москалі, як був москалем і Керенський, який до того дійшов, що сказав: «У тисячу разів краще Совети, ніж розчленування Росії».

* * *

А проте, саме опір українців був однією з головних причин поразки білих росіян, так само, як це було у німців під час останньої війни.

Цих останніх вітали як визвольників. Але берлінський уряд, позбавлений політичного почуття і всупереч думці військових керівників, які хотіли ставитися до українців, як до союзників (а яку військову допомогу вони подали б!), наказав арештовувати, депортувати та розстрілювати. У такий спосіб і був викликаний рух опору в заплілі німецького фронту.

Український нарід був нарід дрібних сільсько-господарських власників. На відміну від російського селянина, кріпака, дуже бідного й дуже відсталого, а тому схильного без найменшого спротиву визнати колгосп, — український селянин, вільний упродовж століть завдяки мудрій побудові держави, а також індивідуаліст, ніколи не міг прийняти більшовицьке поневолення.

Москва була неблаганною. Організувала голод на цих надзвичайно родючих землях, де хліб росте, майже не вимагаючи обробітку.

Таким чином, за час 1933-1934 років, у цьому «шпихлірі Європи» вмерло з голоду три мільйони осіб. Проте ніщо не скорило цього героїчного народу, і Кремль не досягнув мети.

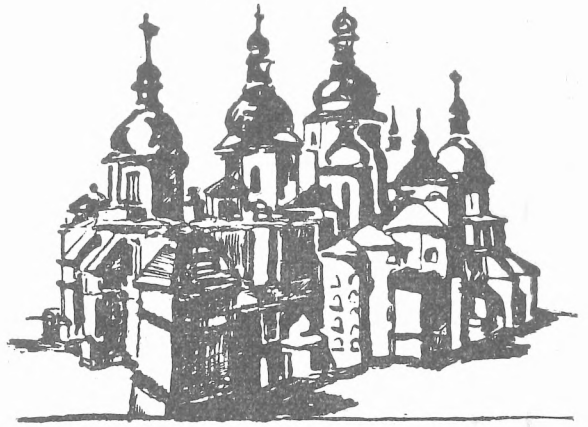
Загроза нависла над цим нещасним народом: масові вивози з рівночасним переселенням на ці багаті землі татар, монголів та інших диких народів, згідно з головною програмою московщення непокірних районів.

* * *

Це болюча проблема, і якось не віриться, що американці, а особливо англійці, не розуміють цього. Німці вивезли до Німеччини на примусову працю п'ять мільйонів українців. За останніх п'ять років альянти — крім французів — видали Сталінові чотири мільйони 750.000.

Засліплення верхівки ООН та англо-саксонських урядів пояснюється в єдиний спосіб. Багато жидів займають там визначні посади. Отже, Єгова є богом пімсти.

Історія нам каже, що справжня, автентична Московщина не терпіла жидів на своїй території і відкидала їх до Києва, Харкова та ін-

Київський катедральний собор (X століття)

ших українських осередків, де послідовно по-тайки роздмухувала погроми, чого англо-американські жида не забули.

Хай відповідальні за оборону Заходу особи уникають зробити нову помилку, — що була б фатальною, — щоб виключно задовольнити давню злопам'ятливість. Хай вони пам'ятають, що українці від віків звикли до партизанської боротьби, що вони добре організовані в своїх непрохідних лісах та що Сибір на 50 відсотків заселений цими динамічними, міцними й плодючими людьми.

Від кількох років цей войовничий нарід приділяє менше уваги партизанській війні; її замінила нова форма дії: створення повстанських вогнищ у самій советській армії.

Якщо альянти зуміють діяти належно, якщо вони дбатимуть за загальне добро, примусивши замовкнути злобні голоси мстивої меншости, — вони визволять з московського ярма 60 мільйонів людей, які виставлять хоробре, здисципліноване й одушевлене військо.

Відкинувши москалів далеко від України, вони, крім того, забезпечать велику кількість сировини, що є в цій країні; особливо ж цим вони відкинуть азійський імперіялізм від кращих портів Чорного моря. Це має надзвичайно велике значення.

Московщина, навіть переможена, завжди піднесеться і завжди відновить свою експансію в напрямі Заходу. Маючи в своєму посіданні могутні бази на цьому морі, при модерних підводних засобах, вона зробить непевним панування на Середземному морі західних альянтів.

МАРІО РОССІ

Кольорова обкладинка ілюстрованого місячника «Еклезія» («Церква») ч. 11, листопад 1950.

Il Messaggero
di Roma

GIORNALE DEL MATTINO
PUBBLICAZIONE QUOTIDIANA
FONDATA NEL 1824
DIRETTORE RESPONSABILE
VIA CONDOTTI, 10 - 00187 ROMA
TELEFONO 06/47811
ABBONAMENTI: L. 1000000
DISTRIBUZIONE: L. 1000000
STAMPATO IN ITALIA
DALLA TIPOGRAFIA "L'ESPRESSO"
VIA CONDOTTI, 10 - 00187 ROMA

70 ТИСЯЧ ПРОЧАН НА ВЧОРАШНІЙ АВДІЄНЦІ

Поміж прочанами знаходилися 150 українців утікачів зі своєї Батьківщини, які зайняли місце біля папського трону, принісши український прапор барв синьої і жовтої.

Особливо зворушливим був привіт, з яким звернувся до них Вселенський Архиєрей.

ПРИЗДИ І ВІД'ІЗДИ

До Риму приїхали 150 українців католиків, що походять з численних країн Західної Європи, де вони мусли устійнити своє місце осідку. Ця нова проща утікачів зі Сходу є під проводом Його Преосвященства Владика Івана Бучка та в супроводі 15 українських священиків.

«Іль Мессаджеро ді Рома» («Вісник Риму») ч. 261, 21 вересня 1950, сторінки 1-а і 2.

LA CIVILTÀ CATTOLICA

Beatus populus, cuius Deus est Dominus
(Psal. CXLIII, 15)

СУЧАСНА ХРОНІКА

I. СВЯТИЙ РІК

Загальна авдієнція 20 вересня також мала своє особливе забарвлення не тільки від велелюдної швайцарської прощі і прощ з Парми та Терціарів Францисканів з Ляціо, кількістю кожна понад 2.000 осіб, але й від гурту українських скитальників, які, зібрані на трибуні св. Лонгіна, викликали думки про тих братів віри та про ті народи, що їм злочинна й жорстока заборона унеможливило подорож до столиці католицького світу.

І Святішому Отцеві були вони особливо надумці, коли, скінчивши авдієнцію та прийнявши поклін від приваних єпископів, захотів затриматися в розмові з Його Преосвященством Владикою Бучком, Апостольським Візитатором для українців* католиків візантійського обряду в Західній Європі; останній передав Святішому Отцеві поклін від українських прочан, у той час, як ті бурхливо виявляли палку відданість Спільному Батькові.

«Ля Чівільда Католика» («Католицька Культура»), 7 жовтня 1950, сторінки 106-107.

SERVIZIO INFORMAZIONI CHIESA ORIENTALE

[S. I. C. O.]

Roma - Via delle Conciliazioni, 31

Indirizzo telegrafico: SICR Roma

N. 105 (Anno V n. 21)

1 Novembre 1950

СХІДНІ ПРОЩІ В РИМІ

Відмітною була також проща, що її, у днях 19-25 вересня, відбули в Римі українські скитальники, що проживають у різних країнах Західної Європи. Вони, в кількості 150, поміж якими було декілька нез'єдинених, виконали релігійні приписи для одержання ювілейного відпусту, під проводом 15 священиків, на чолі з Його Преосвященством Високодостоїним Вла-

дикою Іваном Бучком, титулярним єпископом Каді та Апостольським Візитатором для українців католиків у Західній Європі.

Зворушливою для прочан була авдієнція, що її уділив їм Святіший Отець у базиліці св. Петра. Для Його Святости прочани побажали принести з поклоном кілька дарунків, вияв наявного доказу відданости Престолові св. Петра всіх українців католиків, сьогодні в розсіянні та в терпіннях.

Ті дарунки склалися з чаші, що її пожертвувала прочанка з плодів праці своїх рук та

багатьох інших малих заощаджень; з мистецької репродукції чудотворної ікони Пречистої Диви з Гошева (Галичина), праці, що її виконала одна малярка-скитальниця, нез'єдинена, та з касетки, що її подарували кілька нез'єдинених, з присвятою: «Вселенському Архирееві, Папі Римському Пієві XII, Батькові всіх християн».

«Сервіціо інформаціоне Кіеза Оріентале»
(«Повідомча Служба Східньої Церкви»), 1 листопада 1950, сторінка 88-а.

Список учасників збірної української прощі до Риму

З Франції

Баран Стефанія.
о. Бачинський Йосиф.
Березяк Омеляв.
Бойко Марія.
Борщак Ілля.
Боцько Агафія.
Вакеряк Анастазія.
Веклюк Марія.
Винників Іванна.
Денега Олена.
Демків Ева.
Деревецька Анастазія.
Деревецька Ева.
Зуляк Андрій.
Комушина Катерина.
Кульчицький Юрій.
Левицька Йосифа, Сестра С.П.Д.М.
о. Лєскович Іван.
Ліберже Емілія.
Ліхота Михайло.
Ляшинська Анна.
Нарожняк Володимир.
о. Нарожняк Зеновій.
Ничепор Агафія.
Ом'ятяч Ева.
о. Онуфрів Григорій.
Перегіняк Яків.
Пєррідон Йосиф.
о. Пєррідон Яків.
Полтава Леонід.
Саврук Стефан.
о. Сидорів Йосиф.
Сидорук Юлія.
Станко Теодор.
о. Тетерка Іван.
Топоровська Ксєня.
Шак Іван.
о. Яцків Іван.
Яцків Ольга.
Яцків Оксана.

З Бельгії

Андріїв Федір.
о. Атаманець Ігнатій.

Бавтро Параскевія.
Бай Стефанія.
Баран Степан.
Бенько Григорій.
Біланюк Олексій.
о. Ван де Мале (Маврикій, ЧНІ).
Витязь Зинаїда.
Вицівський Михайло.
Войтишин Андрій.
Гадада Петро.
Гайда Ігор.
Ганкевич Павло.
Гаргава Марія.
Гусак Василь.
Галан Ігор.
Гурський Михайло.
Даньо Павло.
Денисин Михайло.
Димид Дмитро.
Димид Федір.
Драбик Василь.
Забавський Степан.
Зубрицький Іван.
Іваницький Лев.
Кінь Микола.
о. Кіт Іван.
Копильчак Гнат.
Костяк Іван.
Коцур Степан.
Кузьменчук Василь.
о. Купчинський Лаврентій, ЧНІ.
Мазо Дарія.
Макар Володимир.
Медик Михайло.
Мицак Василь.
Най Павло.
Наконечний Василь.
Ниций Микола.
Пилипа Володимир.
Попович Володимир.
Порохнавець Іван.
Пришляк Ігор.
Пришляк Ярослав.
о. Рижак Антін.
Салабай Петро.

Семенюк Мирон.
Скрипка Іван.
Содук Ярослав.
Стинявська Стефанія.
Столяр Марія.
Сулятицький Анатоль.
Ткачук Раїса.
Томич Микола.
Фільварків Наталія.
Фіс Іван.
о. Фуканьчик Григорій.
Циганчук Василь.
Цимбала Богдан.
Цимбала Генрик.
Цюпер Федір.
Червінський Микола.
Чуйко Михайло.
Шелест Ангеліна.
Шепітка Василяна.
Шкробут Пелягія.
Шкрібляк Іван.
Шурко Іван.
Яблонський Петро.
Яремчук Федір.

З Англії

Бибік Михайло.
Дзівь Марія.
о. Дячишин Петро.
Лешків Олена.
Павлів Ольга.
о. Ратушинський Михайло.
Рєпенчук Михайло.
Романюк Василь.
Ткачишин Григорій.
Чайківська Марія.

З Німеччини

о. Голінський Петро.
Сапіга Ілля.
Томашівська Марія.

Rome et l'Ukraine

L'Ukraine, qui se trouve au delà du «rideau de fer», l'Ukraine, un des satellites de la Russie aux assemblée des Nations Unies, l'Ukraine, dont nous avons vu la triste situation religieuse démontrée par les documents de l'Exposition de l'Activité Catholique de l'Année Sainte, est-elle bien toute l'Ukraine? Cette Ukraine est-elle vraiment du côté des ennemis de l'Eglise?

C'est ce que se demandaient, mercredi soir, lors de l'audience générale en la basilique de Saint Pierre, ceux qui voyaient à la tribune de saint Longin un groupe de pèlerins ukrainiens en exil. Tous ceux qui se sont posé cette question ont répondu carrément par un «non», même si, précédemment, ils avaient eu quelques doutes à ce sujet. A la vue de ces hommes, dont la propre histoire lourde de sacrifices, de privations et de persécutions avait marqué les visages, aucun doute n'a subsisté sur le fait que parmi nous, parmi les peuples catholiques, parmi les pèlerins romains, existe encore le peuple ukrainien lequel, malgré des difficultés de toute sorte, est venu à Rome pour rendre un hommage de fidélité au Vicaire du Christ.

Et quels étaient les sentiments, qui, en ce moment-là, pouvaient remplir leurs cœurs et les nôtres? C'est une question à laquelle on peut facilement répondre, si l'on considère la situation actuelle du peuple ukrainien illustrée dans le «Livre Blanc» sur la persécution du catholicisme ukrainien par la Lettre Encyclique *Orientales omnes Ecclesias* de Pie XII Lui-même, écrite au début de la lutte implacable contre l'Eglise catholique en Europe orientale de cette après-guerre.

Les statistiques de ce document ont été complétées par celles, plus récentes, de l'Exposition déjà mentionnée; elles retracent une situation douloureuse et désastreuse que voici: toute la hiérarchie ecclésiastique ukrainienne supprimée, 7 évêques condamnés aux travaux forcés en Sibérie, 3 évêques morts ou assassinés; près de 5.000 ecclésiastiques liquidés; 4.400 églises enlevées aux catholiques; toutes les écoles, la presse et les organisations catholiques supprimées; toutes les maisons des Instituts religieux fermées; les fidèles persécutés. A la vue de ce peuple, le cœur du Père commun de la Chrétienté et du défenseur du catholicisme persécuté, éprouvait encore les sentiments exprimés, il y a 5 ans, que voici:

«Dans les circonstances présentes, Notre cœur paternel éprouve une profonde angoisse en voyant une nouvelle et furieuse tempête menacer cette Eglise. Les renseignements parvenus jusqu'à Nous, sont peu nombreux, il est vrai, mais ils suffisent à remplir à juste titre Notre âme de préoccupation et d'anxiété» (*Orientales omnes Eccl.*).

En réalité, les nouvelles que nous possédons aujourd'hui, nous montrent l'Eglise catholique ukrainienne en tête des victimes de la persécution.

Mais ce petit groupe de 200 pèlerins venus auprès de la Chaire de Saint Pierre pour affirmer à son

Successeur sa propre fidélité constante, maintenu dans les tribulations séculaires et actuelles, est venu aussi comme représentant de tous ses compatriotes qui n'ont pu joindre Rome pendant cette Année Sainte. Ils étaient également les interprètes des sentiments de joie, de gratitude de tant de frères lointains. Pendant cette mémorable audience, en présence des représentants du monde catholique, a eu une valeur toute autre, qu'une rencontre courante entre les fidèles et le Vicaire du Christ; ici se sont rencontrés le bimillénaire Successeur de Pierre et l'âme chrétienne millénaire du peuple ukrainien. Mercredi soir, a été écrite une page de plus de l'histoire des rapports entre Rome et l'Ukraine qui, comme on sait, remontent jusqu'à saint André, Apôtre, frère de saint Pierre, lequel, d'après la légende, en accomplissant son voyage romain, traversa le pays de la «Ruś-Ukraine» et qui, aux bords du fleuve Dniéper, planta la croix et prédit la naissance de Kiev, capitale de l'Ukraine. Puis, après les siècles des incursions germaniques (des Goths et des Vandales) et mongoles, bien avant la fondation de l'Etat ukrainien chrétien sous le prince Vladimir le Grand (972—1015), l'Ukraine connut Rome par des légations pontificales (974 - 977) et par saint Adalbert, son premier évêque-apôtre. Même baptisé selon le rite et les cérémonies de Byzance, le peuple ukrainien ne cessa jamais de regarder vers l'occident. Les légations de part et d'autre se suivaient (991—992—993, 1000—1001—1008, etc.) en maintenant vivante l'influence de l'Eglise de Rome. Lorsque Isiaslav - Démétrius, successeur de Iaroslav le Sage (1017-1054) fut chassé du trône par ses frères, il s'adressa au grand Grégoire VII lequel, durant l'année 1075, reçut son fils Iaropolk-Pierre qui remit entre les mains du Vicaire du Christ le royaume de son père et le reçut ensuite de la part du même Pontife.

Cependant, dès l'an 1054 pesait sur l'âme chrétienne et catholique ukrainienne le péril du schisme de Cérulaire amené par les métropolitains, les évêques et les moines grecs. Le clergé indigène avec l'aide des fidèles et des princes maintint les contacts avec l'Occident inaltérés et, seule, la terrible incursion mongole du XIIIe siècle aboutissant à la destruction de Kiev (1240), à l'extermination de la population et à la chute de la souveraineté et indépendance ukrainienne ouvrit la voie au venin mortifère du schisme au sein de l'Eglise ukrainienne. Ce qui pouvait être sauvé fut sauvé par les princes de l'Ukraine Occidentale, les anciennes provinces de Galicie et de Volhynie, où le jeune prince Daniel réussissait à arrêter les incursions dévastatrices des Mongols après avoir reçu l'appui moral du Concile Universel de Lyon (1245) où, par le truchement de son Légat Pierre, il présenta une image exacte du péril imminent qui menaçait l'Europe. De Rome, Innocent IV offrit au prince courageux la couronne royale (1253). Daniel et ses successeurs faisaient tout ce qui était possible pour maintenir les rapports avec l'Occident rendus difficiles par le «rideau de fer» d'alors, œuvre de la politique mongole

anti-européenne au sujet des peuples subjugués et par la force des satellites du puissant et fort Grand Khan de Mongolie.

La domination mongole en Ukraine entraîna de pénibles conséquences; l'indépendance cessa et il s'ensuivit des invasions de la part de la Pologne, de la Lithuanie et de la Moscovie (XIVe—XVIe siècles). La Pologne catholique en tant que force occupante, ne sut pas ou ne voulut pas englober le christianisme ukrainien de rite oriental dans la structure du monde catholique européen; ainsi, de plus en plus, le peuple et le clergé se voyaient poussés vers l'Est schismatique où, après la chute de Constantinople (1453) la Moscovie obtint une prédominance absolue.

Les efforts répétés pour échapper au schisme étaient vains. Ce ne fut qu'après les colloques «unionistes» de la fin du XIVe siècle, à la suite des tentatives faites au Concile de Constance (1415—1416) par le métropolitain Grégoire, qu'au Concile Général de Florence l'union de l'Eglise selon l'idée propagée avec ferveur par Isidore, métropolitain de Kiev (1437-1458) fut conclue. Ce dernier en était le plus zélé réalisateur et prédicateur après le Concile: mais à la suite de cette activité il fut emprisonné à Moscou; après son évasion il fut expulsé de Lithuanie et de Pologne et rejoignit Rome pour diriger de là cette lutte, vêtu de la pourpre cardinalice. La politique d'obstruction systématique et de persécution exercée par les occupants causa la faillite de la grande conquête de Florence.

De l'abîme d'une profonde décadence, tout l'épiscopat ukrainien d'alors leva les yeux vers Rome et conclut au cours des années 1595—1596 la fameuse «Union de Brest» qui fut étendue ensuite au territoire ukrainien entier (1646, 1692, 1700, 1702). Clément VIII, au cours des différentes audiences des années 1595—1596 vit à ses pieds les envoyés des évêques ukrainiens (Potij - Terletskyj). Puis, pendant tout un siècle, (1e XVIIe), dans une lutte héroïque, en contact étroit avec le Siège de Pierre, par des voyages des métropolitains, des évêques, des moines, des procureurs de l'Eglise établis à Rome ainsi que grâce aux étudiants demeurant dans les collèges romains, la grande Eglise orientale catholique fut établie. Les trois siècles qui suivirent l'année 1596 sont comme un seul hymne à l'unité à l'Eglise, au Vicaire du Christ, Successeur de Pierre. Cette histoire séculaire fut écrite avec le sang des fidèles ukrainiens. Pendant cette période glorieuse de lutte, les martyrs pour l'union, dont saint Josaphat († 1623), sont nombreux.

De leurs propres mains les empereurs persécuteurs moscovites versèrent le sang innocent des catholiques ukrainiens (comme p. e. Pierre Ier en 1705 à Polotsk). Après Pierre I († 1725), le catholicisme ukrainien eut à souffrir surtout sous Cathérine II (1763-1796), sous Nicolas Ier (1825-1855) et sous Alexandre II (1855-1881), notamment lorsque la Pologne, faute de comprendre sa mission en faveur de l'unité de l'Eglise, fut partagée entre les

empires voisins (1772, 1793, 1795). La plus grande partie du territoire ukrainien passa sous la domination de la Moscovie laquelle, encouragée par cette proie facile et s'inspirant de l'antique dénomination de l'Ukraine, c'est-à-dire «Ruś», commença à s'appeler «Russie». Sous ce régime le catholicisme ukrainien fut entièrement détruit et ceci pendant la période d'un seul siècle (entre 1772 et 1875). Seule, la partie du pays vivant sous la domination autrichienne, resta catholique. Là, le catholicisme ukrainien, après un affaiblissement initial dû aux réformes josphiniennes, se développa en une vraie province ecclésiastique ayant son propre métropolitain à Lvov, capitale de l'Ukraine occidentale (Galicie). Ce petit groupe de 6 millions d'Ukrainiens catholiques put soutenir victorieusement l'assaut donné par la Russie tsariste pendant la première guerre mondiale (1914-1918) à sa foi catholique, mais finalement, cette partie aussi tomba, pendant la 2e guerre mondiale, sous la domination du persécuteur séculaire du catholicisme ukrainien, c'est-à-dire la Russie qui assaillit immédiatement la forteresse du catholicisme ukrainien; en une première période, allant de 1939 à 1941, la propagande athée, à laquelle le peuple et le clergé ukrainiens résistèrent victorieusement, commença à sevir; mais après la période non moins pénible de l'occupation nazie, le deuxième assaut fut lancé par l'Union Soviétique sortie victorieuse de la guerre.

La méthode ayant changé, l'attaque fut dirigée expressément contre le catholicisme comme tel; en même temps on soutenait le schisme et la réunion avec l'Eglise schismatique de Moscou. Il s'est trouvé des moyens et des personnes qui se sont prêtés au persécuteur afin de commencer l'anéantissement complet de l'Eglise ukrainienne catholique, dont nous avons vu la situation actuelle à l'Exposition de l'Activité Catholique. Aujourd'hui, plus d'un million de fidèles ukrainiens vit à l'étranger, c'est-à-dire en Europe et en Amérique, avec 8 évêques et avec ses propres circonscriptions ecclésiastiques. Nous voici revenus aux graves préoccupations du moment qui, mercredi soir, dominaient l'audience des pèlerins ukrainiens auprès du Saint Père.

Le passé et le présent étaient là, invisibles, entre ces pèlerins et le Vicaire du Christ. De part et d'autre un long regard de compréhension mutuelle. Peu de mots suffisaient, là où tout parlait. On n'avait pas besoin de paroles, en cet instant où la présence des pèlerins ukrainiens sous le coupole de Michel-Ange disait déjà tant de choses.

Précisément ici, à Rome, devant les tombes des martyrs chrétiens par lesquels l'Eglise du Christ a grandi, l'emportant sur le paganisme, ici précisément, nous croyons tous que le sang qui fut et qui sera versé en Europe Orientale porte en lui le mystère des nouvelles conquêtes.

A. G. W.

«L'Osservatore Romano», N° 229 (27.469),
30 Septembre 1950, page 4.

M E N S U E L

Адреса Редакції і Адміністрації: 186, Boulevard Saint-Germain, Paris (6e). Tél.: LITtré 48-65.

Directeur : A. Savtchenko-Belsky.

Redacteur responsable : Abbé J. Leskovyecz.

Impr. de Navarre, 11, rue des Cordeliers, Paris.

Відбитка обкладинки молитовника українських прочан, що його видав Центральний Комітет Святого Року. Зладив молитовник о. д-р Юрій М и л я н и к. — Обкладинку оформив проф. Роберт Лісовський.